

Ρήγα Βελεστινλή

Νέα Πολιτική Διοίκησης, 1797

Το πρώτο Ελληνικό Σύνταγμα

(Παράλληλα με το γαλλικό πρότυπο)

Εισαγωγή-Επιμέλεια-Ευρετήριο:
Δρ. Δημητρίου Καραμπερόπουλου

ΒΕΛΕΣΤΙΝΟ 2021

Η πρώτη απεικόνιση του Ρήγα Βελεστινλή το 1824.

Ρήγα Βελεστινλή

Νέα Πολιτική Διοίκησης, 1797

Το πρώτο Ελληνικό Σύνταγμα

(Παράλληλα με το γαλλικό πρότυπο)

Εισαγωγή-Επιμέλεια-Ευρετήριο:
Δρ. Δημητρίου Καραμπερόπουλου

ΒΕΛΕΣΤΙΝΟ 2021

Ρήγα Βελεστινλή
Νέα Πολιτική Διοικήσεις, 1797. Το πρώτο Ελληνικό Σύνταγμα
(Παράλληλα με το γαλλικό πρότυπο)

Βελεστίνο 2021

ISBN: 978-960-6733-23-9

Εισαγωγή-Επιμέλεια-Ευρετήριο
Δρ. Δημητρίου Καραμπερόπουλου,
Πρόεδρου Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-
Ρήγα, Ιστορικού της Ιατρικής, Επιμελητή έκδοσης των
ολοκληρωμένων για πρώτη φορά *Απάντων* του Ρήγα

Έκδοση Δήμου Ρήγα Φεραίου, Βελεστίνο Μαγνησίας

© Δρ. Δημητρίου Καραμπερόπουλου, Επιστημονική Εταιρεία
Μελέτης Φερών - Βελεστίνο - Ρήγα

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ

«Η γενική δύναμις της Δημοκρατίας
συνίσταται εις ολόκληρον το έθνος»,

Σύνταγμα του Ρήγα Βελεστινλή, άρθρο 107

Ο Ρήγας Βελεστινλής υπήρξε ο πρωτεργάτης της Επανάστασης του 1821 για την ελευθερία της πατρίδας μας από την μακρόχρονη υποδούλωση της. Με το όραμα της συναδέλφωσης και του κοινού αγώνα εναντίον του Οθωμανού δυνάστη, ο Ρήγας συγκίνησε και συνεπήρε όλους τους βαλκανικούς λαούς, οι οποίοι αναγνώρισαν στο συγγραφικό του έργο, στο πολιτικό του πρόγραμμα και στη θυσία του, τα πρώτα σπέρματα της πραγμάτωσης της εθνικής τους ανεξαρτησίας.

Ένα από τα σημαντικά του έργα ήταν η «Νέα Πολιτική Διοίκησης», ένα επαναστατικό κείμενο με το οποίο διακηρύσσει τις επαναστατικές δημοκρατικές του ιδέες, που συμβάλλει στην αφύπνιση των σκλαβωμένων της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, και αποτελεί το πρώτο Σύνταγμα της Ελλάδος, όπως ο ίδιος οραματιζόταν τη διοίκηση και τους νόμους του ελεύθερου ελληνικού έθνους.

Ο Ρήγας μίλησε μέσα από το έργο του αυτό χωρίς δισταγμό, χωρίς φόβο αλλά με θάρρος και δύναμη ψυχής για όρους, όπως η ελευθερία, η δημοκρατία, η ισονομία, οι ίσες ευκαιρίες για όλους, η ανεξιθρησκεία, η ισότητα, η αντίσταση στη βία και το άδικο.

Για όλα αυτά αποτελεί τεράστιας σπουδαιότητας το παρόν βιβλίο, που εκδίδεται με την υποστήριξη του Δήμου Ρήγα Φεραίου και την επιμέλεια, εισαγωγή, ευρετήριο του κ. Δημήτρη Καραμπερόπουλου, αναδεικνύοντας για ακόμη μία φορά δύο από τις σημαντικές πτυχές της προσωπικότητας του Ρήγα, τον πολιτικό και επαναστατικό του.

Ο κ. Καραμπερόπουλος έχει τιμήσει ποικιλοτρόπως επί πολλά έτη τον Ρήγα Βελεστινλή και τον τόπο μας, τον Δήμο Ρήγα Φεραίου, με το σπουδαίο έργο του. Με την εμπειριστατωμένη έρευνά του συνέβαλε στην ανάδειξη και διάσωση της ιστορίας της περιοχής μας και του έργου της μεγάλης αυτής ιστορικής προσωπικότητας.

Εύχομαι και το παρόν έργο να μελετηθεί από τους δημότες μας, τους μαθητές των Σχολείων μας και να αποτελέσει παρακαταθήκη για όλους μας, καθώς οι αξίες και οι αρχές του Ρήγα αποτελούν πλούτο ψυχής και πνεύματος για όσους τις μελετήσουν και τις υιοθετήσουν.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΤ. ΝΑΣΙΚΑΣ
ΔΗΜΑΡΧΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Δρ. Δημήτριος Καραμπερόπουλος

Το πρώτο Σύνταγμα του Ελληνικού και Βαλκανικού χώρου (1797)

Ο Ρήγας Βελεστινλής δεν το έγραψε το 1797 το πρώτο Σύνταγμα του Ελληνικού και Βαλκανικού χώρου ως πολιτικός επιστήμονας, κοινωνιολόγος, πολιτειολόγος, ως ένας λόγιος, όπως συνήθως θέλουν να τον εμφανίσουν οι ειδικοί συγγραφείς, που έχουν κατά καιρούς ασχοληθεί μονομερώς με το Σύνταγμά του. Η έκδοση του Συντάγματός του, της *Νέας Πολιτικής Διοικήσεως*, όπως ο ίδιος το ονομάζει, δεν ήταν ένα ιδιαίτερο πνευματικό δημιούργημα ενασχόλησης μόνο με την λειτουργία της κοινωνίας, δεν ήταν μια επιστημονική μελέτη πρότασης για το πολίτευμα. Ο Ρήγας, ως πραγματικός επαναστάτης, προνόησε να έχει ένα Σύνταγμα η δημοκρατική του πολιτεία στον χώρο που θα ελευθέρωνε από την απολυταρχική οθωμανική εξουσία μετά την νίκη του ένοπλου αγώνα. Ήταν το τρίτο μέρος του στρατηγικού σχεδίου της επανάστασής του¹. Μόνο έτσι στο πλαίσιο της επανάστασής του θα πρέπει

---

1. Βλ. Δημ. Καραμπερόπουλου, *Ρήγας Βελεστινλής και το στρατηγικό σχέδιο της επανάστασής του*, Επιστημονική Εταιρεία Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα, Αθήνα 2017, σελ. 205 κ. εξ.

να μελετηθεί η πολιτειακή πρόταση του Ρήγα και όχι μεμονωμένα, όπως συνηθίζουν οι πολιτειολόγοι, χωρίς να έχουν μελετηθεί τα έργα του, που έχουν συνάφεια με το Σύνταγμά του: *Επιπεδογραφία της Κωνσταντινουπόλεως, Χάρτα της Ελλάδος, Νέα Χάρτα της Βλαχίας, Γενική Χάρτα της Μολδοβίας, Θούριος, Ύμνος Πατριωτικός*, εικόνα του Μεγάλου Αλεξάνδρου, *Νέος Ανάχαρσις, Τα Ολύμπια*, όπως και τα απωλεσθέντα έργα του, *Στρατιωτικόν Εγκόλπιον* και *Πνεύμα των Νόμων* του Μοντεσκιέ.

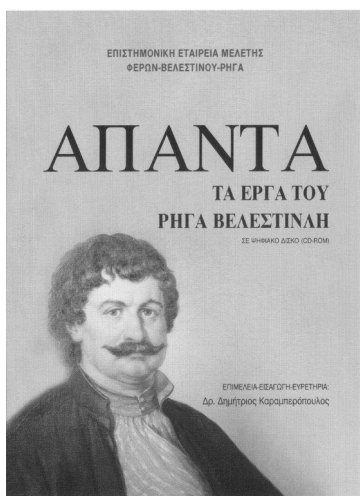
Οι Έλληνες και οι άλλοι λαοί του Βαλκανικού χώρου, όλοι τους σκλάβοι, στέναζαν για τόσους αιώνες κάτω από την απολυταρχική οθωμανική εξουσία του σουλτάνου, των πασάδων του και όλων των κατά τόπους εκπροσώπων του. Πολλές επαναστατικές προσπάθειες είχαν γίνει κατά καιρούς στα τόσα χρόνια των τεσσάρων αιώνων για την αποτίναξη της σκλαβιάς². Ωστόσο, για πρώτη φορά ο Ρήγας έδωσε ολοκληρωμένη απάντηση στα ερωτήματα της εποχής του, πώς, με ποιόν τρόπο θα γίνει η απελευθέρωση των ραγιάδων από την σκλαβιά του Οθωμανού δυνάστη³. Και η απάντησή του ήταν το στρατηγικό σχέδιο της επανάστασής του, που είχε ετοιμάσει με μέθοδο, με στόχευση, με γνώση. Αυτό διαπιστώνεται από τα έργα του και από τα έγγραφα σύλληψης, ανάκρισης και θανάτωσης, που ήρθαν στο φως ένα αιώνα αργότερα από τον μαρτυρικό θάνατό του, και

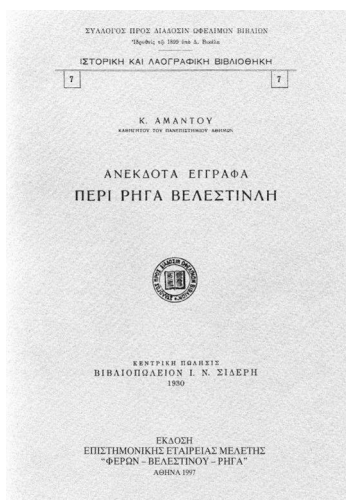
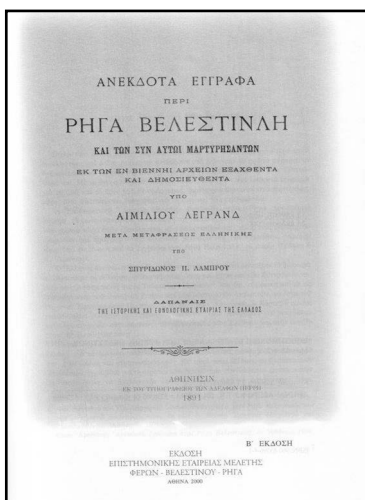
2. Ενδεικτικά βλ. Κωνστ. Σάθα, *Τουρκοκρατούμενη Ελλάς. Ιστορικόν δοκίμιον περί των προς αποτίναξιν του οθωμανικού ζυγού επαναστάσεων του Ελληνικού έθνους (1453-1821)*, Αθήνα 1869, επανατύπωση Διονυσίου Νότη Καραβία, Αθήνα 1990. Απ. Βακαλόπουλου, *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού*, τόμ. Δ', *Τουρκοκρατία 1669-1812*, Θεσσαλονίκη 1973.

3. Απ. Βακαλόπουλου, *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού*, ό.π., τόμ. Δ', σελ. 740.

Τα *ΑΠΑΝΤΑ* του Ρήγα Βελεστινλή σε ψηφιακό δίσκο, 2007, επιμέλεια Δρ. Δημ. Καραμπερόπουλου και έκδοση της Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών - Βελεστίνου - Ρήγα.

Τα *Ανέκδοτα έγγραφα περί Ρήγα Βελεστινλή* των Αιμ. Λεγράνδ και Κων. Αμάντου του 1891 και 1930, που επανεκδόθηκαν αναστατικά με ευρητήρια και επιμέλεια Δρ. Δημ. Καραμπερόπουλου από την Επιστημονική Εταιρεία Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα το 1996 και 1997 αντίστοιχα.

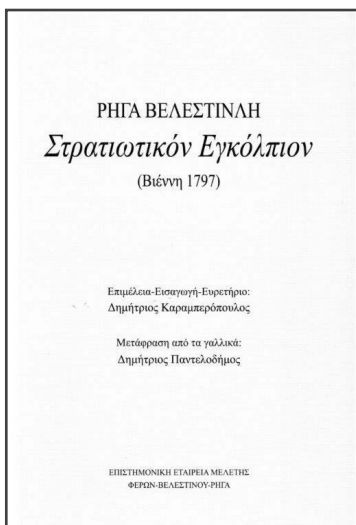
που όλα αυτά η Επιστημονική Εταιρεία Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα με την επιμέλεια μας τα επανεξέδωσε για πρώτη φορά ολοκληρωμένα με ευρετήρια και σχόλια⁴.

Το πρώτο μέρος του στρατηγικού σχεδίου της επανάστασης του Ρήγα αφορούσε την προετοιμασία της, με την εμφύχωση του ηθικού των σκλαβωμένων, την ενίσχυση της ιστορικής μνήμης και της αυτοσυνειδησίας τους. Και τα πετύχαινε αυτά με τον *Θούριο* «Ως πότε παλληκάρια», που είχε μεγάλη διάδοση και εμφύχωνε τους σκλαβωμένους και τον *Ύμνο Πατριτικό*, την εικόνα του μεγάλου Αλεξάνδρου, προσφέροντας στους ραγιαδες πρότυπο ανδρείας, αγωνιστικότητας και αποφασιστικότητας, τα *Ολύμπια* και τον *Νέο Ανάχαρσι*, με τα οποία ενίσχυε την ιστορική μνήμη, δείχνοντας τους προγόνους και τονίζοντας ποιων προπατόρων ήταν απόγονοι.

Γνώριζε ο Ρήγας πως, χωρίς στρατιωτική νίκη εναντίον των κατακτητών, δεν αποκτιέται η ελευθερία. Γι' αυτό ετοίμασε και το επιτελικό σχέδιο για τον ένοπλο αγώνα. Ενδιαφέρθηκε πρώτα για τη σύγχρονη τότε τέχνη του πολέμου. Μετέφρασε το *Στρατιωτικό Εγκόλπιο*, ένα έργο του διάσημου αυστριακού στρατάρχη Κεβενχύλλερ (L.A. von Khevenhüller 1683-1744) και το εξέδωσε πριν από

---

4. Ρήγα Βελεστινλή, *Άπαντα τα έργα σε ψηφιακό δίσκο (CD-ROM)*, επιμέλεια-εισαγωγή-ευρετήρια Δημ. Καραμπερόπουλου, Επιστημονική Εταιρεία Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα, Αθήνα 2007. Αιμιλίου Λεγράνδ, *Ανέκδοτα έγγραφα περί Ρήγα Βελεστινλή και των συν αυτώ μαρτυρησάντων*, μετάφραση Σπ. Λάμπρου, Αθήνα 1891, φωτομηχανική επανέκδοση Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα, επιμέλεια-ευρετήριο Δημ. Καραμπερόπουλου, Αθήνα 2000. Κωνστ. Αμάντου, *Ανέκδοτα έγγραφα περί Ρήγα Βελεστινλή*, Αθήνα 1930, φωτομηχανική επανέκδοση Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα, επιμέλεια-ευρετήριο Δημ. Καραμπερόπουλου, Αθήνα 1997.

Ο τίτλος του *Στρατιωτικού Εγκολπίου*, που εκδόθηκε πρόσφατα από την Επιστημονική Εταιρεία Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα.

την αναχώρησή του από την Βιέννη. Επί πλέον, όπως γράφει και στο «Παράρτημα» του Συντάγματός του, ο Ρήγας ήταν ενήμερος στις πρόσφατες επιτεύξεις της πολεμικής τέχνης, στην χρήση της ξιφολόγχης, του νέου μέσου στις

μάχες, που εκείνο τον καιρό προσαρμόζονταν στα όπλα. Επισημαίνουμε ότι οι αγωνιστές του 1821 είχαν αισθανθεί την έλλειψη της ξιφολόγχης, όπως γράφει και ο Φωτάκος στα απομνημονεύματά του, πως σε μια μάχη, λόγω της βροχής ήταν βρεγμένη η πυρίτιδα, ωστόσο οι Τούρκοι προσάρμοσαν στα όπλα τις ξιφολόγχες και τους αποδεκάτισαν⁵.

Για την έναρξη του ένοπλου αγώνα, σύμφωνα με τα έγγραφα της ανάκρισης που έφεραν στο φως από τα αρχεία της Βιέννης οι Αιμ. Λεγράντ και Κωνστ. Άμαντος, το επιτελικό του σχέδιο ήταν να ξεκίναγε την επανάστασή του από την Πελοπόννησο, από τους εμπειροπόλεμους Μανιάτες και στη συνέχεια μαζί με τους Σουλιώτες, θα ξεσήκωνε όλες τις περιοχές. Και πράγματι εκεί στην

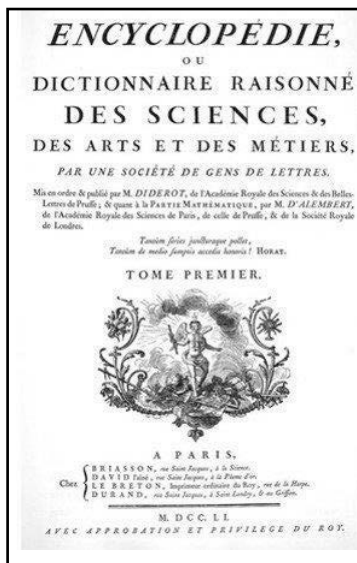
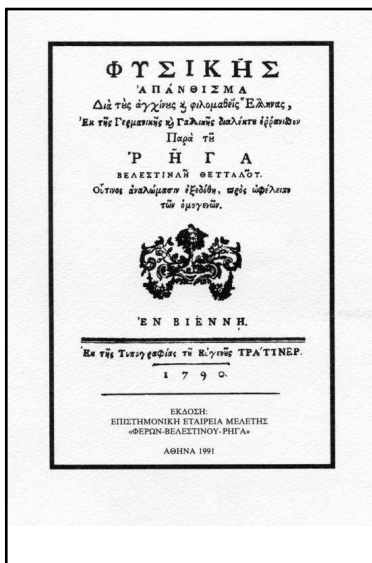
5. Απ. Βακαλόπουλου, *Τα ελληνικά στρατεύματα του 1821. Οργάνωση, ηγεσία, τακτική, ήθη, ψυχολογία*, εκδόσεις Καραγιάννη, Θεσσαλονίκη 1970, σελ.190.

Πελοπόννησο μετά είκοσι τέσσερα χρόνια στέργισε η Επανάσταση του 1821.

Ο Ρήγας, ως πραγματικός επαναστάτης, ως αληθινός ηγέτης, ενδιαφέρθηκε για το πώς θα διοικηθεί μετά την στρατιωτική νίκη ο ελευθερωμένος Βαλκανικός χώρος. Θα συνέχιζε το ίδιο απολυταρχικό σύστημα του σουλτάνου ή το μοναρχικό σύστημα των μοναρχιών της Ευρώπης; Η απόφασή, ωστόσο, του Ρήγα για τον τρόπο διοικήσεως του απελευθερωμένου κράτους από την απολυταρχική εξουσία του σουλτάνου, δεν ήταν μια απόφαση της τελευταίας στιγμής. Ήταν αποτέλεσμα των μελετών του και των εμπειριών του. Ήδη, από τα τέλη της τρίτης δεκαετίας της ζωής του, ο Ρήγας ενδιαφέρθηκε να μελετήσει και να μεταφράσει το *Πνεύμα των Νόμων* του Μοντεσκιέ (1689-1755), που ασχολείται με τα διάφορα πολιτικά συστήματα διαχείρισης της κοινωνίας. Σημαντικό στοιχείο των πολιτικοκοινωνικών ενδιαφερόντων του. Στο διαφωτιστικό βιβλίο του *Φυσικής απάνθισμα*⁶, που όπως έχουμε δείξει είναι μετάφραση στο μεγαλύτερο μέρος από τη Γαλλική Εγκυκλοπαίδεια των Diderot και D'Alembert, καταχώρισε μια είδηση, πως έχει μισο-μεταφρασμένο το *Πνεύμα των νόμων* και πως τελειώνοντας τη μετάφραση θα το εκδώσει: «*Εΐδησις. Άν κἀνένας φιλογενής ἀγαπᾷ νὰ κοπιάσῃ μεταφράζοντας πρὸς ὄφελος τοῦ γένους κἀνένα βιβλίον, ᾗς μὴν ἐπιχειρησθῆ το *Esprit des loix par monsieur Montesquieu* ἐπειδὴ καὶ εἶναι μισομεταφρασμένον ὑπ' ἐμοῦ, καὶ τελειώνοντας ἔχει νὰ τυπωθῆ*».

Επί πλέον, ο Ρήγας ήταν εμπνευσμένος από την δημοκρατία των αρχαίων Αθηνών και από την δημοκρατική

6. Δημ. Καραμπερόπουλου, «Η Γαλλική "Encyclopédie" ένα πρότυπο του έργου του Ρήγα "Φυσικής Απάνθισμα"», *Ο Εραμιστής*, τόμ. 21, 1997, σελ. 95-128.

Η σελίδα τίτλου του βιβλίου *Φυσικής απάνθισμα*, Βιέννη 1790, και δίπλα ο τίτλος της Γαλλικής Εγκυκλοπαίδειας από όπου ο Ρήγας μετέφρασε λήμματα και τα συμπεριέλαβε στο βιβλίο του, όπως έχουμε δείξει με τις μελέτες μας.

λειτουργία των Ελληνικών Κοινοτήτων, που είχε βιώσει στο Πήλιο. Τα στοιχεία αυτά δείχνουν την διαμορφωθείσα δημοκρατική ατμόσφαιρα στην ελληνική συνείδηση κατά την ξενική κυριαρχία της οθωμανικής κυριαρχίας. Ιδιαίτερα επισημαίνεται πως «*Εις τα πλαίσια του κοινοτικού θεσμού διατηρήθηκαν δια μέσου της Τουρκοκρατίας τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του δημοκρατικού τρόπου διακυβερνήσεως θεμελιωμένου επί τριών ήδη από της κλασικής περιόδου διαμορφωθείσών βασιικών αρχών:*

του αιρετού, του ενιαυσίου και του υπευθύνου της αρχής»⁷. Επιπροσθέτως, τα πρόσφατα τότε γεγονότα στην Γαλλία με την κατάργηση της μοναρχίας, της κληρονομικής εξουσίας και την εγκαθίδρυση της δημοκρατίας, συνέβαλαν ώστε ο Ρήγας να θεωρήσει ως άριστο πολίτευμα για τη λειτουργία του κράτους του το δημοκρατικό πολίτευμα.

Για το σκοπό αυτό στο στρατηγικό σχέδιο της επανάστασής του συμπεριέλαβε και το πολιτικό μέρος, εκφράζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τις αντιλήψεις του για το δημοκρατικό, συνταγματικό καθεστώς του κράτους του. Γι' αυτό και τονίζουμε ότι ο Ρήγας ήταν και πολιτικός νους. Μετέφρασε το Γαλλικό δημοκρατικό σύνταγμα του 1793, στο οποίο πρόσθεσε αρκετά δικά του στοιχεία⁸, προσαρμόζοντάς το στις νέες συνθήκες του πολυθρησκευτικού, πολυγλωσσικού και πολυεθνικού Βαλκανικού χώρου. Και το ονόμασε *Νέα Πολιτική Διοίκησης*, για να κάνει ίσως αντίθεση με την υπάρχουσα παλιά δεσποτική, απολυταρχική Οθωμανική διοίκηση. Μάλιστα, στον τίτλο αναφέρει πως το Σύνταγμά του θα ήταν για τους κατοίκους «...της Ρούμελης, της Μικράς Ασίας, των Μεσογείων νήσων και της Βλαχομπογδανίας», οι οποίοι βρισκόνταν υπό την εξουσία του Σουλτάνου στον χώρο, ο οποίος με σύνορα περικλείεται στη *Χάρτα* του και

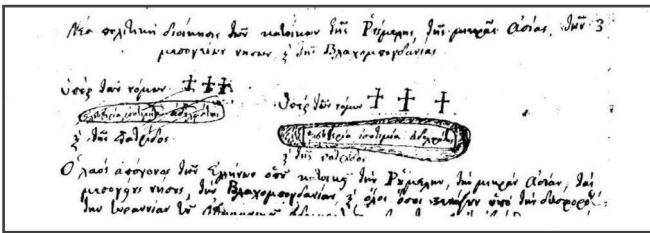
---

7. Νικ. Πανατζόπουλου, *Μελετήματα περί Ρήγα Βελεστινλή*, Επιστημονική Εταιρεία Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα, Αθήνα 1998, σελ. 80.

8. Βλ. παράλληλα το κείμενο του Γαλλικού προτύπου με εκείνο του Ρήγα Βελεστινλή: Λ. Βρανούση, *Ρήγας Βελεστινλής-Φεραίος*, Άπαντα Νεοελλήνων Κλασικών, τόμ. 2, Αθήνα 1968, σελ. 681-727. Απ. Δασκαλάκη, *Το πολίτευμα του Ρήγα Βελεστινλή*, Αθήνα 1976, σελ. 74-111. Πασχ. Κιτρομηλίδη, *Ρήγα Βελεστινλή, Άπαντα τα Σωζόμενα*, τόμος Πέμπτος, Αθήνα 2000, σελ. 119-135.

τους άλλους δύο χάρτες της Βλαχίας και Μολδαβίας, όπως έχουμε παρουσιάσει⁹.

Η *Νέα Πολιτική Διοίκησης* τυπώθηκε παράνομα στο τυπογραφείο των Σιατιστινών Αδελφών Πούλιου, όπου ο Ρήγας κλεισμένος δύο μερόνυχτα επέβλεπε την εκτύπωσή της, όπως αναγράφουν και τα σχετικά *Ανέκδοτα έγγραφα*¹⁰. Περιλάμβανε την *Επαναστατική Προκήρυξη*, τα *Δίκαια του Ανθρώπου*, το Σύνταγμα και τον επαναστατικό παιάνα *Θούριος*. Δεν θα ήταν δυνατόν πλέον να αποκρύψει τους πραγματικούς του σκοπούς, όπως έκανε μέχρι τότε κατά την έκδοση των άλλων έργων του, *Χάρτα της Ελλάδος*, *Ηθικός Τρίπους*, *Νέος Ανάχαρσις*, εικόνα του Μεγάλου

Η αρχή του χειρόγραφου της *Νέας Πολιτικής Διοικήσεως* του Ρήγα Βελεστινλή, που απόκειται στη Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων, με το «ρόπαλο του Ηρακλέους» και τους τρεις σταυρούς πάνω.

---

9. Δημ. Καραμπερόπουλου, *Η Χάρτα της Ελλάδος του Ρήγα. Τα πρότυπα της και νέα στοιχεία*, ανάτυπο από την έκδοση *Η Χάρτα του Ρήγα Βελεστινλή*, έκδοση της Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα με την υποστήριξη της Ακαδημίας Αθηνών, Αθήνα 1998, σελ. 80. Του ίδιου, *Οι χάρτες Βλαχίας και Μολδαβίας του Ρήγα Βελεστινλή, Βιέννη 1797. Νέα στοιχεία-ευρετήριο-αυθεντική επανέκδοση*, έκδ. Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα, Αθήνα 2005, σελ. 37.

10. Αιμιλίου Λεγράνδ, *Ανέκδοτα έγγραφα περί Ρήγα Βελεστινλή*, ό.π., σελ. 17.

Αλεξάνδρου, χάρτες Βλαχίας και Μολδαβίας. Δηλώνονταν τώρα ξεκάθαρα στον *Θούριο* και στην *Επαναστατική Προκήρυξη* η επανάστασή του εναντίον του Οθωμανού δυνάστη για την απόκτηση της ελευθερίας από τους σκλαβωμένους.

Η *Νέα Πολιτική Διοίκησις* αποτελεί ένα ολοκληρωμένο σχέδιο Συντάγματος, μια πρόταση συγκρότησης πολιτείας. Κι αυτή είναι η σημαντική διαφορά από τον Αδαμάντιο Κοραή, ο οποίος έγραψε παρατηρήσεις στο ήδη υπάρχον του 1822 Σύνταγμα¹¹, ενώ ο Ρήγας δημιούργησε σχετικό Σύνταγμα. Επίσης, θα πρέπει να σημειωθεί πως η *Νέα Πολιτική Διοίκησις* αποτελεί το πρώτο δημοκρατικό σύνταγμα του Ελληνικού και Βαλκανικού χώρου¹². Τα Σύνταγματα των Ιονίων Νήσων υστερούσαν σχετικά με τις ατομικές ελευθερίες και την λαϊκή κυριαρχία και ήταν γραμμένα στα ιταλικά¹³. Δυστυχώς, το Σύνταγμα του Ρήγα

---

11. Πασχ. Κιτρομηλίδη, «Εισαγωγή», στο *Ρήγα Βελεστινλή, Απαντα τα Σωζόμενα*, πέμπτος τόμος, *Νέα Πολιτική Διοίκησις*, Βουλή των Ελλήνων, Αθήνα 2000, σελ. 19.

12. «Στην προγενέστερη φιλολογία του Διαφωτισμού διαθέτουμε σημαντικά κείμενα πολιτικού στοχασμού, όπως για παράδειγμα στο έργο των Ευγενίου Βούλγαρη, Ιωσήπου Μοισιόδακα και Δημητρίου Κανταρτζή. Απουσιάζει όμως ο συγκροτημένος προβληματισμός επί των συγκεκριμένων ζητημάτων της θεμελίωσης και της οργάνωσης της πολιτείας και λειτουργίας των θεσμών. Ο προβληματισμός αυτός εισάγεται για πρώτη φορά στην πολιτική φιλολογία του νεότερου ελληνισμού από τον Ρήγα», Πασχ. Κιτρομηλίδη, «Εισαγωγή», *ό.π.*, σελ. 18.

13. Χαρακτηριστικά σημειώνεται «Η προδρομικότητα και η επαναστατικότητα της θεωρητικής σκέψης του Ρήγα αναδεικνύονται ευκρινώς, όταν συγκρίνουμε τις διατάξεις των συνταγματικών του κειμένων με τις αντίστοιχες των Ελληνικών Συνταγμάτων των Ιονίων Νήσων, πριν την Ελληνική Επανάσταση (1800, 1803, 1817), στις οποίες ούτε συνολικά ο λαός αναγνωρίζεται ως πηγή εξουσίας,

δεν έχει ανάλογα αξιοποιηθεί, αν και τέσσερα χρόνια μετά το Γαλλικό σύνταγμα του 1793 μεταφράζεται στα ελληνικά προσθέτοντας πολλά δικά του στοιχεία και τυπώνεται το 1797. Σημαντική αυτή η συνεισφορά του Ρήγα¹⁴. Θα θέλαμε, ωστόσο, να παρατηρήσουμε πως η πολιτική πρόταση του Ρήγα Βελεστινλή αγνοήθηκε ακόμη και ως θεωρητικό κείμενο στο νεώτερο Ελληνισμό και αυτό συνέβη διότι μέχρι το 1974 υπήρχε στην Ελλάδα ο θεσμός της βασιλείας, της κληρονομικής εξουσίας, για την οποία ο Ρήγας ήταν αντίθετος. Και το 1924, που δόθηκε σημασία στην πολιτική πρόταση του Ρήγα με την επανέκδοση του συντάγματός του από τον Θ. Βολίδη¹⁵ και πρόλογο του Γ. Φιλάρετου, συνδέεται με την ολιγόχρονη κατάργηση της βασιλείας και την ανακήρυξη της Δεύτερης Ελληνικής Δημοκρατίας, που επανήλθε μετά το 1935 έως το 1974.

Επισημαίνεται ότι το Συνταγματικό αυτό κείμενο της *Νέας Πολιτικής Διοικήσεως* είναι σε απλή γλώσσα και κατανοητό από τον λαό. Ο Ρήγας ακολούθησε την ίδια

ούτε προβλέπεται πλήρης κατοχύρωση των ατομικών ελευθεριών», Κώστα Πέτσιου, «Παρατηρήσεις στην πολιτική σκέψη του Ρήγα», *Υπέρεια*, τόμ. 3, *Πρακτικά Γ' Διεθνούς Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνου-Ρήγας»*, (Βελεστίνου 1997), Επιστημονική Εταιρεία Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα, Αθήνα 2002, σελ. 921-943, εδώ σελ. 942.

14. Για να γίνει ευρύτερα γνωστή η πρωτοποριακή πολιτική σκέψη του Ρήγα, η Επιστημονική Εταιρεία Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα έχει μεταφράσει και εκδώσει το Σύνταγμα του Ρήγα σε δέκα γλώσσες (αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά, ισπανικά, ιταλικά, ρωσικά, βουλγαρικά, σερβικά, αλβανικά και ρουμανικά) αποστέλλοντας παράλληλα αντιτύπα τους σε χίλιες και πλέον Βιβλιοθήκες, Εθνικές και Πανεπιστημιακές εκατό πενήντα κρατών του κόσμου και αναρτώντας τα στην ιστοσελίδα της www.rhigassociety.gr

15. Θεμ. Π. Βολίδη, *Τα δύο πρώτα Δημοκρατικά πολιτεύματα της νεωτέρας Ελλάδος, Α'. Το Πολίτευμα του Ρήγα*. Μετά πρόλογου γραφέντος υπό Γ. Ν. Φιλάρετου, εν Αθήναις 1924.

τακτική, όπως σημείωνε στο *Φυσικής απάνθισμα*, πως είναι γραμμένο σε «απλούν ύφος» και δεν ήθελε να επισωρεύσει λέξεις, για να κάνει εντύπωση· τα κείμενά του δεν ήταν για μια μικρή ομάδα μορφωμένων, αλλά για να κατανοούνται όσα γράφει από τον λαό. Γι' αυτό και οι επεξηγήσεις, που προσθέτει ο Ρήγας με τα χαρακτηριστικά παραδείγματα, κάνουν κατανοητά όλα όσα γράφει¹⁶. Επί πλέον, κατόρθωσε να αποδώσει στα ελληνικά καινούργιους νομικούς και πολιτικούς όρους. Αρκετοί χρησιμοποιούνταν στα μετέπειτα χρόνια μέχρι και μετά την Επανάσταση του 1821, όπως μπορεί κανείς να δει τους όρους και στα τότε πολιτικά κείμενα, όπως για παράδειγμα τον όρο «παραστάτης», για τον εκλεγμένο αντιπρόσωπο τον «βουλευτή» και το «Νομοδοτικόν Σώμα» (=Νομοθετικό Σώμα), που είναι και στα Συντάγματα της Επανάστασης¹⁷. Θα προσθέταμε και την παρατήρησή μας πως ο Ρήγας, όσο προχωρούσε στην ανάπτυξη του στρατηγικού σχεδίου της επανάστασής του, στα κείμενά του καθαρίζει το λεξιλόγιό του από τις ξένες λέξεις, όπως έχουμε επισημάνει πως τα δύο τελευταία κείμενά του, Τα *Ολύμπια* και η *Επαναστατική Προκήρυξη* είναι χωρίς ξένες λέξεις.

Με το Σύνταγμά του ο Ρήγας προσπαθούσε να δημιουργήσει στον Βαλκανικό χώρο, όπου βρίσκονταν η

---

16. «Χάρις εις την απόλυτον γλωσσικήν ενότητα του κειμένου των πολιτειακών διατάξεων και της μεταφράσεως, ως και των προσθηκών μετά σχολίων και διδακτικών παραδειγμάτων, το Πολίτευμα του Ρήγας ηδύνατο να καταστή κτήμα κοινόν του ελληνικού λαού», Απ. Δασκαλάκη, *Το πολίτευμα του Ρήγα Βελεστινλή. Πρώτον Σύνταγμα Ελληνικής Δημοκρατίας και ελευθέρας διαβιώσεως των Βαλκανικών λαών*, Εκδόσεις Ε.Γ. Βαγιονάκη, Αθήναι 1976, σελ. 52.

17. Βλ. Ηλία Κυριακόπουλου, *Τα Συντάγματα της Ελλάδος*, Αθήνα 1960, σελ. 47.

Οθωμανική εξουσία, ένα δημοκρατικό κράτος, χωρίς διάκριση γλώσσας, φυλής, πίστης αναμεταξύ των λαών, ενώ το γαλλικό σύνταγμα ήταν για ένα ομοιογενές εθνικό σύνολο. Επί πλέον, στην «Ελληνική Δημοκρατία» του θα διασφάλιζε την πολιτική και κοινωνική ισότητα των πολιτών συμβάλλοντας σε αυτό και με τον έλεγχο της εκτελεστικής εξουσίας¹⁸.

***

Η Επαναστατική Προκήρυξη, που το μεγαλύτερο μέρος της είναι κείμενο του Ρήγα, όπως μπορεί κανείς να παρατηρήσει συγκριτικά το ελληνικό με το γαλλικό κείμενο¹⁹, απευθύνεται στους κατοίκους του κράτους, που θα δημιουργούσε μετά την επανάστασή του. Μνημονεύει, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, τους κατοίκους των περιοχών του χώρου, που ήθελε να ελευθερώσει, «της Ρούμελης, της Μικράς Ασίας, των Μεσογείων Νήσων και της Βλαχομπογδανίας», περιοχές περιλαμβανόμενες στους χάρτες του. Παρατηρούμε πως υπάρχει συνάφεια μεταξύ της *Νέας Πολιτικής Διοικήσεως* και της *Χάρτας*.

Άξιο προσοχής είναι το γεγονός πως ενώ το γαλλικό κείμενο αναφέρεται μόνο στους Γάλλους πολίτες, ο Ρήγας περιλαμβάνει στους πολίτες του δημοκρατικού του

---

18. Πασχ. Κιτρομηλίδη, «Εισαγωγή», *ό.π.*, σελ. 19.

19. Βλ. παράλληλα το κείμενο του Γαλλικού συντάγματος με εκείνο του Ρήγα Βελεστινλή: Λ. Βρανούση, *Ρήγας Βελεστινλής-Φεραίος*, Άπαντα Νεοελλήνων Κλασικών, τόμ. 2, Αθήνα 1968, σελ. 681-683. Απ. Δασκαλάκη, *Το πολίτευμα του Ρήγα Βελεστινλή*, *ό.π.*, Αθήνα 1976, σελ. 74-76. Πασχ. Κιτρομηλίδη, *Ρήγα Βελεστινλή, Άπαντα τα Σωζόμενα*, τόμος Πέμπτος, Αθήνα 2000, σελ. 33-35 και 119.

ΝΕΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ

ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ ΡΟΥΜΕΛΗΣ,
ΤΗΣ Μ. ΑΣΙΑΣ, ΤΩΝ ΜΕΣΟΓΕΙΩΝ ΝΗΣΩΝ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΒΛΑΧΟΜΠΟΓΔΑΝΙΑΣ

Το Σύνταγμα του Ρήγα, η *Νέα Πολιτική Διοίκησης* είναι για τους κατοίκους «της Ρούμελης, της Μικράς Ασίας, των Μεσογείων Νήσων και της Βλαχομπογδανίας» περιοχές που περιλαμβάνονται στη *Χάρτα* του.

Στον τίτλο της *Χάρτας* ο Ρήγας καθορίζει τα όρια του χώρου της δημοκρατικής του πολιτείας, όπως και στο Σύνταγμά του. Μάλιστα, με σύνορα διαχωρίζει προς βορρά τον χώρο από την Δαλματία και την Τρανσυλβανία της Αυστριακής αυτοκρατορίας.

κράτους όχι μόνο τους Έλληνες, αλλά και όλους εκείνους που ζουν στον χώρο και οι όποιοι «στενάζουν υπό την δυσφορωτάτην τυραννίαν του οθωμανικού βδελυρωτάτου δεσποτισμού». Μάλιστα, και αυτό έχει σημασία για την πρωτοπόρα πολιτική σκέψη του Ρήγα, περιλαμβάνει και τους Τούρκους, που και αυτοί υποφέρουν από τον «δυσβάστακτον και βαρὺν ζυγόν» στὸν ὅποιο ὑπόκεινται, ὅπως δηλώνει. Και ο λαός των Τούρκων υποφέρει από την απολυταρχική τυραννία. Παρόμοια και στον *Θούριο*²⁰

20. *Θούριος*, στίχ. 19-20 καὶ 121-122.

διατρανώνει «Κι' αμέτρητοι άλλοι τόσοι και Τούρκοι και Ρωμιοί/ζωήν και πλούτον χάνουν, χωρίς καμιά 'φορμή», και σε επόμενους στίχους «Να σφάζωμεν του λύκους, που τον ζυγόν βαστούν,/ και Χριστιανούς και Τούρκους σκληρά τους τυρανούν». Παρατηρούμε πως ο Ρήγας δεν κάνει διάκριση στο θρησκευτικό πιστεύω των κατοίκων της πολιτείας του, όπως σημειώνει, «χωρίς κανέναν ξεχωρισμόν θρησκείας (επειδή πλάσματα Θεού είναι και τέκνα του πρωτοπλάστου)», δείχνοντας έτσι και τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις.

Στην αρχή της *Επαναστατικής Προκηρύξεώς* του, ο Ρήγας τονίζει ότι οι συμπατριώτες του Έλληνες κάτοικοι του χώρου, καθώς και όσοι έχουν φύγει στο εξωτερικό μην υποφέροντες την σκλαβιά, είναι απόγονοι των αρχαίων Ελλήνων. Συνδέει κατ' αυτόν τον τρόπο το παρόν με το ένδοξο παρελθόν, θέλοντας επί πλέον να απαντήσει στις αήθεις επιθέσεις ευρωπαϊών συγγραφέων, οι οποίοι αμφισβητούσαν την ιστορική συνέχεια των Ελλήνων, όπως για παράδειγμα στον Καθολικό Γερμανό φιλόσοφο Πώβ, για τον οποίο έχει γράψει σχετικά στο βιβλίο του *Νέος Ανάχαρσις*²¹.

Επί πλέον, τονίζει το Δίκαιον της Επαναστάσεώς του. Περιγράφει την άθλια κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι κάτοικοι του χώρου, που θέλει να ελευθερώσει, τονίζοντας πως «κανένας, οποιασδήποτε τάξεως και θρησκείας, δεν είναι σίγουρος μήτε δια την ζωήν του, μήτε δια την τιμήν του, μήτε δια τα υποστατικά του». Είναι όλοι έρμαιοι στις επιθυμίες του σουλτάνου και των κατά τόπους εκπροσώπων του, οι οποίοι ωστόσο μένουν ατιμώρητοι, «χωρίς καμίαν εξέτασιν, χωρίς

---

21. Ρήγα Βελεστινλή, *Νέος Ανάχαρσις*, Βιέννη 1797, φωτομηχανική επανέκδοση Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα, επιμέλεια-εισαγωγή-ευρετήριο, Δημ. Καραμπερόπουλου, Αθήνα 2006, υποσημείωση σελ. 149-151.

καμίαν κρίσιν». Μάλιστα, με αρκετό συναισθηματισμό ο Ρήγας διεκτραγωδεί την κατάσταση απευθυνόμενος ποιητικά πρώτα στον Ουρανό²², αναφωνώντας, «Σύ είσαι απροσωπόληπτος μάρτυς των τοιούτων κακουρηγημάτων», μετά στον Ήλιο, τονίζοντας «Εσύ βλέπεις καθημερινώς τα τοιαύτα θηριώδη τολμήματα» και τέλος μάρτυρα ζητά την Γη, «Εσύ ποτίζεσαι αδιακόπως από τα ρείθρα των αθών αιμάτων». Και ο Ρήγας ρωτά «Ποίος έχει στόμα να με ειπή το εναντίον;», και πως αν τολμήσει κανείς να εναντιωθεί σε αυτά που ανέφερε, τότε θα έρθει όλη η φύση να βεβαιώσει τους «ρύακας των ανθρωπίνων αιμάτων», που έχουν χυθεί τόσους αιώνες από τις άνομες πράξεις της απολυταρχικής εξουσίας, τους αποκεφαλισμούς, τους απαγχονισμούς, τους ανασκολοπισμούς (παλούκωμα), το κρέμασμα στα τσιγκέλια και τόσα άλλα.

Για την δυναμική του περιεχομένου της *Επαναστατικής Προκηρύξεως* του Ρήγα, χαρακτηριστικά είναι τα όσα γράφει ο υπουργός της Αστυνομίας Pergen στον αυτοκράτορα της Αυστρίας στις 28 Δεκεμβρίου 1797, «*Αν και η Προκήρυξις αυτή φαίνεται ότι προορίζεται μεν δια να επαναστατήση τας επαρχίας τας υποκειμένας εις την Πύλην, περιέχει όμως όλας εκείνας τας ηχηράς φράσεις περί ελευθερίας, ισότητος και αδελφουσύνης, αι οποίαι εις τους τελευταίους χρόνους τόσους λαούς εμώραναν και τόσων χωρών το πολιτειακόν σύστημα ανέτρεψαν*»²³.

Έχει σημασία να επισημάνουμε πως πηγή των

---

22. Παρατηρήσαμε ότι επίκληση στον ουρανό βρίσκεται στα έργα του Ρήγα, *Τα Ολύμπια*, σελ. 111, «Ω ουρανέ», καθώς και στην *Βοσκοπούλα των Άλπεων*, σελ. 171, «Τί ώ ουρανέ ακούω» και σελ. 182, «Είναι ο ουρανός μου μάρτυς».

23. Κωνστ. Αμάντου, *Ανέκδοτα έγγραφα περί Ρήγα Βελεστινλή*, ό.π., αρ. εγγράφου 8, σελ. 27.

ανομημάτων της εξουσίας του σουλτάνου, των κατά τόπους πασάδων και των άλλων εκπροσώπων του, ο Ρήγας θεωρεί την αυθαιρεσία τους, «από την κακήν και αχρειαστάτην διοίκησιν» και από την ανυπαρξία νόμων, «από την στέρησιν καλών νόμων». Γι' αυτό και οι σκλαβωμένοι, οι ραγιάδες, «ο μέχρι τούδε δυστυχής ούτος λαός», όπως γράφει ο Ρήγας, «απεφάσισεν», αφού οπλιστεί με τα «άρματα της εκδικήσεως και της απελπισίας», να διακηρύξει σε όλο τον κόσμο «ενώπιον πάσης της οικουμένης», το δίκαιον του ένοπλου αγώνα, για να υπερασπιστεί τα δικαιώματα, που έχουν ως άνθρωποι και τα οποία τους χαρίστηκαν από τον Θεό, «τα ιερά και άμωμα δίκαια οπού θεόθεν τω εδόθησαν», όπως χαρακτηριστικά ο Ρήγας αναφέρει, για να ζήσουν ήσυχα στην γη.

Σχετικά με την παρατήρηση του Ρήγα στην αρχή της *Επαναστατικής Προκηρύξεως* πως η απολυταρχική εξουσία του σουλτάνου αρχικά θεωρούνταν ως «το πλέον ωραιότερον βασίλειον του κόσμου, οπού εκθειάζεται πανταχόθεν από τους σοφούς», ενώ στην εποχή του περιέπεσε «εις μίαν βδελυράν αναρχίαν», θεωρούμε πως μπορεί να εξηγηθεί μόνο από την πλευρά της διπλωματικής τακτικής του. Θα ήθελε να δείξει στα μοναρχικά καθεστώτα το δίκαιον της επαναστάσεως των σκλαβωμένων, λόγω της τυραννίας και της ανυπαρξίας διοικήσεως και νόμων, όπως χαρακτηριστικά τονίζει, όπου κανένας, «δεν είναι σίγουρος μήτε δια την ζωήν του, μήτε δια την τιμήν του, μήτε δια τα υποστατικά του».

Στην *Επαναστατική Προκήρυξη*, επί πλέον, ο Ρήγας δίνει και το κοσμοθεωρητικό, το ιδεολογικό του στίγμα. Επισημαίνουμε ότι από τους μέχρι τώρα ασχολούμενους με τη *Νέα Πολιτική Διοίκηση*, το Σύνταγμα του Ρήγα, δεν δόθηκε προσοχή στην διατύπωση του Ρήγα πως τα «Φυσικά Δίκαια», (αναλυτικά τα αναφέρει στο άρθρο 2 των

Δικαίων του Ανθρώπου), δόθηκαν από τον Θεό, «θεόθεν»²⁴ δόθηκαν στον άνθρωπο, ώστε να μπορεί να ζήσει ειρηνικά στην κοινωνία, «*δια να ζήση ησύχως επάνω εις την γην*». Ο Ρήγας δεν ακολουθεί την υλιστική φυσιοκρατική άποψη του Γαλλικού διαφωτισμού για τα «Φυσικά Δίκαια», πως απορρέουν από την Φύση, αλλά ακολουθεί την Ορθόδοξη άποψη πως είναι δημιουργήματα του Θεού και πως οι άνθρωποι διέστρεψαν τον φυσικό τους ρόλο.

Ο Ρήγας παρουσιάζει παραστατικά, για να γίνει κατανοητό από όλους τους κατοίκους, το περιεχόμενο των «Φυσικών Δικαίων» στο 2ο άρθρο των *Δικαίων του Ανθρώπου*, «*Αυτά τα φυσικά δίκαια είναι: Πρώτον το να είμεθα όλοι Ίσοι και όχι ο ένας ανώτερος από τον άλλον. Δεύτερον να είμεθα ελεύθεροι, και όχι ο ένας σκλάβος του άλλου. Τρίτον να είμεθα σίγουροι εις την ζωήν μας, και κανένας να μην ημπορή να μας την πάρη αδικώς και κατά την φαντασίαν του. Και Τέταρτον τα κτήματα οπού έχομεν κανένας να μην ημπορή να μας τα εγγίξη, αλλ' είναι εδικά μας και των κληρονόμων μας*».

Με την ευκαιρία ας παρατεθεί ένα σχετικό περιστατικό που διαδραματίστηκε το 1998 στο Συνέδριο για τον Ρήγα στο Βελεστίνο (είχε διοργανωθεί από το Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών και την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Μαγνησίας), όπου η εισηγήτρια, που ασχολείται με την φιλοσοφία του Νεοελληνικού Διαφωτισμού, αναφέρονταν συνεχώς στα «Φυσικά Δίκαια» του Ρήγα, ως απόρροια των αντιλήψεων

---

24. Σημειώνουμε πως την λέξη «θεόθεν» χρησιμοποιεί ο Ρήγας και στα *Ολύμπια*, σελ. 56. Έχουμε επισημάνει πως η *Επαναστατική Προκήρυξη* και τα *Ολύμπια* είναι τα δύο έργα του, που δεν περιέχουν ξένες λέξεις, θεωρώντας τα ως τα τελευταία έργα στα οποία καθαρίζει το λεξιλόγιό του. Βλ. Δημ. Καραμπερόπουλου, *Ο Ρήγας μεταφραστής των Ολυμπίων του Μεταστάσιο*, ό.π. σελ. 30-31.

της φυσιοκρατίας της τότε εποχής. Στην υπόδειξή μας, στο αντίτυπο των Επαναστατικών έργων του Ρήγα της έκδοσης της Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα, όπου ο Ρήγας ρητά δηλώνει πως τα «Φυσικά Δίκαια» είναι δοσμένα «θεόθεν», εντυπωσιάστηκε και μας ζήτησε να της δώσαμε το βιβλίο με *Τα Επαναστατικά* της έκδοσής μας και με αφιέρωσή μας. Δεν είχε διαβάσει την *Επαναστατική Προκήρυξη*, που προηγείται των *Δικαίων του Ανθρώπου*.

Ενδιαφέρον επίσης παρουσιάζει το γεγονός, που έχει επισημανθεί, πως ο Ρήγας μεταφράζοντας το γαλλικό κείμενο παραλείπει στην τελευταία φράση της Διακηρύξεως την αναφορά στο υπέρτατο Όν, «*l'Être suprême*». Τα δύο μνημονευθέντα σημαντικά στοιχεία μαζί με τα τόσα άλλα, που καταχωρίζονται και στα άλλα έργα του²⁵, τεκμηριώνουν την συνθετική τακτική, που ο Ρήγας ακολούθησε στην συγκρότηση του στρατηγικού σχεδίου της επανάστασής του, και την παρουσιάσαμε σε Συνέδριο, διοργανωθέν υπό την προεδρία του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτη Δημητριάδος κ. Ιγνατίου²⁶.

Ο Ρήγας περαίνει την *Επαναστατική Προκήρυξη* του με την διαπίστωση πως τα «Φυσικά Δίκαια», που διακηρύσσονται στη συνέχεια, και για τα οποία αρχίζουν τον ένοπλο αγώνα, θα τα εγκολπωθούν οι κάτοικοι των

---

25. Εκτενέστερα αναφέρονται στη μελέτη μας, *Ρήγας και ορθόδοξη πίστη*, έκδ. Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα, Αθήνα 2008.

26. Δημ. Καραμπερόπουλου, «Ελληνικός και Ευρωπαϊκός Διαφωτισμός: Η συνθετική διάστασή τους στο έργο του επαναστάτη Ρήγα Βελεστίνλη», *Πρακτικά Δ' Συνεδρίου: Ελληνικός και Ευρωπαϊκός Διαφωτισμός* της Ειδικής Επιτροπής Πολιτιστικής Ταυτότητας της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος (23-24 Οκτωβρίου 2015), εκδόσεις Αρχονταρίκι, Αθήνα 2016, σελ. 367-390 και ανεξάρτητα, Αθήνα 2019.

περιοχών του κράτους του, *«της Ρούμελης, της Μικράς Ασίας, των Μεσογείων Νήσων και της Βλαχομπογδανίας»*, θα αγκαλιάσουν την *«πολύτιμον ελευθερία των προπατόρων»* τους, ώστε να μην επιτρέπουν πλέον να *«καταπατώνται ως σκλάβοι από την απάνθρωπον τυραννίαν»*. Επί πλέον, οι κάτοικοι του κράτους του θα ελέγχουν τις πράξεις της διοικήσεως και των διοικούντων, έτσι ώστε οι δικαστές, οι νομοθέτες και οι διοικούντες θα γνωρίζουν την υποχρέωσή τους να ασκούν τα καθήκοντά τους *«προς ευδαιμονίαν των πολιτών»*. Τονίζει κατ' αυτόν τον τρόπο την ενεργό συμμετοχή των πολιτών στην εφαρμογή των Νόμων της δημοκρατικής του πολιτείας.

***

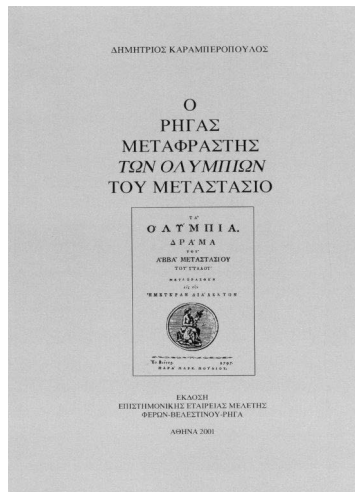
Τα Δίκαια του Ανθρώπου αποτελούν το δεύτερο μέρος του συνταγματικού κειμένου του Ρήγα, της *Νέας Πολιτικής Διοικήσεως*, με τριάντα πέντε άρθρα. Σε αυτά έχει προσθέσει πολλά επεξηγηματικά στοιχεία στο γαλλικό πρότυπο, που μετέφρασε, όπως μπορεί κανείς να δει την σχετική αντιστοιχία τους, με σκοπό να γίνουν σαφέστεροι οι νέοι νομικοί όροι και επί πλέον να δείξει την δημοκρατική διαβίωση των διαφόρων λαών, σύμφωνα με τους νόμους, χωρίς διάκριση γλώσσας, φυλής και θρησκείας.

Με παραστατικό τρόπο αναπτύσσει το 1^ο άρθρο τονίζοντας τον σκοπό της κοινωνίας, στην οποία οι κάτοικοι της πρέπει *«να συμβοηθούνται και να ζώσιν ευτυχισμένοι, και όχι να συναντιπρώγωνται και να ρουφά το αίμα τους ένας»*. Η χαρακτηριστική λαϊκή φράση *«να ρουφά το αίμα τους ένας»*, με δυναμικότητα δείχνει ο Ρήγας το στίγμα της

εκμετάλλευσης και της αυθαιρεσίας και έμμεσα θα ήθελε να υπονοήσει τον δυνάστη σουλτάνο. Επισημαίνουμε ακόμη τις δύο χαρακτηριστικές λέξεις με την πρόθεση «συν» «συμβοηθώνται» και «συναντιτρώγονται», οι οποίες είναι λέξεις φτιαγμένες από τον Ρήγα, «πεποιημένες» όπως γράφει, και απαντώνται σε όλα τα έργα του, όπως έχουμε δείξει. Μάλιστα, αυτές οι λέξεις μας βοήθησαν να τεκμηριώσουμε πως το έργο *Τα Ολύμπια* είναι μετάφραση του Ρήγα και όχι κάποιου φίλου του, όπως υποστηρίχθηκε από τον Κων. Άμαντο και μέχρι πρόσφατα υποστηρίζονταν²⁷.

Ιδιαίτερα, στο 2^ο άρθρο των *Δικαίων του Ανθρώπου* διαφαίνεται ο διαφωτιστικός σκοπός του Ρήγα, επεξηγώντας τα τέσσερα φυσικά δίκαια, που ονομαστικά μόνο αναφέρει το γαλλικό σύνταγμα, «Ισότητα, ελευθερία, ασφά-

Ο τίτλος της μελέτης μας *Ο Ρήγας μεταφραστής των Ολυμπίων του Μεταστάσιο*, όπου με τις χαρακτηριστικές λέξεις του Ρήγα τεκμηριώθηκε πως είναι μετάφραση δική του.

---

27. Δημ. Καραμπερόπουλου, *Ο Ρήγας μεταφραστής των Ολυμπίων του Μεταστάσιο*, ό.π.

λεια και περιουσία» («Ces droits sont l'égalité, la liberté, la sûreté, la propriété»). Ο Ρήγας με απλό τρόπο επεξηγεί το καθένα από αυτά, για να είναι κατανοητά από τον λαό. Μάλιστα, για την ασφάλεια της ζωής, «σιγουρότητα» την ονομάζει, επεξηγεί πως «κανένας να μην ημπορή να μας την πάρη αδίκως και κατά την φαντασίαν του»· επαναλαμβάνει εδώ ο Ρήγας την φράση της *Επαναστατικής Προκήρυξης* για την αυθαιρεσία του σουλτάνου και των κατά τόπους εκπροσώπων του, «Ο πλέον ήσυχος, ο πλέον αθώος, ο πλέον τίμιος πολίτης κινδυνεύει κάθε στιγμήν να γίνη ελεεινή θυσία της τυραννικής φαντασίας ή των αγρίων τοποτηρητών και αναζίων μεγιστάνων του τυράννου...».

Στο 3^ο άρθρο τονίζει την ισότητα των πολιτών της δημοκρατικής του πολιτείας. Μάλιστα, εκτός από την απλή διατύπωση του γαλλικού κειμένου «*Tous les hommes sont égaux par la nature devant la Loi*», αναφέρει και δύο σημαντικές διευκρινήσεις. Τονίζει πως όλοι οι κάτοικοι του κράτους του είναι ίσοι έναντι του Νόμου αδιακρίτως της θρησκείας τους, περιλαμβάνοντας και τους Τούρκους, «Όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι, χριστιανοί και Τούρκοι, κατά φυσικόν λόγον είναι ίσοι». Επί πλέον, διευκρινίζει πως ο Νόμος είναι ο ίδιος άσχετα από την οικονομική επιφάνεια του κάθε πολίτη, «δεν παδεύεται ο πλούσιος ολιγώτερον και ο πτωχός περισσότερον δια το αυτό σφάλμα, αλλ' ίσια-ίσια».

Η ισότητα των πολιτών, που αναφέρεται παραπάνω, θα ήταν κενή περιεχομένου αν υπήρχαν διακρίσεις στα δημόσια αξιώματα και υπηρεσίες. Γι' αυτό στο 5^ο άρθρο τονίζεται πως όλοι οι πολίτες μπορούν να καταλαμβάνουν δημόσιες θέσεις και αξιώματα ανάλογα με την αξία του καθενός. Έχουμε εφαρμογή της αξιοκρατίας. Ο Ρήγας μάλιστα επεξηγεί πως ένας ανίκανος σε μια θέση επιφέρει και βλάβη στο «κοινόν», την κοινωνία, με την «αμάθειάν

του και την ανεπιδεξιότητά του».

Στο 7^ο άρθρο των *Δικαίων του Ανθρώπου* τονίζεται η ελευθερία έκφρασης των ιδεών, του τύπου, των ειρηνικών συγκεντρώσεων καθώς και των θρησκευτικών πεποιθήσεων, της λατρείας, αναφέροντας ονομαστικά τις επικρατούσες θρησκείες του «*χριστιανισμού, τουρκισμού²⁸, ιουδαισμού και τα λοιπά*». Ιδιαίτερα επισημαίνεται πως τα δικαιώματα αυτά εμποδίζονται από την «*Τυραννία*» και τον «*Δεσποτισμό*». Τονίζεται πως στο Σύνταγμα του Ρήγα αναγνωρίζονται δικαιώματα και στις ομάδες, τις μειονότητες, που αναγνωρίστηκαν το 1948 με την Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων²⁹.

Με παραστατικές εικόνες στο 21^ο άρθρο των *Δικαίων του Ανθρώπου* προσπαθεί να διερμηνεύσει την κοινωνική προστασία των πολιτών του κράτους του, το οποίο θα πρέπει να τους βοηθάει, ώστε να εργάζονται για να μπορούν να ζήσουν, καθώς επίσης να βοηθάει τους αναξιοπαθούντες. Είναι το κοινωνικό κράτος, η ουσιαστική φροντίδα και μέριμνα για τους πολίτες. Μάλιστα, ο Ρήγας φέρνει χαρακτηριστικά παραδείγματα, για να γίνουν σαφέστατα αυτά που αναγράφει: ένας γεωργός δεν έχει βόδια και κάθετα αργός τότε, προσθέτει, η πατρίδα θα πρέπει να του τα δώσει για να εργάζεται και να μπορεί να ζήσει και θα εξοφλεί το χρέος του σιγά-σιγά. Και στο δεύτερο παράδειγμα, όταν ένας πολίτης έμεινε ανάπηρος «*εις τον υπέρ πατρίδος πόλεμον*», τότε η πατρίδα θα πρέπει να τον ανταμείψει και να του δίνει μισθό για να ζήσει. Είναι η ουσιαστική κοινωνική πρόνοια.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το 22^ο άρθρο των

---

28. Τουρκισμός=Μωαμεθανισμός.

29. Νικ. Πανταζόπουλου, *Μελετήματα για τον Ρήγα Βελεστινλή, ό.π.*, σελ. 83 και 106.

Δικαίων του Ανθρώπου, όπου διαφαίνεται η εκπαιδευτική και εκπολιτιστική τακτική του Ρήγα. Η πλούσια ελληνική πολιτιστική κληρονομιά της αρχαιότητας, προτείνει, να γίνει κτήμα των κατοίκων της δημοκρατικής πολιτείας του, να γίνουν μέτοχοι των πνευματικών επιτευγμάτων του πολιτισμού. Αποκτιέται έτσι η ισότητα και ξεφεύγει από τα στενά φυλετικά όρια. Γίνεται πανανθρώπινο αγαθό η πνευματική αρχαιοελληνική κληρονομιά. Οι πολίτες θα πρέπει να έχουν βοήθεια από την πολιτεία στην πνευματική πρόοδό τους.

Τονίζει την σημαντική αρχή πως όλοι οι κάτοικοι έχουν υποχρέωση να γνωρίζουν γράμματα, να είναι εγγράμματοι. Θα ήθελε να εξαλείψει τον αναλφαβητισμό. Πρωτοποριακή η θέση αυτή του Ρήγα. Και αυτό θα το πετύχαινε με την εν συνεχεία διάταξη πως η πατρίδα θα πρέπει να έχει σχολεία σε όλα τα μέρη, χωριά και πόλεις, για τα αγόρια και για τα κορίτσια. Ο Ρήγας προσθέτει την υποχρεωτική εκπαίδευση και για τα κορίτσια, που δεν ήταν στο γαλλικό πρότυπο. Γνώριζε την παιδευτική σημασία της γυναίκας στην πρόοδο της κοινωνίας. Η γυναίκα μεγαλώνει, αναθρέφει τα παιδιά, τους αυριανούς πολίτες. Πόσο μπροστά ήταν στην εποχή του³⁰.

Στη συνέχεια, ο Ρήγας διατυπώνει την θαυμάσια ρήση «*Εκ των γραμμάτων γεννάται η προκοπή*», η πρόοδος του ατόμου και της πολιτείας. Η ρήση αυτή θα έπρεπε να είναι σύνθημα σε όλα τα σχολεία. Παράλληλα, θα πρέπει να είναι σύνθημα και για όλους τους ανθρώπους κάθε

---

30. Ο ιατρός Μιχαήλ Χρησταρής (1773-1851) στο βιβλίο που μετέφρασε του J.-Z. Paradis de Raymond, *Στοιχειώδες σύγγραμμα περί ηθικής και ευδαιμονίας*, Βιέννη 1816, σελ. 171, σημειώνει την «σφαλερά και ολέθρια δόξα, ότι τα θήλεα δεν πρέπει να μανθάνουν γράμματα».

ηλικίας, πως πρέπει να μορφώνονται συνεχώς, είναι η σύγχρονη παιδαγωγική οδηγία «της δια βίου μάθησης». Προτείνει ακόμη ο Ρήγας «*Να εξηγούνται οι παλαιοί ιστορικοί συγγραφείς*», ώστε η αρχαιοελληνική πνευματική κληρονομιά να γίνει κτήμα όλων των κατοίκων. Να γευθούν τα πνευματικά επιτεύγματα, τα οποία οδήγησαν στην πρόοδο την Ευρώπη της εποχής του. Κατ' αυτόν τον τρόπο οι κάτοικοι της δημοκρατικής του πολιτείας γίνονται μέτοχοι της αρχαιοελληνικής κληρονομιάς, χωρίς σοβινιστικά στοιχεία. Το καλό πρέπει να προσφέρεται σε όλους, χωρίς διάκριση, όπως τονίζει ο Ρήγας, θρησκείας, γλώσσας και φυλής.

Προσθέτει επί πλέον πως θα πρέπει να διδάσκεται και η αρχαία ελληνική γλώσσα, ώστε να μπορούν, όσοι θα θέλουν, να μελετούν τα κλασικά πνευματικά επιτεύγματα στο πρωτότυπο και συγχρόνως να γίνεται γνωστή η ιστορική συνέχεια της ελληνικής γλώσσας, που τώρα θα είναι επίσημη γλώσσα του κράτους του. Ωστόσο, ο Ρήγας στο πνεύμα της επικοινωνίας των πολιτών με τους άλλους λαούς θεσμοθετεί την διδασκαλία δύο ευρωπαϊκών γλωσσών, διαδεδομένων εκείνη την εποχή, της γαλλικής και της ιταλικής, στοιχείο που δείχνει πως δεν διακατέχεται από το πνεύμα του σοβινισμού, αλλά από πολιτισμικό πλουραλισμό, της πολυπολιτισμικότητας.

Στο 25^ο άρθρο των *Δικαίων του Ανθρώπου*, ο Ρήγας τονίζει πως η εξουσία στο κράτος του στηρίζεται στον λαό. Εισάγει στην ελληνική πολιτική σκέψη την έννοια της λαϊκής κυριαρχίας. Μάλιστα, συμπληρώνει με δικές του επεξηγήσεις πως «*ο λαός μόνον ημπορεί να προστάξη και όχι ένα μέρος ανθρώπων ή μία πόλις. Και ημπορεί να προστάξει δι' όλα χωρίς κανένα εμπόδιον*». Η λαϊκή κυριαρχία στο κράτος του Ρήγα εκφράζεται με τη συμμετοχή του λαού

στη λειτουργία των αντιπροσωπευτικών θεσμών της Τοπαρχίας και Επαρχίας, όπως χαρακτηριστικά γράφει στο 2^ο άρθρο του Συντάγματος, πως ο κυρίαρχος λαός συγκεντρώνεται στις Τοπαρχίες «... δια να βάλη εις πράξιν την αυτοκρατορικήν (= κυριαρχικήν) εξουσίαν του. Ήγουν συναθροίζεται εις κάθε Επαρχίαν, δια να δώση την γνώμην του επάνω εις κανένα πρόβλημα».

Σχετικά με την θανατική ποινή ο Ρήγας διαφοροποιείται στο 27^ο άρθρο των *Δικαίων του Ανθρώπου* από το αντίστοιχο άρθρο του Γαλλικού Συντάγματος του 1793, «*Déclaration des droits de l'homme et du citoyen*» το οποίο προέβλεπε την θανατική ποινή στον άρπαγα της κυριαρχίας του λαού, «*Que tout individu qui usurperait la souveraineté, soit à l'instant mis à mort par les hommes libres*». Ο Ρήγας θεσπίζει την φυλάκιση και τιμωρία του και όχι την θανατική ποινή του, «*Κάθε άνθρωπος, οπού ήθελεν αρπάσει την αυτοκρατορίαν (κυριαρχία) και την εξουσίαν του έθνους, ευθύς να φυλακώνεται από τους ελευθέρους άνδρας, να κρίνεται, και κατά νόμον να παιδεύεται*»³¹. Επισημαίνεται πως και στο 13^ο άρθρο των *Δικαίων του Ανθρώπου*, ο Ρήγας συνιστά όπως «*κάθε αυστηρότης, καθώς δέσιμον, υβρισμοί, δαρμοί... να είναι εμποδισμένα*», κατά την σύλληψη και προφυλάκιση του πολίτη για κάποιο αδίκημα, μέχρι να δικαστεί.

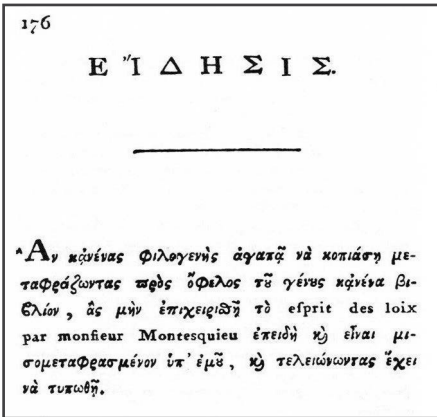
Θα πρέπει να επισημανθεί ότι ο Ρήγας θα είχε υπόψιν του και τις απόψεις συγγραφέων της εποχής του, οι οποίοι διατύπωναν την θανατική ποινή σε ιδιαίτερες περιπτώσεις. Συγκεκριμένα, θα γνώριζε το σημαντικό έργο του Μοντεσκιέ (Charles Montesquieu, 1689-1755)

---

31. Νικ. Πανταζόπουλου, *Μελετήματα για τον Ρήγα Βελεστινλή, ό.π.*, σελ. 39.

Το Πνεύμα των Νόμων, το οποίο ο Ρήγας είχε σκοπό να το εκδώσει· ο ίδιος στο *Φυσικής απάνθισμα*³², αναγράφει την είδηση πως είχε μεταφράσει το ήμισυ του έργου και ότι θα το εξέδιδε μόλις περάτωνε την μετάφραση, κάτι που δυστυχώς δεν έχει γίνει και δεν έχει μέχρι σήμερα ανευρεθεί το σχετικό χειρόγραφο ή αντίγραφό του. Στο έργο αυτό και ιδιαίτερα στο κεφάλαιο «*Η ελευθερία εννοείται από τη φύση των ποινών και την αναλογικότητά τους*» ο Μοντεσκιέ διατυπώνει την άποψη της θανατικής ποινής στην τέταρτη κατηγορία εγκλημάτων, που έχουν σχέση με την ασφάλεια των πολιτών. Συγκεκριμένα γράφει ότι «*Ένας πολίτης είναι άξιος της ποινής του θανάτου όταν παραβιάζει την*

Η Είδηση του Ρήγα στο *Φυσικής απάνθισμα* πως έχει αρχίσει την μετάφραση του έργου του Μοντεσκιέ *Το Πνεύμα των Νόμων*, στοιχείο που δείχνει πως από νωρίς ο Ρήγας είχε αρχίζει να ασχολείται με τα πολιτικοκοινωνικά θέματα.

32. Ρήγα Βελεστινλή, *Φυσικής απάνθισμα*, Βιέννη 1790, φωτομηχανική επανέκδοση με την προσθήκη ευρετηρίου από την Επιστημονική Εταιρεία Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα, επιμέλεια Δημ. Καραμπερόπουλου, Αθήνα 42006, σελ. 176. Επίσης την έκδοση της Βουλής των Ελλήνων, *Ρήγα Βελεστινλή, Άπαντα τα Σωζόμενα*, Δεύτερος τόμος, εισαγωγή-επιμέλεια-σχόλια Κώστα Πέτσιου, Αθήνα 2002, σελ. 200.

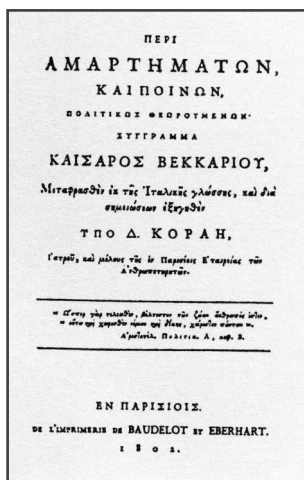
ασφάλεια μέχρι σημείου να αφαιρεί τη ζωή να επιχειρεί να την αφαιρέσει. Αυτή η θανατική καταδίκη είναι κάτι σαν φάρμακο της ασθενούς κοινωνίας»³³. Και στη συνέχεια τονίζει πως «Όταν παραβιάζεται η ασφάλεια αναφορικά με την περιουσία, μπορεί και να συντρέχουν λόγοι να επιβληθεί η θανατική ποινή· αλλά ίσως θα ήταν προτιμότερο και πιο σύμφωνο με τη φύση να τιμωρούνται τα εγκλήματα εις βάρος της ασφάλειας των αγαθών με την δήμευση των αγαθών».

Παρόμοια και στο βιβλίο του Ιταλού νομομαθούς Κάισαρος Βεκκαρίου, *Περί αμαρτημάτων και ποινών*, το οποίο εκδόθηκε στα Ιταλικά το 1765 και 1774 και στα Γαλλικά το 1766, (πιθανότατα ο Ρήγας να είχε γνώση του περιεχομένου), και στα ελληνικά από τον Αδαμάντιο Κοραή το 1802, σημειώνεται ότι η θανατική ποινή δυνατόν να επιβληθεί σε ιδιαίτερες περιπτώσεις, «*Διά δύο μόνως αιτίας δύναται να κριθή αναγκαίος ο θάνατος του πολίτου. Η πρώτη είναι, όταν αυτός μ' όλον ότι στερημένος της ελευθερίας με την φυλάκωσιν, έχη όμως τοιαύτας με άλλους σχέσεις και δυνάμιν τοσαύτην, ώστε να κινδυνεύη η ειρήνη και ησυχία όλου του έθνους, ή όταν η ζωή του δύναται να μεταβάλη την παρούσαν πολιτικήν κατάστασιν. Και τούτο συμβαίνει, όταν το έθνος αναλαμβάνει, ή αποβάλλει την ελευθερίαν του, ή εις καιρόν αναρχίας, όταν αι αταξίαι κρατούσι τον τόπον των νόμων*»³⁴. Ο Ρήγας το 1797 στο Σύνταγμά του προτείνει την τιμωρία του ενόχου, την φυλάκισή του και όχι την θανατική ποινή, όπως ανέγραφε το Γαλλικό Σύνταγμα του 1793. Προηγήθηκε δύο σχεδόν αιώνες στην κατάργηση

---

33. Μοντεσκιέ, *Το Πνεύμα των Νόμων*, Εισαγωγή Παναγιώτης Κονδύλης, μετάφραση Κωστής Παπαγιώργης, Παναγιώτης Κονδύλης, Εκδόσεις «Γνώση», τόμ. Α', Αθήνα 1994, σελ. 341.

34. Κάισαρος Βεκκαρίου, *Περί αμαρτημάτων και ποινών*, μετάφραση Δ. Κοραή, εν Παρισίοις 1802, σελ. 79.

Η σελίδα τίτλου της έκδοσης του Αδαμαντίου Κοραή, *Περί αμαρτημάτων και ποινών* του Βεκκαρίου, Παρίσι 1802.

εργασίας του κοινωνικού συνόλου. Το εθνικό ζήτημα εντάσσεται στην δημοκρατική πολιτεία, στην οποία συνειδητά συμμετέχουν. Γι' αυτό ο Ρήγας τονίζει πως «*δεν ημπορεί ποτέ κανείς να ειπή ότι η τάδε χώρα πολεμείται, δεν με μέλει, διατί εγώ ησυχάζω εις την εδική μου. Αλλ' εγώ πολεμούμαι όταν η τάδε χώρα πάσχη, ως μέρος του όλου οπού είμαι*». Και για να γίνουν κατανοητά αυτά που

της «εσχάτης των ποινών», της θανατικής ποινής, από την Ελλάδα και από άλλες χώρες της Ενωμένης Ευρώπης³⁵.

Ξεχωριστό ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα δύο τελευταία άρθρα των *Δικαίων του Ανθρώπου* με τις σημαντικές προσθήκες του. Συγκεκριμένα στο 34^ο άρθρο ο Ρήγας επισημαίνει την πολιτική αλληλεγγύη των επί μέρους πληθυσμών της δημοκρατικής του πολιτείας, που απουσιάζει από το γαλλικό κείμενο, με την συγκεκριμένη αναφορά σε γνωστές πολιτιστικές ταυτότητες. Η έμπρακτη αυτή αλληλεγγύη δείχνει την πολιτική ωριμότητα της συν-

35. Στην Ελλάδα με νόμο του 1983 επί υπουργίας Δικαιοσύνης Γεωργίου Κουβελάκη, νόμος 2172/1993, άρθρο 33, παράγραφος 1, ΦΕΚ Α' 207, (κυβέρνηση Ανδρέα Παπανδρέου), καταργήθηκε η θανατική ποινή και στη συνέχεια επιβεβαιώθηκε στην Συνταγματική Αναθεώρηση του 2001. Ας σημειωθεί ότι η θανατική ποινή διατηρείται ακόμη, όπως ενδεικτικά στις ΗΠΑ και στις Μουσουλμανικές χώρες.

αναφέρει, φέρνει συγκεκριμένα παραδείγματα, από τους λαούς του Βαλκανικού χώρου, που αποτελούν μέρος του συνόλου του λαού του κράτους του, «*Ο Βούλγαρος πρέπει να κινείται όταν πάσχη ο Έλληνας, και τούτος πάλιν δι' εκείνον, και αμφοτέροι δια τον Αλβανόν και Βλάχον*».

Παρόμοια και στον *Θούριό* του, στίχ 42-43, 45-49, ο Ρήγας διακηρύσσει την συνεργασία και αλληλοβοήθεια των λαών. Όλοι οι λαοί θα πρέπει να αρπάξουν τα όπλα και να ξεσηκωθούν τώρα που ξεκινά η επανάστασή του για την αποτίναξη της πολύχρονης τυραννίας και σκλαβιάς για την απόκτηση της ελευθερίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους,

*«Σ' ανατολή και δύση και νότον και βοριά,
για την πατρίδα όλοι να 'χουμεν μια καρδιά,*

*Βουλγάροι κι Αρβανίτες, Αρμένιοι και Ρωμιοί,
Αράπηδες κι άσπροι, με μια κοινήν ορμή,
για την ελευθερίαν να ζώσωμεν σπαθί,
πως είμαστ' αντρειωμένοι παντού να ζακουσθή».*

Στην αρχή του 35^{ου} άρθρου των *Δικαίων του Ανθρώπου* γίνεται αναφορά στις ενέργειες, που θα πρέπει να κάνει ο λαός ή μέρος του λαού «*Όταν η Διοίκησις βιάξη, αθετή, καταφρονή τα δίκαια του λαού και δεν εισακούη τα παράπονά του*». Στην περίπτωση αυτή συνιστά ο λαός «*να κάμη επανάστασιν, να πιάση τα όπλα και να τιμωρήση τους τυράννους του*», τονίζοντας πως αυτό είναι ιερό χρέος, η σημαντικότερη υποχρέωση του κάθε πολίτη της δημοκρατικής του πολιτείας, «*το πλέον ιερόν από όλα τα δίκαιά του και το πλέον απαραίτητον από όλα τα χρέη του*». Μάλιστα, ο Ρήγας, ως πραγματικός επαναστάτης,

στη συνέχεια δίνει και συγκεκριμένες δικές του προτάσεις οργανωτικής μορφής, που θα πρέπει να εφαρμόσουν οι δημοκράτες πολίτες, για να επαναστατήσουν εναντίον της τυραννικής εξουσίας, που μάλλον θα ήταν αποτέλεσμα της ενασχόλησής του με το στρατιωτικό σκέλος του σχεδίου για την επανάσταση και την μετάφραση και έκδοση του *Στρατιωτικού Εγκολπίου*.

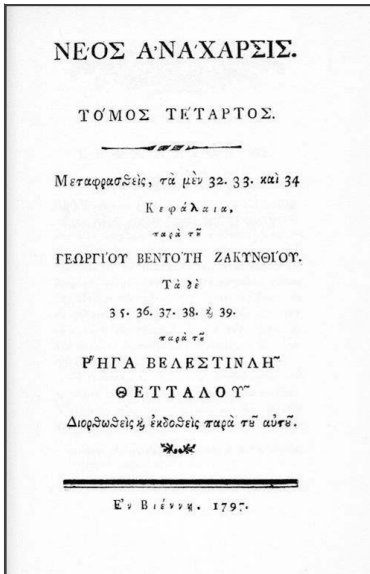
Πρωτοποριακή θεωρείται επίσης η θέση του Ρήγα, την οποία διατυπώνει στο δεύτερο μέρος του 35^{ου} άρθρου των *Δικαίων του Ανθρώπου*, που είναι δική του προσθήκη. Δεν υπάρχει στο Γαλλικό Σύνταγμα του 1793. Θεωρούσε ο Ρήγας πως ο πολίτης της δημοκρατικής του πολιτείας δεν θα ήταν ελεύθερος αν ήταν οικονομικά αιχμάλωτος. Γι' αυτό και προτείνει μια μορφή σεισάχθειας, για να αμβλύνει την κοινωνική ανισότητα, που θα δημιουργούνταν με τον δανεισμό από τους οικονομικά ισχυρούς. Κατ' αυτόν τον τρόπο θα περιορίζονταν η κοινωνική αδικία, που δημιουργείται με τον τοκισμό και τον ανατοκισμό³⁶.

Η εμβόλιμη αυτή προσθήκη του Ρήγα, στο τέλος των *Δικαίων του Ανθρώπου*, που μπορεί να θεωρηθεί ως 36^ο άρθρο, μάλλον θα ήταν και από την εμπειρία που βίωσε στην περιοχή της γενέτειράς του, και την οποία μνημονεύει στον

---

36. «Ο Ρήγας έχει επίγνωση ότι η επαύξηση της κοινωνικής ανισότητας λόγω του δανεισμού καθιστά κενή περιεχομένου οποιαδήποτε διακήρυξη για ισότιμη παρουσία των πολιτών στη νέα δημοκρατική πολιτεία και πριν από οποιαδήποτε συνταγματική ρύθμιση προτείνει μία ορισμένη μορφή σεισάχθεια, η οποία θα άμβλωνε την κοινωνική αδικία που ο τοκισμός και ο ανατοκισμός επιφέρουν», Κωνστ. Πέτσιου, «Παρατηρήσεις στην πολιτική σκέψη του Ρήγα», *Υπέρεια*, τόμ. 3, *Πρακτικά Γ' Διεθνούς Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας»*, (Βελεστίνο 1997), έκδ. Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα, Αθήνα 2002, σελ. 939.

*Νέοι Ανάχαρσι*³⁷. Συγκεκριμένα γράφει πως στο γειτονικό χωριό του Βελεστίνου, την Κάπουρνα, οι κάτοικοί της το 1769 αναγκάστηκαν να γίνουν δούλοι, διότι δεν μπόρεσαν να πληρώσουν τον υπερβολικό τόκο για τα χρήματα που δανείστηκαν από έναν Αρβανίτη, στοιχείο, που δείχνει την παρατηρητικότητα του Ρήγα και το ενδιαφέρον του για τα πολιτικοκοινωνικά ζητήματα. Χαρακτηριστικά σημειώνει «*Εν έτει 1769 οι κάτοικοι της Κάπουρννας (χώρα της Μαγνησίας) εβιάσθησαν να πωλήσωσι την ελευθερίαν των εις έναν αρβανίτην ονόματι Μουσλήν. Μην ημπορούντες να πληρώσωσι το υπερβολικόν διάφορον [=τόκο] των άσπρων του τα δέκα δεκαοχτώ τον χρόνον. Επί συμφωνία του να τους αφήση να κατοικούν τον πετρώδη και άκαρπον τόπον των,*

Η σελίδα τίτλου του *Νέου Αναχάρσιδος*, έκδοση του Ρήγα Βελεστινλή, Βιέννη 1797.

37. Ρήγα Βελεστινλή, *Νέος Ανάχαρσις*, ό.π., σελ. 121-122.

και να πέρνει αυτός τα κέρδη του κόπου των. Όστις κτίζοντας εκεί έναν πύργον δια μέσου των, τους βαστά εις την πλέον κατησχυμένην σκλαβίαν».

***

Σύνταγμα. Σχετικά με το τρίτο μέρος της *Νέας Πολιτικής Διοικήσεως*, το Σύνταγμα, θα παρουσιαστούν μερικές προσθήκες του Ρήγα κατά την μετάφρασή του. Το 1^ο άρθρο του Γαλλικού Συντάγματος του 1793 αρχίζει με τον τίτλο «*La Republique Francaise*» και ο Ρήγας το αποδίδει ως «*Ελληνική Δημοκρατία*». Παρατηρούμε ότι τον γαλλικό όρο «*Republique*» που σημαίνει «Πολιτεία» δεν τον χρησιμοποιεί, αλλά τον αποδίδει με τον όρο «*Δημοκρατία*». Ίσως θα ήθελε να διαφοροποιηθεί και από τα υπάρχοντα τότε μη μοναρχικά πολιτεύματα, που όμως ήταν αριστοκρατικά, ολιγαρχικά καθεστώτα, όπως της Βενετίας και της Γένουας. Ο Ρήγας αποσαφηνίζει εξ αρχής τη μορφή του πολιτεύματος του κράτους του, ότι θα είναι δημοκρατία, στην οποία η εξουσία βρίσκεται στον λαό.

Επίσης, χρησιμοποιεί το επίθετο «Ελληνική», όχι όμως ότι είναι δημοκρατία των Ελλήνων, ως εθνολογική οντότητα, αλλά με την αρχαιοελληνική έννοια, του πολίτη, όπου θα υπάρχουν «διάφορα γένη και θρησκείας» και όλοι αυτοί οι διάφοροι λαοί (φυλής, γλώσσας, θρησκείας), που βρίσκονταν ως σκλάβοι υπό την απολυταρχική εξουσία του Σουλτάνου, στο κράτος του, στην «*Ελληνική Δημοκρατία*» του θα είναι ελεύθεροι πολίτες³⁸. Γι' αυτό

38. Χαρακτηριστική είναι εν προκειμένω η παρατήρηση πως «Η διαγραφόμενη υπεροχή του ελληνικού στοιχείου στο πλαίσιο του προγραμματιζόμενου πολυεθνικού κράτους, θα ήταν στην πράξη,

και στο επόμενο 2^ο Άρθρο του Συντάγματός του ο Ρήγας είναι σαφέστατος, χαρακτηρίζοντας με τον όρο «*Ελληνικός λαός*» όλους τους κατοίκους του κράτους του, επεξηγώντας «*χωρίς εξαίρεσιν θρησκείας και γλώσσης*». Και επί πλέον στο 7^ο άρθρο αναφέρει όλους του λαούς του κράτους του, «*Έλληνες, Βούλγαροι, Αλβανοί, Βλάχοι, Αρμένηδες, Τούρκοι και κάθε άλλον είδος γενεάς*». Δηλώνει την ενότητα της δημοκρατικής του πολιτείας αν και περιλαμβάνονται στους κόλπους της πολλές πολιτισμικές ομάδες, «*ένα συσφιγμένον αδιάλυτον σώμα*», και ο Ρήγας δεν αφήνει περιθώρια για την περίπτωση ομοσπονδιακής μορφής πολιτείας. Δεν υφίσταται ομοσπονδιακή συγκρότηση, διότι δεν υπάρχουν κράτη, αλλά λαοί στον χώρο όπου βρίσκονταν η οθωμανική αυτοκρατορία. Γι' αυτό τονίζουμε πως οι αναγραφόμενοι όροι σε σχετικά άρθρα «*Βαλκανική ομοσπονδία ή συνομοσπονδία του Ρήγα*» είναι λαθεμένοι.

Επίσης, στα τρία πρώτα άρθρα του Συντάγματός του κάνει αναφορά στην πολιτική διαίρεση του κράτους του σε Επαρχίες και Τοπαρχίες, ώστε να γίνεται με δημοκρατικό τρόπο η αντιμετώπιση των εκάστοτε ζητημάτων από τον λαό «*δια να δώση την γνώμην του επάνω εις κανένα πρόβλημα*». Θα χρειάζεται συχνά ο λαός να δίνει την γνώμη του σε κάθε ζήτημα, που θα νομίζει σημαντικό και όχι μόνο στην εκλογή των αντιπροσώπων του. Η αναφορά αυτή στην πολιτική

πολιτισμικής κυρίως υφής, εμμέσως δε εκ των πραγμάτων, και οικονομικοπολιτική. Πάντως δεν ήταν θεσμικά οργανωμένη. Εκτός από την διάχυτη ελληνικότητα, με την καθιέρωση της ελληνικής ονομασίας και γλώσσας δεν προβλεπόταν, στη *Νέα Πολιτική Διοίκησης*, καμμία ειδική προνομιακή ρύθμιση υπέρ του ελληνικού στοιχείου είτε συλλογικώς είτε ατομικώς», Αριστόβουλου Μάνεση «*Η πολιτική ιδεολογία του Ρήγα*», *Πρακτικά Ακαδημίας Αθηνών*, τόμ. 73, τεύχ. Δεύτερον, 1998, σελ. 341-356, εδώ στη σελ. 351.

διαίρεση του χώρου της «Ελληνικής Δημοκρατίας» έρχεται σε συνάφεια με την πολιτική διαίρεση της *Χάρτας* του και των χαρτών της Βλαχίας και Μολδαβίας. Οι χάρτες αυτοί είναι διαιρεμένοι σε Επαρχίες και Τοπαρχίες με οριοθέτηση του χώρου της «Ελληνικής Δημοκρατίας», με σύνορα, για να διαχωρίζεται από τις όμορες περιοχές της Δαλματίας, Τρανσυλβανίας και της Ρωσικής Πολωνίας. Τελικά, για το δημοκρατικό κράτος του εξέδωσε την *Χάρτα* και τους χάρτες της Βλαχίας και Μολδαβίας διαιρεμένους σε Τοπαρχίες και Επαρχίες, και θα εξέδιδε λεπτομερείς χάρτες και για τα υπόλοιπα μέρη του βαλκανικού χώρου, την Βουλγαρία, Σερβία και Βοσνία. Αποτελούν τους πολιτικούς χάρτες του κράτους του, όπως έχουμε υποστηρίξει³⁹.

Όσον αφορά την έννοια του πολίτη στη *Νέα Πολιτική Διοίκηση*, ο Ρήγας την διευρύνει στην ισοκράτεια αντίληψη στο τμήμα «Περί της τάξεως των πολιτών», 4^ο, 5^ο, και 6^ο άρθρο. Θεωρεί πολίτη του κράτους του ακόμη και εκείνον που ζει στα ξένα και μιλάει την ελληνική γλώσσα και βοηθάει την Ελλάδα. Έτσι συμπεριλαμβάνονται και οι της διασποράς Έλληνες, επειδή όπως εξηγεί «*το ελληνικό*

---

39. Σύμφωνα με τη μαρτυρία του Johann Christian von Engel, *Geschichte des Ungrischen Reichs und seiner Nebenlande*. – τόμ. I: *Geschichte des alten Panoniens und der Bulgarey*, Halle 1797, σελ. 473-474, ο Ρήγας ετοιμάζε λεπτομερείς χάρτες και για τις υπόλοιπες περιοχές, της Βουλγαρίας, Σερβίας, Βοσνίας. Την μαρτυρία μνημονεύει ο Γ. Λαΐος, «Οι χάρτες του Ρήγα. Έρευνα επί νέων πηγών», *Δελτίο Ιστορικής Εθνολογικής Εταιρείας*, τόμ. 14, 1960, σελ. 231-312, Παράρτημα II, σελ. 296-298. Επίσης στα βιβλία κατά τη σύλληψή του μετά την προδοσία στην Τεργέστη, ο Ρήγας είχε και ένα χάρτη της Σερβίας, Βοσνίας, τον οποίο, υποθέτουμε, ότι μάλλον θα τον ήθελε για να εκδώσει και για τις περιοχές αυτές λεπτομερή χάρτη διαιρεμένο σε Επαρχίες και Τοπαρχίες. Βλ. Κων. Αμαντου, *Ανέκδοτα έγγραφα περί Ρήγα Βελεστινλή*, ό.π., σελ. 145.

προζύμι εξαπλώθη και εις τα δύο ημισφαίρια»⁴⁰. Ακόμη, και ξένοι μπορεί να είναι πολίτες, αρκεί να βοηθούν την πολιτεία. Άξιο προσοχής είναι το γεγονός ότι ο Ρήγας δεν περιορίζει την έννοια του πολίτη σε φυλετικά ή θρησκευτικά στεγανά.

Τα επόμενα τέσσερα άρθρα 7^ο, 8^ο, 9^ο και 10^ο αναφέρονται στην λαϊκή κυριαρχία. Ιδιαίτερα στο 7^ο άρθρο υποστηρίζει πως όλοι οι κάτοικοι της πολιτείας του αποτελούν τον κυρίαρχο λαό (αυτοκράτωρ λαός=κυρίαρχος λαός). Μάλιστα, ο Ρήγας διευκρινίζει και εδώ πως αυτόν τον κυρίαρχο λαό τον αποτελούν οι κάτοικοι της πολιτείας του χωρίς διακρίσεις γλώσσας και θρησκείας αναφέροντάς τους ονομαστικά, «Έλληνες, Βούλγαροι, Αλβανοί, Βλάχοι, Αρμένηδες, Τούρκοι και κάθε άλλο είδος γενεάς». Ιδιαίτερα, αξίζει να μνημονευθεί πως ενώ το 10^ο άρθρο του Γαλλικού Συντάγματος απλά αναφέρει ότι ο λαός συζητά για τους νόμους, «*Il délibère sur les lois*», ο Ρήγας διευκρινίζει πως οι νόμοι είναι για την ευδαιμονία του και εάν «είναι καλοί, τους φυλάττει», εάν όμως έχει διαφορετική γνώμη τότε «προβάλλει εις την Διοίκησιν το τί τον πειράζει». Έχουμε την άμεση συμμετοχή του λαού στην διαδικασία εγκρίσεως των νόμων, «*τοιουτοτρόπως εισάγεται εις το Πολίτευμα η ελληνική αντίληψις, κατά την οποίαν οι πολίται συμμετέχουν αμέσως εις την άσκησιν τη νομοθετικής εξουσίας*»⁴¹. Το άρθρο αυτό έχει σχέση με τα επόμενα 58^ο, 59^ο, και 60^ο άρθρα με τον τίτλο «Περί του πώς να γίνονται οι Νόμοι», που αναφέρονται στους «προβαλλόμενους νόμους», υπο-

---

40. Ας αποτελέσει η αναφορά αυτή ένα έναυσμα στους κρατούντες να συμπεριλάβουν τους Έλληνες της Διασποράς στους πολίτες της Ελλάδος με όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις.

41. Νικ. Πανταζοπούλου, *Μελετήματα για τον Ρήγα Βελεστινλή, ό.π.*, σελ. 82.

βάλλονται από ένα μέρος του λαού, για να επικυρωθούν τελικά ως Νόμοι.

Ενδιαφέρουσα είναι η επεξήγηση που κάνει ο Ρήγας στο 13^ο άρθρο σχετικά με τον τρόπο εκλογής των αντιπροσώπων στις «Πρώτες Συναθροίσεις», όπου σημειώνει ότι εκλέγεται ένας πρόεδρος, ένας γραμματέας και ένας ψηφολέκτης, «ψηφοφόρο» τον ονομάζει και είναι εκείνος «*οπού βαστά την στάμνον, [=ψηφοδόχο] μέσα εις την οποίαν ρίπτονται τα χαρτάκια, επάνω των οποίων είναι γραμμένη η γνώμη και το όνομα του κατοίκου οπού την δίδει*». Μάλλον, θα ήταν από τις εμπειρίες του που θα είχε από τις εκλογές στις Ελληνικές Κοινότητες του Πηλίου, κατά την μετάβασή του από το Βελεστίνο στην Σχολή της Ζαγοράς.

Στα άρθρα 21^ο και 24^ο ο Ρήγας διευκρινίζει πως στην ισότητα των πολιτών, δεν εκλαμβάνεται η οικονομική δύναμη του ανθρώπου ή ακόμη και η ηγετική θέση στην κοινωνία, ως προεστού. Θέλει κατ' αυτόν τον τρόπο να προφυλάξει τους πολίτες από την έμμεση ισχύ των πλουσίων και των προεστών. Γι' αυτό και ο Ρήγας διευκρινίζει πως όλος ο λαός αποτελεί το έθνος «*και όχι μόνον οι πλούσιοι ή οι προεστοί (κοτζαμασήδες)*». Σημειώνουμε ακόμη ότι την Εθνική Συνέλευση, για την οποία χρησιμοποιείται ο όρος «*Νομοδοτικόν Σώμα*» αποδίδοντας τον γαλλικό όρο «*Corps legislatif*», ο Ρήγας στο 39^ο άρθρο την αποδίδει με τον όρο «*Βουλή*», που ήταν σε χρήση στο πολιτικό σύστημα της αρχαίας Ελλάδος και συχνά στα κοινοτικά σώματα των Ελληνικών Κοινοτήτων επί Τουρκοκρατίας, όπως για παράδειγμα «*Βουλή Θετταλομαγνησίας*».

Ενδιαφέρουσα είναι η προσθήκη, επεξήγηση που κάνει ο Ρήγας στο 53^ο άρθρο του Συντάγματος. Συγκεκριμένα, στο κείμενο του γαλλικού άρθρου «*Το Νομοδοτικόν Σώμα προβάλλει Νόμους και δίδει Ψηφίσματα, ήτοι Προσταγάς*»,

προσθέτει πως οι Νόμοι και τα δημόσια έγγραφα στην δημοκρατική του πολιτεία του Βαλκανικού χώρου θα «*γίνονται εις την απλήν των Ελλήνων διάλεκτον*». Η ενέργεια αυτή θεωρούμε ότι είναι αποτέλεσμα του ρεαλισμού, που διακρίνει τον Ρήγα. Στο Γαλλικό Σύνταγμα θα υπονοούνταν πως στη γαλλική γλώσσα θα αναγράφονταν οι Νόμοι και τα δημόσια έγγραφα. Θα έπρεπε και ο Ρήγας να δώσει συγκεκριμένη απάντηση. Φυσικά δεν θα ήταν δυνατόν να υποστήριζε πως θα χρησιμοποιούνταν η τουρκική γλώσσα, που ήταν σε χρήση μέχρι τότε, ούτε φυσικά η γλώσσα της διπλωματίας, η γαλλική. Θα έπρεπε να διαλέξει μια γλώσσα από τους λαούς της δημοκρατικής του πολιτείας. Ως πραγματιστής επέλεξε την απλή ελληνική γλώσσα, όχι από σκοπιμότητα, αλλά από πρακτική σκοπιά, και τούτο διότι ήταν η πιο διαδεδομένη στον Βαλκανικό χώρο, ως γλώσσα του εμπορίου και της εκπαίδευσης. Είναι γνωστό πως «*Στις κεντρικές και στις ανατολικές περιοχές των Βαλκανίων, τα ελληνικά δεν ήταν μόνο η γλώσσα των μορφωμένων, αλλά ήταν επίσης η γλώσσα των εμπορικών επιχειρήσεων*», και «*Για έναν ολόκληρο αιώνα μετά το 1750, τα ελληνικά ήταν η γλώσσα του εμπορίου στα Βαλκάνια και οι Βαλκάνιοι έμποροι, ανεξάρτητα από την εθνική τους προέλευση μιλούσαν γενικά ελληνικά και έπαιρναν συχνά ελληνικά ονόματα*»⁴². Μάλιστα, τα έγγραφα της οθωμανικής εξουσίας μεταφράζονταν πρώτα στα ελληνικά και μετά σε άλλη γλώσσα⁴³. Επί πλέον, ο Ρήγας επεξηγεί πως η απλή

---

42. Traian Stoianovich, «Ο κατακτητής ορθόδοξος Βαλκάνιος έμπορος», στο Σπύρος Ι. Ασδραχάς, *Η οικονομική δομή των Βαλκανικών χωρών στα χρόνια της Οθωμανικής κυριαρχίας, 1ε΄-1θ΄ αι.*, εκδοτικός οίκος «ΜΕΛΙΣΣΑ», Αθήνα 1979, σελ. 317 και 318.

43. Γεώργιος Κ. Βλάχος, «Η ελληνική ιδέα στον πολιτικό σχεδιασμό του Αδαμαντίου Κοραή και του Ρήγα Φεραίου», *Υπέρεια*, τόμ. 2,

ελληνική γλώσσα είναι η *«πλέον ευκατάληπτος και εύκολον να σπουδασθή»* από όλες τις άλλες γλώσσες των λαών του χώρου του κράτους του. Κατ' αυτόν τον τρόπο, ο Ρήγας πετύχαινε την ενότητα του δημοκρατικού του κράτους, το οποίο θα έπρεπε να έχει ένα όνομα και μια επίσημη γλώσσα.

Επίσης και στο 109^ο άρθρο ο Ρήγας κάνει προσθήκες, εξειδικεύοντας την άσκηση στην τέχνη του πολέμου με την αναφορά πως πρέπει *«να ρίχνουν εις το σημάδι»*, που θα υπονοεί την άσκηση των κλεφταρματολών στο αγώνισμα της ευστοχίας του τουφεκιού. Επί πλέον, προσθέτει πως και οι γυναίκες θα πρέπει να ασκούνται στην τέχνη του πολέμου, *«ως και αι Ελληνίδες πρέπει να βαστούν μιζράκια (=τόξα) εις το χέρι, αν δεν είναι επιτήδειαι εις το τουφέκι»*. Πρωτοποριακή θέση και μάλιστα σε σύνταγμα, θεωρούμενος ο Ρήγας ως ο εισηγητής της ισότητας των γυναικών.

Ενδιαφέρουσες είναι οι προσθήκες του Ρήγα στο 123^ο άρθρο, οι οποίες δείχνουν τον ρεαλισμό του και πως είχε γνώση των αντιδράσεων, που θα υπήρχαν από τους ανθρώπους του καθεστώτος και των άλλων συντηρητικών δυνάμεων, στην προσπάθειά του για την δημιουργία της δημοκρατικής του πολιτείας στον Βαλκανικό χώρο. Τονίζει με έμφαση πως το Σύνταγμα της *«Ελληνικής Δημοκρατίας»* θα είναι υπό την προστασία *«όλων των εναρέτων και φιλελευθέρων ανδρών»*, οι οποίοι για να μην υποκύψουν ξανά στο *«ζυγόν της Τυρανίας»*, ακολουθούν την στρατιωτική ζωή και αρματομένοι ορκίστηκαν *«αιώνιον πόλεμον κατά των Τυράννων»*. Οι προσθήκες αυτές είναι συνέχεια των οργανωτικών οδηγιών, που ο Ρήγας δίνει στο

Πρακτικά Β' Διεθνούς Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας», (Βελεστίνο 1992), Αθήνα 1994, σελ. 541.

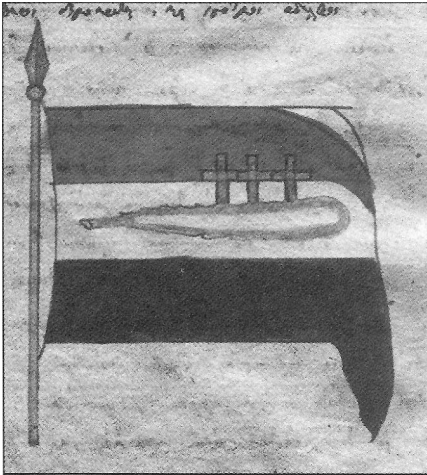
35^ο άρθρο των *Δικαίων του Ανθρώπου*, για την δράση των δημοκρατών πολιτών εναντίον της τυραννικής εξουσίας.

Στο τελευταίο άρθρο του Συντάγματος, το 124^ο, συνιστά όπως η Διακήρυξη των *Δικαίων του Ανθρώπου* και του Συντάγματος (της *Νομοθετικής Πράξεως*) να χαραχθούν σε χάλκινες πλάκες και να τοποθετηθούν εκτός από τον χώρο της Βουλής και σε όλα τα χωριά, τις κωμοπόλεις και της πόλεις της Δημοκρατίας για να «*βλέπη ο κάθε πολίτης εις τι συνίσταται ο ατίμητος θησαυρός της φιλάτης Ελευθερίας μας*». Τονίζεται κατ' αυτόν τον τρόπο από τον Ρήγα η παιδαγωγική σημασία του Νόμου.

***

Στο τέλος του Συντάγματός του, της *Νέας Πολιτικής Διοικήσεως*, ο Ρήγας καταχωρίζει και ένα «Παράρτημα», που αντίστοιχο δεν υπάρχει στο Γαλλικό κείμενο. Είναι δική του προσθήκη σχετική κυρίως για την σημαία και το εθνόσημο της δημοκρατικής του πολιτείας, της «Ελληνικής Δημοκρατίας».

Ο Ρήγας τονίζει πως η σημαία της δημοκρατικής του πολιτείας θα έχει τρία χρώματα, κόκκινο, άσπρο και μαύρο, και στο κέντρο θα είναι το «ρόπαλο του Ηρακλέους» με τους τρεις σταυρούς πάνω. Μάλιστα, επεξηγεί την σημασία των τριών χρωμάτων, που επέλεξε, τι συμβολίζουν: το κόκκινο σημαίνει την αυτεξουσιότητα του Ελληνικού λαού. Το λευκό σημαίνει το δίκαιο του αγώνα κατά της τυραννίας και το μαύρο σημαίνει τον υπέρ της πατρίδος και ελευθερίας θάνατο των σκλαβωμένων. Βλέπουμε ότι ο

Η σημαία του Ρήγα σε χειρόγραφο της *Νέας Πολιτικής Διοικήσεως* με τα τρία χρώματα, «το ρόπαλο του Ηρακλέους» και τους τρεις σταυρούς πάνω.

Ρήγας αλλάζει το ένα χρώμα της σημαίας του από εκείνη της Γαλλικής Επανάστασης, αντί του μπλέ χώματος ο Ρήγας βάζει το μαύρο.

Ως σύμβολο χρησιμοποίησε το ελληνικό «ρόπαλο του Ηρακλέους» με τρεις σταυρούς πάνω, θέλοντας κατ' αυτόν τον τρόπο να αναπαριστά τη γενικότερη δυναμική του Ελληνισμού, σε συνδυασμό με την χριστιανική πνευματικότητα. Ενδιαφέρον έχει να τονιστεί ότι ο Ρήγας δεν καθιέρωσε, όπως θα περίμενε κανείς, μια και μεταφράζει το γαλλικό σύνταγμα, τον φρυγικό σκούφο των Γάλλων επαναστατών. Η ενέργειά του αυτή μπορεί να εξηγηθεί από την όλη τακτική του και από το γεγονός ότι δεν θα ήθελε ως σύμβολο να είχε τον καταγόμενο από την Ασία φρυγικό σκούφο και τούτο διότι από τον χώρο αυτό προέρχονταν οι κατακτητές, οι Πέρσες στην αρχαιότητα και ο σύγχρονος Ασιάτης Οθωμανός τύραννος-κατακτητής. Γι' αυτό εξάλλου έχει στον τίτλο της *Χάρτας* την παράσταση της πάλης του γυμνόποδα Ηρακλή με την έφιππη Ασιάτισσα Αμαζόνα

και με το ξύλινο ρόπαλό του να της σπάει τον αμφίστομο σιδερένιο τσεκούρι της. Παρατηρούμε ότι δίνει την δική του διαμόρφωση και στον εξωτερικό συμβολισμό της δημοκρατικής πολιτείας του.

Διαπιστώνεται πλέον η σχέση της *Νέας Πολιτικής Διοικήσεως* και της *Χάρτας* και των άλλων χαρτών από τον ενοποιό συμβολισμό του «ροπάλου του Ηρακλέους». Ο Ρήγας είχε θέσει στην αρχή της *Νέας Πολιτικής Διοικήσεως* ως σύμβολο το «ρόπαλο του Ηρακλέους», όπως δείχνουν και τα σχετικά χειρόγραφα⁴⁴, που έχουν βρεθεί, και όπως άλλωστε δήλωνε κατά την ανάκρισή του ο εργαζόμενος στο τυπογραφείο των αδελφών

Ο «φρυγικός σκούφος» των Γάλλων επαναστατών, τον οποίο όμως ο Ρήγας δεν χρησιμοποίησε και αντ' αυτού ως σύμβολο είχε το ελληνικό «ρόπαλο του Ηρακλέους».

Η συμβολική παράσταση του γυμνόποδα Ηρακλή με το ξύλινο ρόπαλο, σύμβολο της ελληνικής δύναμης τσακίζει το σιδερένιο τσεκούρι, σύμβολο της περσικής, ασιατικής δύναμης, της Αμαζόνας. Η δύναμη του πνεύματος νικά τελικά την δύναμη της ύλης, των αρμάτων.

---

44. Λέανδρου Βρανούση, *Η σημαία, το εθνόσημο και η σφραγίδα της Έλληνικής Δημοκρατίας* του Ρήγα, Αθήνα 1992.

Πούλιου Huggele⁴⁵. Επίσης, δηλώνεται στο Παράρτημα του Συντάγματος πως στην τρίχρωμη σημαία (κόκκινο, άσπρο και μαύρο) της Ελληνικής Δημοκρατίας το σύμβολο είναι «έν ρόπαλον του Ηρακλέους με τρεις σταυρούς πάνω», όπως μπορεί κανείς να δει τη σημαία του Ρήγα στο χειρόγραφο της Βιβλιοθήκης της Ρουμανικής Ακαδημίας Επιστημών. Ομοίως και στην τελευταία παράγραφο του Παραρτήματος του Συντάγματος δηλώνεται «καθώς είναι εις την αρχήν» της *Νέας Πολιτικής Διοικήσεως*.

Εκτός από την *Νέα Πολιτική Διοίκηση*, ο Ρήγας έβαλε το σύμβολο αυτό του κράτους του, το «ρόπαλο του Ηρακλέους», σε όλους τους χάρτες του, όπως έχουμε δείξει με τις εργασίες μας. Στην γνωστή σε όλους παρουσία στον τίτλο της *Χάρτας* (το 4ο φύλλο), του Ηρακλή⁴⁶ με το ρόπαλό του να παλεύει με την έφιππη Αμαζόνα και να της τσακίζει το σιδερένιο δίστομο τσεκούρι της. Θα ήθελε να υποδηλώσει με τον συμβολισμό αυτόν πως τελικά θα νικήσει η ηθική δύναμη, αν οι σκλαβωμένοι πορευτούν με τις αρετές του Ηρακλή, αποφασιστικότητα, αφοσίωση στα ιδεώδη, πίστη στο καθήκον, υπεράσπιση του δικαίου⁴⁷.

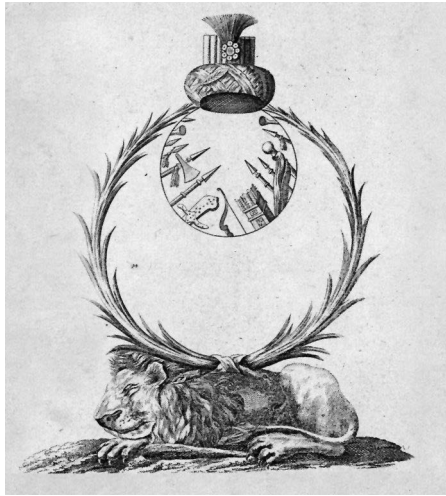
---

45. Κωνστ. Αμάντου, *Ανέκδοτα έγγραφα περί Ρήγα Βελεστινλή, ό.π.*, σελ. 21.

46. Ενδιαφέρουσα είναι η παρατήρηση του Ν. Πολίτη για την απήχηση του Ηρακλή στους Νεοέλληνες, «Ο μόνος ήρωας των αρχαίων μυθικών διηγήσεων, περί ου αι περισσότεραι και σπουδαιότεραι διεσώθησαν μέχρις ημών πληροφορία, εις δημοτικά άσματα, εις παραδόσεις και εις παραμύθια, είναι ο Ηρακλής», Ν.Γ. Πολίτη, «Νεοελληνική Μυθολογία. Ηρακλής», *Παρθενών*, αρ. 19, Οκτώβριος 1872, σελ. 1045-1048.

47. «Ο Ηρακλής επρόκειτο να αποκρυσταλλώσει το πρότυπο του ισχυρού, ακατάβλητου ήρωα...εμφανίζεται σε ανθρώπινα μέτρα με τη διέκτασή τους στα όρια του θαυμαστού...είναι ο εξολοθρευτής ολέθριων τεράτων και ο εκδικητής κάθε αδικίας, και τελικά παρουσιάζεται ως αντίποδας του κακού», Γιάννη Αναστασίου, «Ηρακλής», *Ελληνική*

Επίσης στο 1^ο φύλλο της *Χάρτας* στην *Επιπεδογραφία της Κωνσταντινούπολεως*, παρουσιάσαμε το «ρόπαλο του Ηρακλέους» στην σημαντική παράσταση του κοιμισμένου λιονταριού, στην ράχη του οποίου επικάθονται τα σύμβολα εξουσίας του σουλτάνου και ο Ρήγας έθεσε στα πόδια του λιονταριού το «ρόπαλο του Ηρακλέους». Επεξηγήσαμε την παράσταση αυτή, έχοντας υπ' όψιν πως στον *Θούριο* και τον *Ύμνο Πατριωτικό*, που ως λιοντάρια αποκαλεί τα σκλαβωμένα παλικάρια, ενώ ως λύκο τον σουλτάνο, και πως οι σκλαβωμένοι λαοί, που ζουν υπό την απολυταρχική

Η συμβολική απράσταση του κοιμισμένου λιονταριού στην ράχη του οποίου επικάθονται τα σύμβολα εξουσίας του Σουλτάνου και ο Ρήγας τοποθετεί στα πόδια του λιονταριού το «ρόπαλο του Ηρακλέους». Οι σκλαβωμένοι λαοί των Βαλκανικού χώρου, όταν ξυπνήσουν με τον *Θούριο* και την επανάστασή του θα αρπάξουν τα όπλα και θα γκρεμίσουν την οθωμανική τυραννία και θα δημιουργήσουν την δημοκρατική πολιτεία του με σεβασμό στους νόμους.

Μυθολογία, τόμ. 4, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1986, σελ. 15.

εξουσία του σουλτάνου, με τον *Θούριο* και την επανάστασή του, θα αρπάξουν το ρόπαλο - τα όπλα, θα γκρεμίσουν την εξουσία του και θα εγκαθιδρύσουν την δημοκρατική του πολιτεία, την «*Ελληνική Δημοκρατία*».

Παρόμοια και στους χάρτες της Βλαχίας και Μολδαβίας εντοπίσαμε το «ρόπαλο του Ηρακλέους» κάτω από τα σύμβολα εξουσίας των Ηγεμόνων τους, τους θυρεούς, τους οποίους ο Ρήγας έθεσε λοξά σαν παραπεταμένους και καλυμμένο μάλιστα με βιβλίο εκείνον της Μολ-

Η παράσταση στη *Νέα Χάρτα της Βλαχίας* με τον Ηγεμόνα της και τους θυρεούς της Ηγεμονίας του λοξά τοποθετημένους σα παραπεταμένους και κάτω από αυτούς ο Ρήγας έβγαλε το «ρόπαλο του Ηρακλέους», το ενοποιητικό στοιχείο για όλο τον χώρο της δημοκρατικής του πολιτείας, που ήθελε να δημιουργήσει μετά την επανάστασή του.

Η παράσταση στη *Γενική Χάρτα της Μολδοβίας* με τον Ηγεμόνα της και τον θυρέο της Ηγεμονίας του λοξά και μισοσκεπασμένος με βιβλίο και κάτωθεν το «ρόπαλο του Ηρακλέους».

δαβίας. Διαπιστώνεται πως το σύμβολο «ρόπαλο του Ηρακλέους» είναι για όλη την επικράτεια του κράτους του, όπως είναι και το Σύνταγμά του και οι χάρτες του. Επισημαίνουμε ότι οι χάρτες του είναι πολιτικοί χάρτες του κράτους του, που ήθελε να δημιουργήσει. Ο Ρήγας δεν εξέδωσε χάρτη για κανένα άλλο μέρος του κόσμου, όπως έκανε π.χ. ο Άνθιμος Γαζής, ο οποίος εξέδωσε για την Ευρώπη, την Ασία, την Αφρική, την Αμερική και Παγκόσμιο. Τονίζουμε ότι ο Ρήγας ήταν επαναστάτης και χρησιμοποίησε την χαρτογραφία για τους σκοπούς του, για να έχει απεικόνιση του κράτους του, διότι ήθελε να κάνει εκλογές, στο απελευθερωμένο κράτος του μετά την επανάστασή του. Δεν ήταν ο Ρήγας ένας απλός χαρτογράφος, όπως θέλουν να τον παρουσιάσουν οι ασχολούμενοι μονομερώς μόνο με την χαρτογραφία, χωρίς να μελετούν τα έργα του Ρήγα.

Στο Παράρτημα ο Ρήγας προσθέτει και το καινούργιο μέσο στην πολεμική δράση, την ξιφολόγχη, (μπαγιονέτα την αποκαλεί), που την προσάρμοζαν στο όπλο. Το πόσο προνοητικός ήταν ο Ρήγας με την αναφορά στην χρήση της ξιφολόγχης από τους στρατιώτες κατά τον ένοπλο αγώνα που ετοίμαζε, διαπιστώνεται από την έλλειψη της χρήσης της από τους Έλληνες πολεμιστές στην Επανάσταση του 1821, όπως χαρακτηριστικά αναφέρονται σχετικά περιστατικά, που μνημονεύθηκαν παραπάνω.

***

Συμπερασματικά, ο Ρήγας Βελεστινλής με γνώση, μέθοδο και στόχευση οργάνωσε το στρατηγικό σχέδιο της επανάστασής του για την απελευθέρωση των ραγιαδών

από την τόσων αιώνων σκλαβιά. Πρώτα θέλησε να εμψυχώσει τους σκλαβωμένους με τον *Θούριο*, τον *Ύμνο Πατριωτικό* και με την εικόνα του Μεγάλου Αλεξάνδρου, να ενισχύσει την ιστορική μνήμη και αυτοσυνειδησία τους με τον *Νέο Ανάχαρσι* και τα *Ολύμπια*. Μετά, με ένα συγκεκριμένο επιτελικό σχεδιασμό θα προχώραγε στον ένοπλο αγώνα, διότι πίστευε πως χωρίς στρατιωτική νίκη δεν θα αποτινάσσονταν η τυραννία, δεν θα αποκτιόνταν η ελευθερία. Επί πλέον, προνόησε για τον τρόπο διοικήσεως του απελευθερωμένου μετά την επανάστασή του Βαλκανικού χώρου, τον οποίο περιλαμβάνει στην *Χάρτα της Ελλάδος* και στους χάρτες της Βλαχίας και Μολδαβίας. Με πρότυπο την δημοκρατία των αρχαίων Αθηνών, τις δημοκρατικές Ελληνικές Κοινότητες και ιδιαίτερα του Πηλίου, καθώς και την κατάργηση της κληρονομικής εξουσίας στη Γαλλία, διάλεξε τον δημοκρατικό τρόπο λειτουργίας του κράτους του. Μετέφρασε το δημοκρατικό Γαλλικό Σύνταγμα του 1793, στο οποίο πρόσθεσε αρκετά δικά του στοιχεία, που δείχνουν την πρωτοπόρα πολιτικοκοινωνική φυσιογνωμία του Ρήγα. Στο Σύνταγμά του, το πρώτο του Ελληνικού και Βαλκανικού χώρου αναγνώριζε δικαιώματα σε όλους τους κατοίκους, χωρίς διάκριση φυλής, γλώσσας και θρησκείας και για πρώτη φορά καθιερώνεται σε Σύνταγμα η υποχρεωτική εκπαίδευση τόσο των αγοριών όσο και των κοριτσιών. Εάν προχωρούσε το επαναστατικό σχέδιό του ίσως να μην είχαν αναπτυχθεί οι εθνικισμοί κατά τον 19ο αιώνα στον Βαλκανικό χώρο, που ταλαιπώρησαν τους λαούς του, γινόμενοι αθύρματα των Μεγάλων Δυνάμεων.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία για το Σύνταγμα του Ρήγα Βελεστινλή

1. Λουκάς Αξελός, *Ρήγας Βελεστινλής. Σταθμοί και όρια στην διαμόρφωση της εθνικής και κοινωνικής συνείδησης στην Ελλάδα*, εκδόσεις «Στοχαστής», Αθήνα 2003.
2. -----, *Ρήγας Βελεστινλής, ο πατέρας της Ελληνικής Ανεξαρτησίας*, εκδόσεις «Στοχαστής», Αθήνα 2018.
3. Γ. Κ. Βλάχος, «Η ελληνική ιδέα στον πολιτικό σχεδιασμό του Αδαμαντίου Κοραή και του Ρήγα Φεραίου», *Υπέρις*, τόμ. 2, *Πρακτικά Β' Διεθνούς Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας»*, (Βελεστίνο 1992), Αθήνα 1994, σελ. 535-543.
4. Λεάνδρος Βρανούσης, *Ρήγας Βελεστινλής-Φεραίος, Τα έργα του*, Άπαντα των Νεοελλήνων Κλασικών, τόμ. 2, Αθήνα 1968.
5. -----, *Η σημαία, το εθνόσημο και η σφραγίδα της Έλληνικής Δημοκρατίας* του Ρήγα, Αθήνα 1992.
6. Απόστολος Δασκαλάκης, *Το πολίτευμα του Ρήγα Βελεστινλή. Πρώτον Σύνταγμα Ελληνικής Δημοκρατίας και ελευθέρως διαβιώσεως των Βαλκανικών λαών*, Εκδόσεις

Ε.Γ. Βαγιονάκη, Αθήναι 1976.

7. Δημήτριος Καραμπερόπουλος, «Συμβολή στην έρευνα του Συντάγματος του Ρήγα: Το σημαντικό χειρόγραφο Κυθήρων», *Πρακτικά Επιστημονικού Συμποσίου, Επιστημονική Έρευνα στα Κύθηρα*, επιμ. Γεώργιος Ν. Λεοντσίνης, Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κυθήρων, Αθήνα 2008, σελ. 217-227, και ανάτυπο Αθήνα 2009.

8. -----, «Επιβίωση του Συντάγματος του Ρήγα Βελεστινλή στους Επαναστάτες του 1821», *Υπέρεια*, τόμ. 5, *Πρακτικά Ε΄ Διεθνούς Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας»*, (Βελεστίνο 2007), Αθήνα 2010, σελ. 883-890.

9. -----, *Ρήγας Βελεστινλής και το στρατηγικό σχέδιο της επανάστασής του*, έκδ. Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνο-Ρήγα, Αθήνα 2017.

10. Πασχάλης Κιτρομηλίδης, «Εισαγωγή», στο *Ρήγα Βελεστινλή, Άπαντα τα Σωζόμενα*, πέμπτος τόμος, *Νέα Πολιτική Διοικήσεις*, Βουλή των Ελλήνων, Αθήνα 2000.

11. Γιώργος Κοντογιώργης, *Η Ελληνική Δημοκρατία του Ρήγα Βελεστινλή*, εκδόσεις Παρουσία, Αθήνα 2008.

12. Γεώργιος Λεοντσίνης, «Η εισαγωγή του πολιτειακού στοχασμού στον ελληνικό χώρο και ο Ρήγας», *Υπέρεια*, τόμ. 1, *Πρακτικά Α΄ Διεθνούς Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας»*, (Βελεστίνο 1986), 1990, σελ. 519-532.

13. -----, «Οι ιδεολογικές συνιστώσες στο συγγραφικό έργο του Ρήγα», *Υπέρεια*, τόμ. 2, *Πρακτικά Β΄ Διεθνούς Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας»*, (Βελεστίνο 1992), Αθήνα 1994, σελ. 611-624.

14. Αριστόβουλος Μάνεσης, «Η πολιτική ιδεολογία του Ρήγα», *Πρακτικά Ακαδημίας Αθηνών*, τόμ. 73, τεύχ. Δεύτερον, Αθήνα 1998, σελ. 341-356.

15. Διονύσης Γ. Μαυρόγιαννης, «Ένα πρώϊμο ελληνικό και ευρωπαϊκό κεκτημένο: Η 'Νέα Πολιτική Διοικήσις' του Ρήγα Βελεστινλή», *Υπέρεια*, τόμ. 4, *Πρακτικά Δ' Διεθνούς Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας»*, (Βελεστίνο 2003), Αθήνα 2006, σελ. 677-701.
16. Νικόλαος Πανταζόπουλος, *Μελετήματα για τον Ρήγα Βελεστινλή*, έκδ. Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνο-Ρήγα, Αθήνα 1998.
17. Απόστολος Παπατόλιας, «Οι συνταγματικές εγγυήσεις του δημοκρατικού πολιτεύματος του Ρήγα», περιοδ. *Το Σύνταγμα*, τεύχ. 3, 1998, σελ. 457-480.
18. Πολυτίμη Παυλίδου-Μαυρόγιαννη, «Η θέση της γυναίκας στο επαναστατικό και νομικό έργο του Ρήγα Βελεστινλή», *Υπέρεια*, τόμ. 4, *Πρακτικά Δ' Διεθνούς Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας»*, (Βελεστίνο 2003), Αθήνα 2006, σελ. 761-771.
19. Κώστας Πέτσιος, «Παρατηρήσεις στην πολιτική σκέψη του Ρήγα», *Υπέρεια*, τόμ. 3, *Πρακτικά Γ' Διεθνούς Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας»*, (Βελεστίνο 1997), Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνο-Ρήγα, Αθήνα 2002, σελ. 921-943.
20. Δημήτριος Τίτσιας, «Το Σύνταγμα του Ρήγα αφετηρία σύγχρονων νομικών προβληματισμών», *Υπέρεια*, τόμ. 4, *Πρακτικά Δ' Διεθνούς Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας»*, (Βελεστίνο 2003), Αθήνα 2006, σελ. 817-833.
21. -----, «Τα δικαιώματα του ανθρώπου στη διακήρυξη του Ρήγα υπό το πρίσμα των σύγχρονων διεθνών συνθηκών», *Υπέρεια*, τόμ. 6, *Πρακτικά ΣΤ' Διεθνούς Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας»*, (Βελεστίνο 2012), Αθήνα 2014, σελ. 1201-1211.

Ρήγα Βελεστινλή

Νέα Πολιτική Διοικήσεις, 1797

**Το πρώτο
Ελληνικό Σύνταγμα**

(Παράλληλα με το γαλλικό πρότυπο)

[ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ]

Ἐλευθερία-Ἴσοτιμία-Ἀδελφότης

Νέα Πολιτική Διοίκησις τῶν κατοίκων τῆς Ρούμελης
τῆς Μ. Ἀσίας, τῶν Μεσογείων Νήσων καί τῆς
Βλαχομπογδανίας.

Ὑπέρ τῶν Νόμων καί τῆς Πατρίδος

Ὁ Λαός, ἀπόγονος τῶν Ἑλλήνων, ὁπού κατοικεῖ τήν Ρούμελην, τήν Μικράν Ἀσίαν, τάς Μεσογείους νήσους, τήν Βλαχομπογδανίαν, καί ὅλοι ὅσοι στενάζουν ὑπό τήν δυσφορωτάτην τυραννίαν τοῦ Ὄθωμανικοῦ βδελυρωτάτου δεσποτισμοῦ, ἥ ἐβιάσθησαν νά φύγουν εἰς ξένα βασίλεια διά νά γλυτώσουν ἀπό τόν δυσβάστακτον καί βαρύν αὐτοῦ ζυγόν, ὅλοι, λέγω, Χριστιανοί καί Τοῦρκοι, χωρίς κανένα ξεχωρισμόν θρησκείας (ἐπειδή ὅλοι πλάσματα Θεοῦ εἶναι καί τέκνα τοῦ πρωτοπλάστου), στοχαζόμενοι ὅτι ὁ Τύραννος, ὀνομαζόμενος Σουλτάνος, κατέπεσεν ὀλοτελῶς εἰς τάς βρωμεράς θηλυμανεῖς ὀρέξεις του, ἐπερικυκλώθη ἀπό εὐνούχους καί αἰμοβόρους ἀμαθεστάτους αὐλικούς,

ACTE CONSTITUTIONNEL

Precede

DE LA DÉCLARATION DES DROITS DE L'HOMME
ET DU CITOYEN, présenté au Peuple Français par la
Convention Nationale, le 24 juin 1793, l'an II de la
République.

έλησμώνησε καί κατεφρόνησε τήν ἀνθρωπότητα, έσκληρύνθη ή καρδιά του κατά τής άθωότητας, καί τό πλέον ώραιότερον βασίλειον τοῦ κόσμου, όπου έκθειάζεται πανταχόθεν από τούς σοφούς, κατήνητησεν εις μίαν βδελυράν άναρχίαν, τόσον, ώστε κανένας, όποιασδήποτε άξεως καί θρησκείας, δέν είναι σίγουρος μήτε διά τήν ζωήν του, μήτε διά τήν τιμήν του, μήτε διά τά ύποστατικά του.

Ό πλέον ήσυχος, ό πλέον άθώος, ό πλέον τίμιος πολίτης κινδυνεύει κάθε στιγμήν νά γίνη έλεεινή θυσία τής τυραννικής φαντασίας, ή τών άγρίων τοποτηρητῶν καί άναξίων μεγιστάνων τοῦ Τυράννου, ή, τέλος (όπερ συνεχέστερον συμβαίνει), τών κακοτρόπων θηριωδεστάτων μιμητῶν του, χαιρόντων εις τό άτιμώρητον κρῖμα, εις τήν σκληροτάτην άπανθρωπότητα, εις τήν φονοκτονίαν, χωρίς καμμίαν έξέτασιν, χωρίς καμμίαν κρίσιν.

-Ουρανέ! έσύ εισαι άπροσωπόληπτος μάρτυς τών τοιούτων κακουργημάτων.

-Ήλιε! έσύ βλέπεις καθημερινῶς τά τοιαῦτα θηριώδη τολμήματα.

-Γή! έσύ ποτίζεται άδιακόπως από τά ρεΐθρα τών άθῶων αίμάτων.

Ποῖος έχει στόμα νά μέ ειπῆ τό έναντίον; Ποῖος είναι εκείνος ό τίγρις, όμόψυχος τών τοσούτων άνομημάτων; Άς έβγη εις τό παρόν, καί διά πολέμιόν του μάρτυρα θέλει άποκτήσει όλην τήν Κτίσιν, ήτις άγλώσσωσ γογγᾶ διά τούς άδίκους ὡδε έκχνομένους ρύακας τών άνθρωπίνων αίμάτων.

Ό μέχρι τοῦδε, λέγω, δυστυχής οὔτος λαός, βλέποντας ότι ὄλαι του αί θλίψεις καί ὀδύνη, τά καθημερινά δάκρυά του, ό άφανισμός του, προέρχονται από τήν κακήν καί άχρειεστάτην διοίκησιν, από τήν στέρησιν καλῶν νόμων, άπεφάσισεν, ένανδριζόμενος μίαν φοράν, νά άτενίση πρός

Déclaration des Droits de l'Homme et du Citoyen.

Le peuple Français, convaincu que l'oubli et le mépris des droits naturels de l'homme sont les seules causes des malheurs du monde, a résolu d'exposer, dans une déclaration solennelle, ces droits sacrés et inaliénables, afin que tous les citoyens, pouvant comparer sans cesse les actes du gouvernement avec le but de toute institution sociale, ne se laissent jamais opprimer et avilir par la tyrannie; afin que le peuple ait toujours devant les yeux les bases de sa liberté et de son bonheur, le magistrat la règle de ses devoirs, le législateur l'objet de sa mission.

En conséquence, il proclame, en présence de l'Être suprême, la déclaration suivante des droits de l'homme et du citoyen.

ART. 1er. Le but de la société est le bonheur commun.
Le gouvernement est institué pour garantir à l'homme la

τόν οὐρανόν, νά ἐγείρη ἀνδρείως τόν καταβεβημένον τράχηλόν του καί, ἐνοπλίζοντας ἐμμανῶς τούς βραχιονάς του μέ τά ἄρματα τῆς ἐκδικήσεως καί τῆς ἀπελπισίας, νά ἐκβοήσῃ μεγαλοφώνως, ἐνώπιον πάσης τῆς Οἰκουμένης, μέ βροντώδη κραυγήν, τά ἱερά καί ἄμωμα δίκαια, ὅπου θεόθεν τῷ ἐχαρίσθησαν διά νά ζῆση ἡσύχως ἐπάνω εἰς τήν γῆν.

Ὅθεν, διά νά ἡμποροῦν ὁμοθυμαδόν ὅλοι οἱ κάτοικοι νά συγκρίνωσι πάντοτε μέ ἄγρυπνον ὄμμα τά κινήματα τῆς διοικήσεως, μέ τόν σκοπόν τῆς κοινωνικῆς αὐτῶν νομοθεσίας, ἐκτινάζοντες ἀνδρικῶς τόν οὐτιδανόν ζυγόν τοῦ Δεσποτισμοῦ καί ἐναγκαλιζόμενοι τήν πολύτιμον Ἐλευθερίαν τῶν ἐνδόξων προπατόρων των, νά μήν ἀφεθῶσιν οὐδέποτε νά καταπατῶνται ὡς σκλάβοι εἰς τό ἐξῆς ἀπό τήν ἀπάνθρωπον τυραννίαν· νά ἔχη ἕκαστος ὡσάν λαμπρόν καθρέπτην ἐμπροστά εἰς τά ὀμμάτιά του τά θεμέλια τῆς ἐλευθερίας, τῆς σιγουρότητος καί τῆς εὐτυχίας του· νά γνωρίζουν ἐμφανέστατα οἱ κριταί, ποῖον εἶναι τό δυσαπόφευκτον χρέος των πρός τούς κρινομένους ἐλευθέρους κατοίκους· καί οἱ νομοθέται καί πρῶτοι τῆς διοικήσεως τόν εὐθύτατον κανόνα, καθ' ὃν πρέπει νά ρυθμίζεται καί ν' ἀποβλέπη τό ἐπάγγελμά των πρός εὐδαιμονίαν τῶν πολιτῶν, κηρύττεται λαμπροφανῶς ἡ ἀκόλουθος ΔΗΜΟΣΙΑ ΦΑΝΕΡΩΣΙΣ τῶν πολυτίμων Δικαίων τοῦ Ἀνθρώπου καί τοῦ ἐλευθέρου κατοίκου τοῦ βασιλείου.

ΤΑ ΔΙΚΑΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Ἄρθρον 1. - Ὁ σκοπός ὁπού ἀπ' ἀρχῆς κόσμου οἱ ἄνθρωποι ἐσυμμαζώχθησαν ἀπό τά δάση τήν πρώτην φοράν,

jouissance de ses droits naturels et imprescriptibles.

ART. 2. Ces droits sont l'égalité, la liberté, la sûreté, la propriété.

ART. 3. Tous les hommes sont égaux par la nature devant la Loi.

ART. 4. La Loi est l'expression libre et solennelle de la volonté générale; elle est la même pour tous, soit qu'elle protège, soit qu'elle punisse; elle ne peut ordonner que ce qui est juste et utile à la société; elle ne peut défendre que ce qui lui est nuisible.

διά νά κατοικήσουν ὅλοι μαζί, κτίζοντας χώρας καί πόλεις, εἶναι διά νά συμβοηθῶνται καί νά ζῶσιν εὐτυχισμένοι, καί ὄχι νά συναντιρῶγονται ἢ νά ρουφᾷ τό αἷμα τους ἕνας.

Τότε ἔκαμαν βασιλέα διά νά ἀγρυπνῆ εἰς τά συμφέροντά των, διά νά εἶναι βέβαιοι εἰς τήν ἀπόλαυσιν τῶν φυσικῶν δικαίων, τά ὅποια δέν ἔχει τήν ἄδειαν νά τούς τά ἀφαιρέση κανένας ἐπί τῆς γῆς.

Ἄρθρον 2. - Αὐτά τά Φυσικά Δίκαια εἶναι: πρῶτον, τό νά εἴμεθα ὅλοι ἴσοι καί ὄχι ὁ ἕνας ἀνώτερος ἀπό τόν ἄλλον· δεύτερον, νά εἴμεθα ἐλεύθεροι καί ὄχι ὁ ἕνας σκλάβος τοῦ ἀλλουνοῦ· τρίτον, νά εἴμεθα σίγουροι εἰς τήν ζοήν μας, καί κανένας νά μήν ἠμπορῆ νά μᾶς τήν πάρη ἀδίκως καί κατά τήν φαντασίαν· καί τέταρτον, τά κτήματα ὅπου ἔχομεν κανένας νά μήν ἠμπορῆ νά μᾶς ἐγγίξη, ἀλλ' εἶναι ἰδικά μας καί τῶν κληρονόμων μας.

Ἄρθρον 3. - Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, Χριστιανοί καί Τοῦρκοι, κατά φυσικόν λόγον εἶναι ἴσοι. Ὅταν πταίση τινάς, ὅποιασδήποτε καταστάσεως, ὁ Νόμος εἶναι ὁ αὐτός διά τό πταῖσμα καί ἀμετάβλητος· ἦγουν δέν παιδεύεται ὁ πλούσιος ὀλιγώτερον καί ὁ πτωχός περισσότερον διά τό αὐτό σφάλμα, ἀλλ' ἴσια-ἴσια.

Ἄρθρον 4. - Ὁ Νόμος εἶναι ἐκείνη ἡ ἐλευθέρα ἀπόφασις, ὅπου μέ τήν συγκατάθεσιν ὅλου τοῦ λαοῦ ἐγινεν· ἦγουν, ὅλοι θέλομεν ὅτι ὁ φονεύς νά φονεύεται· αὐτός λέγεται Νόμος, καί εἶναι ὁ ἴδιος διά ὅλους μας εἰς τό νά παιδεύση. Καί πάλιν ἄλλος, ὅπου ὑπερασπίζεται· ἦγουν ὅλοι θέλομεν νά ἐξουσιάζωμεν τά ὑποστατικά μας, κανένας λοιπόν δέν ἔχει τήν ἄδειαν νά μᾶς πάρη δυναστικῶς τίποτε· αὐτός εἶναι Νόμος, ἐπειδή μοναχοί μας τόν δεχόμεθα καί τόν

ART. 5. Tous les citoyens sont également admissibles aux emplois publics. Les peuples libres ne connaissent d'autres motifs de préférence, dans leurs élections, que les vertus et les talents.

ART. 6. La Liberté est le pouvoir qui appartient à l'homme de faire tout ce qui ne nuit pas aux droits d'autrui: elle a pour principe la nature; pour règle, la justice; pour sauvegarde, la loi. Sa limite morale est dans cette maxime: *Ne fais pas à un autre ce que tu ne veux pas qui te soit fait.*

ART. 7. Le droit de manifester sa pensée et ses opinions, soit par la voie de la presse, soit de toute autre manière, le droit de s'assembler paisiblement le libre exercice des cultes, ne peuvent être interdits.

La nécessité d'énoncer ses droits suppose ou la présence ou le souvenir récent du despotisme.

θέλομεν. Ὁ Νόμος ἔχει πάντοτε νά προστάξῃ ὅ,τι πρᾶγμα εἶναι δίκαιον καί ὠφέλιμον εἰς τήν συγκοινωνίαν τῆς ζωῆς μας καί νά ἐμποδίξῃ ἐκεῖνο ὅπου μᾶς βλάπτει.

Ἄρθρον 5. - Ὅλοι οἱ συμπολιῖται ἡμποροῦν νά ἔμβουν εἰς ἀξίας καί δημόσια ὀφίικια. Τά ἐλεύθερα γένη δέν γνωρίζουν καμμίαν αἰτίαν προτιμήσεως εἰς τάς ἐκλογάς των, παρά τήν φρόνησιν καί τήν προκοπήν· ἦγουν, καθένας, ὅταν εἶναι ἄξιος καί προκομμένος διά μίαν δημοσίαν δούλευσιν, ἡμπορεῖ νά τήν ἀποκτήσῃ. Ἐξ ἐναντίας δέ, μήν ὄντας ἄξιος, ἀλλά χυδαῖος, δέν πρέπει νά τῷ δοθῇ· διότι, μήν ἡξεύροντας πῶς νά τήν ἐκτελέσῃ, προσκρούει καί βλάπτει τό κοινόν μέ τήν ἀμάθειαν καί τήν ἀνεπιδεξιότητά του.

Ἄρθρον 6. - Ἡ Ἐλευθερία εἶναι ἐκείνη ἡ δύναμις ὅπου ἔχει ὁ ἄνθρωπος εἰς τό νά κάμῃ ὅλον ἐκεῖνο, ὅπου δέν βλάπτει εἰς τά δίκαια τῶν γειτόνων του. Αὐτή ἔχει ὡς θεμέλιον τήν φύσιν, διατί φυσικά ἀγαπῶμεν νά εἴμεθα ἐλεύθεροι· ἔχει ὡς κανόνα τήν δικαιοσύνην, διατί ἡ δικαία ἐλευθερία εἶναι καλή· ἔχει ὡς φύλακα τόν Νόμον, διατί αὐτός προσδιορίζει, ἕως ποῦ πρέπει νά εἴμεθα ἐλεύθεροι. Τό ἠθικόν σύνορον τῆς Ἐλευθερίας εἶναι τοῦτο τό ρητόν: *Μήν κάμῃς εἰς τόν ἄλλον ἐκεῖνο ὅπου δέν θέλεις νά σέ κάμουν.*

Ἄρθρον 7. - Τό δίκαιον τοῦ νά φανερώνωμεν τήν γνώμην μας καί τούς συλλογισμούς μας, τόσον μέ τήν τυπογραφίαν, ὅσον καί μέ ἄλλον τρόπον· τό δίκαιον τοῦ νά συναθροίζώμεθα εἰρηνικῶς· ἡ ἐλευθερία κάθε εἶδους θρησκείας, Χριστιανισμοῦ, Τουρκισμοῦ, Ἰουδαϊσμοῦ καί τά λοιπά, δέν εἶναι ἐμποδισμένα εἰς τήν παροῦσαν διοίκησιν.

Ὅταν ἐμποδίζωνται αὐτά τά δίκαια, εἶναι φανερόν

ART. 8. La sûreté consiste dans la protection accordée par la société à chacun de ses membres, pour la conservation de sa personne, de ses droits et de ses propriétés.

ART. 9. La loi doit protéger la liberté publique et individuelle contre l'oppression de ceux qui gouvernent.

ART.10. Nul ne doit être accusé, arrêté, ni détenu, que dans les cas déterminés par la loi et selon les formes qu'elle a prescrites. Tout citoyen appelé ou saisi par l'autorité de la loi, doit obéir à l'instant: il se rend coupable par la résistance.

πώς προέρχεται τοῦτο ἀπό Τυραννίαν, ἢ πώς εἶναι ἀκόμη ἐνθύμησις τοῦ ἐξοστρακισθέντος Δεσποτισμοῦ, ὁπού ἀπεδιώξαμεν.

Ἄρθρον 8. - Ἡ σιγουρότης εἶναι ἐκείνη ἢ διαφέντευσις, ὁπού δίδεται ἀπό ὅλον τό ἔθνος καί τόν λαόν εἰς τόν κάθε ἄνθρωπον διά τήν φύλαξιν τοῦ ὑποκειμένου του, τῶν δικαίων του καί τῶν ὑποστατικῶν του· ἤγουν, ὅταν βλάβη τινάς ἓνα μόνον ἄνθρωπον, ἢ πάρη ἀδίκως τίποτες ἀπ' αὐτόν, ὅλος ὁ λαός πρέπει νά σηκωθῆ κατ' ἐπάνω ἐκείνου τοῦ δυνάστου καί νά τόν ἀποδιώξῃ.

Ἄρθρον 9. - Ὁ Νόμος ἔχει χρέος νά διαφεντεύῃ τήν κοινήν ἐλευθερίαν ὅλου τοῦ ἔθνους καί ἐκείνην τοῦ κάθε ἀνθρώπου, κατοίκου εἰς ταύτην τήν αὐτοκρατορίαν, ἐναντίον τῆς καταθλίψεως καί τῆς δυναστείας τῶν διοικητῶν· ὅταν αὐτοῖ διοικοῦν καλῶς, νά τούς διαφεντεύῃ· εἰ δέ κακῶς νά τούς ἀποβάλλῃ.

Ἄρθρον 10. - Κανένας ἄνθρωπος νά μὴν ἐγκαλῆται εἰς κριτήριον νά μὴν πιάνεται ἀπό τούς ἀνθρώπους τοῦ κριτοῦ καί νά μὴ φυλακῶνεται κατ' ἄλλον τρόπον, παρά καθώς διορίζει ὁ Νόμος καί ὄχι κατὰ τήν φαντασίαν καί θέλησιν τοῦ κριτοῦ. Κάθε κάτοικος ὁμως, ὅταν κραχθῆ εἰς τήν κρίσιν, ἢ κατὰ νόμον πιασθῆ ἀπό τούς ὑπηρετάς τοῦ κριτηρίου, πρέπει νά ὑποταχθῆ εὐθύς καί νά πηγαίνη νά κριθῆ· διατί, ἂν ἀντισταθῆ καί δέν θέλῃ νά πηγαίνη εἰς τήν κρίσιν, γίνεται πταίστης· καί ἀρκετόν σφάλμα εἶναι, ὅταν ὁ Νόμος κράζῃ κανέναν ἄνθρωπον καί ἐκείνος ἀντιστέκεται μέ τό κακόν καί δέν ὑπακούῃ νά πηγαίνη, ὄντας σίγουρος, ὅτι δέν παιδεύεται, ἂν εἶναι ἀθῶος.

ART. 11. Tout acte exercé contre un homme hors des cas et sans les forms que la loi determine, est arbitraire et tyrannique; celui contre lequel on voudrait l'exécuter par la violence, a le droit de le repousser par la force.

ART. 12. Ceux qui solliciteraient, expédieraient, signeraient, exécuteraient ou feraient executer des actes arbitraries, sont coupables et doivent être punis.

ART. 13. Tout homme étant présumé innocent jusqu'à ce qu'il ait été déclaré coupable, s'il est jugé indispensable de l'arrêter, toute rigueur qui ne serait pas necessaire pour s'assurer de sa personne doit être sévèrement réprimée par la loi.

ART. 14. Nul ne doit être jugé et puni qu'après avoir été entendu ou légalement appelé, et qu'en vertu d'une loi promulguée antérieurement au délit. La loi qui punirait des délits commis avant qu'elle existât, serait une tyrannie; l'effet retroactive donné à la loi serait un crime.

Άρθρον 11. - Κάθε δυναστικόν ἐπιχείρημα, ὅπου ἤθελαν κάμει ἐναντίον ἐνός ἀνθρώπου, ὅπου δέν ἐπταισε, καί χωρίς προσταγὴν τοῦ Νόμου θέλουν νά τόν καταδικάσουν, ἐκεῖνο φαίνεται πῶς εἶναι μόνον ἀπό τό κεφάλι τοῦ κριτοῦ καί ἔργον τυραννικόν. Ὁ ἄνθρωπος λοιπόν, τόν ὅποιον θέλουν νά δυναστεύουν μέ αὐτόν τόν τρόπον, ἔχει δίκαιον καί ἄδειαν νά ἀντισταθῇ ἐξ ὅλης του τῆς δυνάμεως, νά τό ἀποβάλλῃ μέ βίαν καί νά μήν ὑποταχθῇ.

Άρθρον 12. - Ἐκεῖνοι ὅπου ἐκδίδουν προσταγάς, ἡ ὅπου ἤθελε τές ὑπογράψουν, ἡ ὅπου ἤθελε τές ἐκτελέσουν, ἡ ὅπου ἤθελε βάλουν ἄλλους νά τές τελειώσουν, λέγοντές τους πῶς εἶναι πράγματα ἀναγκαῖα, χωρίς νά ἔχη τήν εἶδησιν ἡ διοίκησις, εἶναι πταῖσται καί ἔχουν νά τιμωρῶνται αὐστηρῶς.

Άρθρον 13. - Κάθε ἄνθρωπος ὅπου φαίνεται πῶς εἶναι ἀθῶος, ἄν τόν συκοφαντήσουν πῶς ἐπταισεν, ἐν ὧσφ νά βεβαιωθῇ πῶς εἶναι πταίστης, καί εἶναι ἀνάγκη νά πιασθῇ ἀπό τούς ἀνθρώπους τοῦ κριτηρίου, κάθε αὐστηρότης, καθώς δέσιμον, ὕβριςμοί, δαρμοί, ὅπου δέν εἶναι ἀναγκαῖα διά τήν κατακράτησιν τοῦ ἀνθρώπου ἐκεῖνου, ἐν ὧσφ νά κριθῇ, νά εἶναι ἐμποδισμένα, καί μόνον ἀφοῦ ἀποδειχθῇ πταίστης, τότε νά γίνεται ἀρχή τῆς τιμωρίας εἰς τό ὑποκειμένον του, καθώς διαλαμβάνει ὁ Νόμος.

Άρθρον 14. - Κανένας ἄνθρωπος νά μήν κρίνεται καί νά μήν τιμωρῆται ἀλλέως, παρά ἀφοῦ εἰπῇ ὅλα τά δικαιολογήματά του καί ἀφοῦ κατά τούς νόμους κραχθῇ εἰς τήν κρίσιν· καί τιμωρεῖται τότε μόνον, ὅταν εἶναι ἕνας Νόμος καμωμένος προτοῦ νά κάμη ἐκεῖνος τό πταῖσμα. Ὁ νόμος δέ ὅπου ἤθελε τιμωρήσει ἐγκλήματα ἅπερ ἔγιναν

ART. 15. La loi ne doit décerner que des peines strictement et évidemment nécessaires: les peines doivent être proportionnées au délit et utiles à la société.

ART. 16. Le droit de propriété est celui qui appartient à tout citoyen, de jouir et de disposer à son gré de ses biens, de ses revenus, du fruit de son travail et de son industrie.

ART. 17. Nul genre de travail, de culture, de commerce, ne peut être interdit à l'industrie des citoyens.

ART. 18. Tout homme peut engager ses services, son temps; mais il ne peut se vendre ni être vendu: sa personne n'est pas une propriété aliénable.

εις τόν καιρόν, όπου αὐτός δέν εἶχε συστηθῆ, λέγεται Τυραννία. Καί τό νά τιμωρήση ἕνας νέος Νόμος παλαιά ἐγκλήματα, λέγεται ἀνομία. Ἦγουν, ἕνας ἄνθρωπος ἐπῆρε τό βόδι ενός ἄλλου, καί ἔως τήν στιγμὴν όπου τό ἐπῆρε, δέν ἦτον κανένας νόμος όπου νά ἐμπόδιζε ταύτην τήν ἀρπαγὴν· ἐξεδόθη ἔπειτα νόμος νά μήν ἀπράζη ἕνας τοῦ ἄλλου πράγματα· ὁ ἄρπαξ δίδει ὀπίσω τό βόδι, μά δέν παιδεύεται, ἐπειδή αὐτός δέν ἤξευρε πώς ἡ ἀρπαγὴ εἶναι κακή.

Ἄρθρον 15. - Ὁ Νόμος ἔχει νά προσδιορίζη παιδείας ἀκριβῶς καί ἀποδεικτικῶς ἀναγκαίας· αἱ παιδεῖαι αὗται νά εἶναι ἀνάλογοι κατὰ τό ἐγκλημα καί ὠφέλιμοι εἰς τήν συγκοινωνίαν τῶν πολιτῶν. Ἦγουν, ἂν ἔδειρε τινάς ἕναν ἄλλον, νά δαρθῆ μά ὄχι νά ἀποκεφαλισθῆ.

Ἄρθρον 16. - Τό δίκαιον τοῦ νά ἐξουσιάζη καθένας εἰρηρικῶς τά ὑποστατικά του εἶναι ἐκεῖνο τό ὅποιον ἀνήκει εἰς κάθε κάτοικον· ἦγουν, νά τά χαίρεται, νά τά μεταχειρίζεται κατὰ τήν θέλησίν του, νά ἀπολαμβάνη τά εἰσοδήματά του, τόν καρπὸν τῆς τέχνης του, τῆς ἐργασίας του καί τῆς φιλοπονίας του, χωρὶς νά ἠμπορέση ποτέ κανένας νά τόν πάρη στανικῶς μήτε ἕνα λεπτόν.

Ἄρθρον 17. - Δέν εἶναι ἐμποδισμένον εἰς τοὺς κατοίκους κανένα εἶδος ἐργασίας, τέχνης, γεωργικῆς, πραγματείας, ἢ ὅποιονδήποτε ἐπιχείρημα ὠφέλιμον εἰς τήν συγκοινωνίαν. Ἡ φιλοπονία ὅλων τῶν πολιτῶν ἠμπορεῖ νά ἐκτείνεται εἰς ὅλας τὰς τέχνας καί μαθήσεις.

Ἄρθρον 18. - Κάθε ἄνθρωπος ἠμπορεῖ νά δουλεύσῃ ἕναν ἄλλον ὡς ὑπηρετής, προσφέροντας τόν καιρόν του εἰς χρῆσιν ἐκείνου. Δέν ἠμπορεῖ ὅμως νά πωλήσῃ τόν ἑαυτὸν

La loi ne connaît point de domesticité; il ne peut exister qu'un engagement de soins et de reconnaissance entre l'homme qui travaille et celui qui l'emploie.

ART. 19. Nul ne peut être privé de la moindre portion de sa propriété, sans son consentement, si ce n'est lorsque la nécessité publique, légalement constatée, l'exige, et sous la condition d'une juste et préalable indemnité.

ART. 20. Nulle contribution ne peut être établie que pour l'utilité générale. Tous les citoyens ont droit de concourir à l'établissement des contributions, d'en surveiller l'emploi et de s'en faire rendre compte.

ART. 21. Les secours publics sont une dette sacrée. La société doit la subsistance aux citoyens malheureux, soit en leur procurant du travail, soit en Assurant les moyens d'exister à ceux qui sont hors d'état.

του, μήτε ἄλλος νά τόν πωλήσῃ, ἐπειδή καί τό ὑποκείμενόν του δέν εἶναι εἰς μόνην τήν ἐξουσίαν τοῦ ἑαυτοῦ του, ἀλλά καί τῆς Πατρίδος. Ὁ Νόμος δέν γνωρίζει καμμίαν ὑποδούλωσιν μήτε σκλαβίαν καί εἰς τούς ἰδίους δούλους· σώζεται μόνον μία ὑπόσχεσις, νά φροντίζῃ ὁ ὑπηρετής διά τήν ἐργασίαν του καί νά εἶναι εὐγνώμων πρός ἐκείνον ὅπου τόν πληρώνει μισθόν, ὅστις δέν ἔχει ἄδειαν μήτε νά τόν ὑβρίσῃ, μήτε νά τόν δείρῃ· ἀναιρεῖ ὅμως συμφωνίαν, τόν πληρώνει ἕως ἐκείνην τήν στιγμὴν καί τόν ἀποβάλλει.

Ἄρθρον 19. - Κανένας δέν ἔχει νά ὑστερηθῇ τό παραμικρότερον μέρος τῶν κτημάτων του χωρίς τό θέλημά του· ἂν ὅμως καί εἶναι καμμία δημόσια χρεία, ἤγουν ζητῆ ἡ Πατρίς τόν κῆπον του, διά νά κάμῃ ἀγοράν ἢ ἄλλο κανένα κτίριον, τότε νά ξετιμᾶται ὁ κῆπος, νά πληρώνεται ὁ οἰκοκύρης, καί οὕτω νά γίνεται ἡ ἀγορά ἢ τό κτίριον.

Ἄρθρον 20. - Κάθε δόσιμον ἔχει νά γίνεται μόνον διά τό δημόσιον ὄφελος καί ὄχι δι' ἀρπαγᾶς ἑνός καί ἄλλου. Ὅλοι οἱ ἐγκάτοικοι ἔχουν τό δίκαιον νά συντρέξουν εἰς τό ρίψιμον τοῦ τεφτερίου, ν' ἀγρυπνοῦν εἰς τό σύναγμα τῶν δοσιμάτων, καί νά παίρνουν λογαριασμόν ἀπ' ἐκείνον ὅπου τά ἐσύναξε.

Ἄρθρον 21. - Αἱ δημόσιοι συνδρομαί καί ἀνταμοιβαί εἶναι ἕνα ἱερὸν χρέος τῆς πατρίδος. Τό κοινόν χρεωστεῖ μίαν βοήθειαν εἰς τούς δυστυχεῖς ἐγκατοίκους, τόσον εἰς τό νά τούς προμηθεύσῃ νά ἔχουν τί νά ἐργάζονται, ὅσον καί νά δώσῃ τρόπον ζωῆς εἰς ἐκείνους, ὅπου δέν ἠμποροῦν πλέον νά δουλεύσουν· ἤγουν, ἕνας γεωργός μὴν ἔχοντας βόδια κάθετα ἀργός· ἡ Πατρίς ἔχει χρέος νά τόν δώσῃ καί νά τόν προσμένῃ ὥστε νά τά πλήρῳσῃ· ἕνας ἐσακατεύθη εἰς τόν

ART. 22. L'instruction est le besoin de tous. La société doit favoriser de tout son pouvoir les progrès de la raison publique, et mettre l'instruction à portée de tous les citoyens.

ART. 23. La garantie sociale consiste dans l'action de tous, pour assurer à chacun la jouissance et la conservation de ses droits: cette garantie repose sur la souveraineté nationale.

ART. 24. Elle ne peut exister, si les limites des fonctions publiques ne sont pas clairement déterminées par la loi, et si la responsabilité de tous les fonctionnaires n'est pas assurée.

ART. 25. La souveraineté réside dans le peuple; elle est une, indivisible, imprescriptible et inaliénable.

ὑπέρ Πατρίδος πόλεμον, αὐτή πρέπει νά τόν ἀνταμείψῃ καί νά τόν τρέφῃ ἐν ὄσῳ ζῆ.

Ἄρθρον 22. - Ὅλοι, χωρίς ἐξαιρέσιν, ἔχουν χρέος νά ἡξεύρουν γράμματα. Ἡ Πατρίς ἔχει νά καταστήσῃ σχολεῖα εἰς ὅλα τά χωρία διά τά ἀρσενικά καί θηλυκά παιδιά. Ἐκ τῶν γραμμάτων γεννᾶται ἡ προκοπή, μέ τήν ὁποίαν λάμπουν τά ἐλεύθερα ἔθνη. Νά ἐξηγοῦνται οἱ παλαιοὶ ἱστορικοὶ συγγραφεῖς· εἰς δέ τὰς μεγάλας πόλεις νά παραδίδεται ἡ γαλλικὴ καί ἡ ἰταλικὴ γλῶσσα· ἡ δέ ἑλληνικὴ νά εἶναι ἀπαραίτητος.

Ἄρθρον 23. - Ἡ κοινὴ ἐπιβεβαίωσις καί σιγουρότης τοῦ κάθε πολίτου συνίσταται εἰς τήν ἐνέργειαν ὅλων τῶν πολιτῶν. Ἦγουν, νά στοχαζώμεθα πῶς, ὅταν πάθῃ ἕνας τίποτες κακόν, ἐγγίζονται ὅλοι, καί διά τοῦτο πρέπει νά βεβαιώσωμεν εἰς τόν καθένα τήν μεταχείρισιν καί τήν προφύλαξιν τῶν δικαίων του. Αὐτὴ ἡ σιγουρότης θεμελιώνεται ἐπάνω εἰς τήν αὐτεξουσιότητα τοῦ ἔθνους· ἦγουν, ὅλον τό ἔθνος ἀδικεῖται, ὅταν ἀδικῆται ἕνας μόνος πολίτης.

Ἄρθρον 24. - Αὕτη ἡ αὐτεξουσιότης δέν ἔχει τό κῦρος, ἂν τά σύνορα τῶν δημοσίων ὀφικίων δέν εἶναι προσδιωρισμένα ἀπό τόν Νόμον, καί ἂν δέν εἶναι ἀποφασισμένον ρητῶς τό νά δώσουν λογαριασμόν ὅλοι οἱ ἀξιωματικοί.

Ἄρθρον 25. - Ἡ αὐτοκρατορία εἶναι θεμελιωμένη εἰς τόν λαόν· αὐτὴ εἶναι μία, ἀδιαίρετος, ἀπροσδιόριστος καί ἀναφαίρετος. Ἦγουν ὁ λαός μόνον ἠμπορεῖ νά προστάξῃ καί ὄχι ἕνα μέρος ἀνθρώπων ἢ μία πόλις· καί ἠμπορεῖ νά

ART. 26. Aucune portion du peuple ne peut exercer la puissance du peuple entire, mais chaque section du souverain, assemblée, doit jouir du droit d'exprimer sa volonté avec une entire liberté.

ART. 27. Que tout individu qui usurperait la souveraineté soit à l'instant mis à mort par les hommes libres.

Art. 28. Un peuple a toujours le droit de revoir, de reformer et de changer sa constitution. Une génération ne peut assujettir à ses lois les générations futures.

ART. 29. Chaque citoyen a un droit égal de concourir à la formation de la loi et à la nomination de ses mandataires ou de ses agents.

ART. 30. Les fonctions publiques sont essentiellement temporaires; elles ne peuvent être considérées comme des distinctions ni comme des récompenses, mais comme des devoirs.

ART. 31. Les délits des mandataires du peuple et de ses agents ne doivent jamais être impunis. Nul n'a le droit de se prétendre plus inviolable que les autres citoyens.

προστάζει δι' ὅλα, χωρίς κανένα ἐμπόδιον.

Ἄρθρον 26. - Κανένα μέρος τοῦ λαοῦ δέν ἡμπορεῖ νά ἐνεργήσῃ τήν δύναμιν ὅλου τοῦ ἔθνους, κάθε μέλος ὁμως τοῦ αὐτοκράτορος λαοῦ, συναγόμενον, ἔχει δίκαιον νά εἰπῇ τό θέλημά του μέ μίαν σωστήν ἐλευθερίαν.

Ἄρθρον 27. - Κάθε ἄνθρωπος, ὁπού ἤθελεν ἀρπάσει τήν αὐτοκρατορίαν καί τήν ἐξουσίαν τοῦ ἔθνους, εὐθύς νά φυλακώνεται ἀπό τούς ἐλευθέρους ἄνδρας, νά κρίνεται, καί κατά τόν νόμον νά παιδεύεται.

Ἄρθρον 28. - Ἐνα ἔθνος ἔχει τό δίκαιον πάντοτε νά μετασχηματίσῃ καί νά μεταλλάξῃ τήν νομοθεσίαν του· μιᾷς γενεᾶς πρόσωπα δέν ἡμποροῦν νά καθυποτάξουν εἰς τούς νόμους των τά πρόσωπα, ὁπού θέλουν γεννηθῆ κατόπιν τους.

Ἄρθρον 29. - Κάθε πολίτης ἔχει ἕνα ἴσον δίκαιον μέ τούς ἄλλους εἰς τό νά συντρέξῃ νά κατασταθῇ ἕνας νόμος, ἢ νά ὀνοματίσῃ τούς ἀξιωματικούς, βουλευτάς καί ἐπιτρόπους τοῦ ἔθνους.

Ἄρθρον 30. - Τά ὀφίκια τῆς Πατρίδος εἶναι καθαυτό πρὸς καιρόν, ὅσον θέλει καί κρίνει εὐλογον ἢ Διοικήσεις· αὐτά δέν πρέπει νά θεωρῶνται ὡς ξεχωρισταί τιμαί, μήτε ὡς ἀνταμοιβαί, ἀλλ' ὡς χρέη ἀπαραίτητα τῶν πολιτῶν εἰς τό νά δουλεύσουν τήν Πατρίδα των.

Ἄρθρον 31. - Τά ἐγκλήματα τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ ἔθνους καί τῶν ἀξιωματικῶν ποτέ δέν ἔχουν νά μείνουν ἀτιμώρητα. Κανένας δέν ἔχει τό δίκαιον νά στοχάζεται

ART. 32. Le droit de présenter des pétitions aux dépositaires de l'autorité publique ne peut, en aucun cas, être interdit, suspend ni limité.

ART. 33. La résistance à l'oppression est la consequence des autres droits de l'homme.

ART. 34. Il y a oppression contre le corps social, lorsqu'un seul de ses members est opprimé; il y a oppression contre chaque member, lorque le corps social est opprimé.

ART. 35. Quand le gouvernement viole les droits du people, l'insurrection est pour le people, et pour chaque

τόν ἑαυτόν του ἀπαραβίαστον περισσότερον ἀπό τούς ἄλλους. Ἦγουν, ὅταν σφάλῃ μέγας ἢ μικρός, ὁ Νόμος τόν παιδεύει ἀφεύκτως κατά τό σφάλμα του, ἅς εἶναι καί ὁ πρῶτος ἀξιωματικός.

Ἄρθρον 32. - Τό δίκαιον τοῦ νά δίδῃ ὁ κάθε πολίτης ἐγγραφον ἀναφοράν καί νά προσκλαίεται διά καμμίαν ἐνόχλησιν, ὅπου τῷ γίνεται, πρὸς ἐκείνους, ὅπου ἔχουν τήν ἐξουσίαν τοῦ ἔθνους εἰς τό χέρι τους, δέν ἔχει νά ἐμποδίζεται κατ' οὐδένα τρόπον, μήτε νά τόν εἰποῦν πῶς δέν εἶναι καιρός ἢ τόπος, ἀλλ' ὅποιαν ὥραν καί ἄν πηγαίῃ ὁ παραπονούμενος πολίτης, νά εἶναι δεκτὴ ἢ ἀναφορά του.

Ἄρθρον 33. - Τό νά ἀντιστέκεται ὁ κάθε πολίτης, ὅταν τόν καταθλίβουν καί τόν ἀδικοῦν, εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν ἄνω ρηθέντων δικαίων του· διότι κανένας δέν ἀντιστέκεται, ὅταν ἡξέυρη πῶς θέ νά λάβῃ τό δικαίον του μέ τήν συνδρομήν τοῦ Νόμου.

Ἄρθρον 34. - Ὅταν ἓνας μόνος κάτοικος τοῦ βασιλείου τούτου ἀδικηθῇ, ἀδικεῖται ὅλον τό βασίλειον· καί ἄλλιν, ὅταν τό βασίλειον ἀδικῆται ἢ πολεμῆται, ἀδικεῖται ἢ πολεμεῖται κάθε πολίτης. Διά τοῦτο δέν ἤμπορεῖ ποτέ κανεὶς νά εἰπῇ, ὅτι ἡ τάδε χώρα πολεμεῖται, δέν μέ μέλει, διατί ἐγὼ ἡσυχάζω εἰς τήν ἰδικήν μου· ἀλλ' ἐγὼ πολεμοῦμαι, ὅταν ἡ τάδε χώρα πάσχη, ὡς μέρος τοῦ ὅλου ὅπου εἶμαι. Ὁ Βούλγαρος πρέπει νά κινῆται, ὅταν πάσχη ὁ Ἕλληνας· καί τοῦτος ἄλλιν δι' ἐκεῖνον· καί ἀμφοτέρωθεν διά τόν Ἀλβανόν καί Βλάχον.

Ἄρθρον 35. - Ὅταν ἡ Διοίκησις βιάζῃ, ἀθετῇ, καταφρονῇ τά δίκαια τοῦ λαοῦ καί δέν εἰσακούῃ τά παράπονά του, τό

portion du peuple, le plus sacré des droits et le plus indispensables des devoirs.

νά κάμη τότε ὁ λαός ἢ κάθε μέρος τοῦ λαοῦ ἐπανάστασιν, νά ἀρπάξῃ τά ἄρματα καί νά τιμηρήσῃ τοὺς τυράννους του, εἶναι τό πλέον ἱερόν ἀπό ὅλα τά δίκαιά του καί τό πλέον ἀπαραίτητον ἀπό ὅλα τά χρέη του. Ἄν εὐρίσκωνται ὁμως εἰς τόπον, ὅπου εἶναι περισσότεροι τύραννοι, οἱ πλέον ἀνδρεῖοι πατριῶται καί φιλελεύθεροι πρέπει νά πιάσουν τά περάσματα τῶν δρόμων καί τά ὕψη τῶν βουνῶν, ἐν ὅσῳ ν' ἀνταμωθοῦν πολλοί, νά πληθύνῃ ὁ ἀριθμός τῶν, καί τότε νά ἀρχίσουν τήν ἐπιδρομήν κατά τῶν τυράννων, κάμνοντες εἰς κάθε δέκα ἀνθρώπους ἓνα δέκαρχον, εἰς τοὺς 50 πεντηκόνταρχον, εἰς τοὺς ἑκατόν ἑκατόνταρχον· ὁ χιλίαρχος ἔχει δέκα ἑκατοντάρχους καί ὁ στρατηγός τρεῖς χιλιάρχους, ὁ δέ ἀρχιστράτηγος πολλούς στρατηγούς.

Τά χρέη τῶν πόλεων, πολιτειῶν, χωρῶν, καί τῶν κατά μέρος πολιτῶν, ὅπου ἐχρεωστοῦντο παρθέντα πρό πέντε χρόνων καί εἰς αὐτό τό διάστημα ἐπληρώνετο διάφορον εἰς τοὺς δανειστάς, ἢ παροῦσα Διοίκησις τά ἀναιρεῖ καί οἱ δανεισταί δέν ἔχουν νά ζητοῦν εἰς τό ἐξῆς μήτε κεφάλαιον, μήτε διάφορον ἀπό τοὺς χρεώστας, ὡσάν ὅπου ἐπῆραν τά δάνεια των, διότι διπλώνουν τά κεφάλαια εἰς πέντε χρόνους.

Acte Constitutionnel.

De la République.

ART. 1. La République Française est une et indivisible.

De la distribution du peuple.

ART. 2. Le Peuple Français est distribué, pour l'exercice de sa souveraineté, en Assemblées primaires de cantons.

ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΤΗΜΕΝΗΣ ΠΡΑΞΕΩΣ ΚΑΙ ΨΥΧΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

ΤΑΞΙΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΠΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΠΑΚΟΛΟΥΘΩΝΤΑΙ ΠΑΡΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

Περί τῆς Δημοκρατίας

Ἄρθρον 1. – Ἡ Ἑλληνική Δημοκρατία εἶναι μία, μέ ὅλον ὁπού συμπεριλαμβάνει εἰς τόν κόλπον της διάφορα γένη καί θρησκείας· δέν θεωρεῖ τάς διαφοράς τῶν λατρειῶν μέ ἐχθρικόν μάτι· εἶναι ἀδιαίρετος, μ' ὅλον ὁπού ποταμοί καί πελάγη διαχωρίζουν τέσ ἐπαρχίες της, αἱ ὁποῖαι ὅλαι εἶναι ἕνα συνεσφιγμένον ἀδιάλυτον σῶμα.

Περί διαιρέσεως τοῦ λαοῦ

Ἄρθρον 2. – Ὁ Ἑλληνικός λαός, τουτέστιν ὁ εἰς τοῦτο τό βασιλείον κατοικῶν, χωρίς ἐξαιρέσιν θρησκείας καί γλώσσης, διαμοιράζεται εἰς πρώτας συναθροίσεις εἰς τάς

ART. 3. Il est distribué, pour l'administration et pour la justice, en départements, districts, municipalités.

De l'état des citoyens.

ART. 4. Tout homme né et domicilié en France, âgé de 21 ans accomplis;

Tout étranger âgé de 21 ans accomplis, qui, domicilié en France depuis une année, y vit de son travail,

ou acquiert une propriété,

ou épouse une Française,

ou adopte un enfant

ou nourrit un vieillard;

tout étranger enfin, qui sera jugé par le Corps législatif avoir bien mérité de l'humanité,

est admis à l'exercice des droits de citoyen Français.

τοπαρχίας, διά νά βάλῃ εἰς πρᾶξιν τήν αὐτοκρατορικὴν ἐξουσίαν του· ἤγουν, συναθροίζεται εἰς κάθε ἐπαρχίαν, διά νά δώσῃ τήν γνώμην τοῦ ἐπάνω εἰς κανένα πρόβλημα.

Ἄρθρον 3. – Διαμοιράζεται, διά τήν εὐκολίαν τῆς διοικήσεως καί διά νά γίνεταί ἡ δικαιοσύνη ὁμοιοτρόπως, εἰς ἐπαρχίας, τοπαρχίας καί προεστᾶτα. Ἦγουν, ἐπαρχία λέγεται ἡ Θεσσαλία, τοπαρχία ἡ Μαγνησία (ἤγουν τοῦ Βόλου τά χωρία) καί προεστᾶτον ἡ πολιταρχία τῆς Μακρυνίτζας ἐπάνω εἰς δώδεκα χωρία.

Περὶ τῆς τάξεως τῶν πολιτῶν

Ἄρθρον 4. – Κάθε ἄνθρωπος γεννημένος καί κατοικῶν εἰς αὐτό τό βασίλειον εἰκοσιενός χρόνου ἡλικίας, εἶναι πολίτης.

- Κάθε ξένος εἰκοσιενός σωστοῦ χρόνου, ὅστις, κατοικῶντας εἰς αὐτό τό βασίλειον πρό ενός χρόνου, ζῆ μέ τό ἐργόχειρόν του, εἶναι πολίτης.

- Ἐκεῖνος ὁπού ἀγοράζει ἓνα ὑποστατικόν εἶναι πολίτης.

- Ἐκεῖνος ὁπού νυμφεύεται μίαν Ἑλληνίδα εἶναι πολίτης,

- Ἐκεῖνος ὁπού παίρνει ἓνα ψυχοπαίδι εἶναι πολίτης,

- [Ἐκεῖνος ὁπού τρέφει ἓναν γέροντα, εἶναι πολίτης]

- Ἐκεῖνος ὁπού ὁμιλεῖ τήν ἀπλῆν ἢ τήν ἐλληνικὴν γλῶσσαν καί βοηθεῖ τήν Ἑλλάδα, ἄς διατρίβῃ καί εἰς τούς ἀντίποδας (ἐπειδή τό ἐλληνικόν προζύμι ἐξαπλώθη καί εἰς τά δύο ἡμισφαίρια), εἶναι Ἕλληνας καί πολίτης.

- Ἐκεῖνος ὁπού εἶναι χριστιανός καί δέν ὁμιλεῖ τήν ἀπλῆν ἢ τήν ἐλληνικὴν διάλεκτον, ἀλλά μόνον βοηθεῖ τήν

ART. 5. L'exercice des droits de citoyen se perd,
par la naturalization en pays étranger;
par l'acceptation de fonction ou faveurs émanées d'un
gouvernement non Populaire;
par la condamnation à des peines infamantes ou
afflictives jusqu'à rehabilitation.

Ἑλλάδα, εἶναι πολίτης.

- Καί, τέλος πάντων, κάθε ξένος τόν ὁποῖον ἡ Διοίκησις στοχάζεται πῶς εἶναι ἄξιος κάτοικος τῆς Πατρίδος, ἤγουν καθώς ἕνας καλός τεχνίτης, ἕνας προκομμένος διδάσκαλος, ἕνας ἄξιος πατριώτης, εἶναι δεκτός εἰς τήν Πατρίδα καί ἤμπορεῖ νά μετέρχεται ἰσοτίμως τά δίκαια, ὅπου καί ὄλοι οἱ συμπολιταί μετέρχονται.

- Ἕνας ξένος φιλόσοφος ἢ τεχνίτης Εὐρωπαϊός, ὅπου ἀφήσῃ τήν πατρίδα του καί ἔλθῃ νά κατοικήσῃ εἰς τήν Ἑλλάδα, μέ σκοπόν νά μεταδώσῃ τήν σοφίαν ἢ τήν τέχνην του, ὄχι μόνον θεωρεῖται ὡς καθαρτό πολίτης, ἀλλά καί μέ δημόσια ἔξοδα νά τῷ ἐγείρεται ἕνας ἀνδριάς μαρμαρένιος μέ τά παράσημα τῆς διδασκαλίας ἢ τέχνης του, καί ὁ πλέον σοφός ἑλληνικός κάλαμος νά γράφῃ τήν ἱστορίαν τῆς ζωῆς του.

Ἄρθρον 5. – Χάνει τά δίκαια τοῦ πολίτου ἐκεῖνος ὅπου ἔγινεν ἐντόπιος εἰς ξένον βασιλείον καί δέν βοηθεῖ τήν Πατρίδα του καί ἀπ' ἐκεῖ, μέ ὅποιον τρόπον ἤμπορεῖ, ἀλλ' ἀδιαφορεῖ εἰς τάς προσταγάς της. Ὅμοίως καί ἐκεῖνος ὅπου δέχεται ὀφθίκιον ἢ δούλευσιν ἢ χαρίσματα ἀπό χέρι Τυράννου. Ὁ τοιοῦτος δέν λέγεται πλέον πολίτης, ἀλλά προδότης· ὅθεν καί νά ἀποδιώκεται μακράν καί ἐμπιστοσύνη αὐτῷ νά μή δίδεται. Προσέτι τά χάνει καί ἕνας ὅπου ἔπταισε καί κατά τόν νόμον καταδικάζεται εἰς κρίσιν, ἐν ὄσῳ ν' ἀθωωθῇ.

Ἐξ ἐναντίας, εἶναι γενναῖος πολίτης, ἀξιάπαινος κάτοικος καί φίλτατος θνητός ἐπί γῆς εἰς τούς συμπολίτας του ἐκεῖνος, ὅστις, διατρίψας εἰς ξένους τόπους, ἔμαθε μίαν τέχνην ἢ ἐσπούδασε μίαν ἐπιστήμην, ἢ τήν ναυτικήν ἢ, προπάντων, τήν τακτικήν πολεμικήν, καί ἐπιστρέφει εἰς τήν Πατρίδα. Ἐκείνου τό ὄνομα, καί ἡ πόλις ὅπου τόν ἔδωκε

ART. 6. L'exercice des droits de citoyen est suspend,
par l'état d'accusation;
par un jugement de contumace, tant que le jugement
n'est pas anéanti.

De la Souveraineté du Peuple.

ART. 7. Le peuple souverain est l'universalité des
citoyens Français.

ART. 8. Il nomme immédiatement ses deputes.

ART. 9. Il délègue à des électeurs le choix des
administrateurs, des arbitres publics, des juges criminels et
de cassation.

ART. 10. Il délibère sur les lois.

τό εἶναι, καί τό γένος, νά καταγράφεται εἰς τόν δημόσιον κώδικα, ὄχι μόνον ὡς πολίτου, ἀλλά καί ὡς εὐεργέτου τῆς Πατρίδος· νά τῷ δίδεται εὐθύς καί ἀξίωμα κατά τήν προκοπήν του.

Ἄρθρον 6. – Ἡ χρῆσις τῶν δικαίων τοῦ πολίτου μένει ἀνενέργητος τότε, ὅταν εἶναι ἐγκαλεσμένος εἰς τήν κρίσιν, καί ὅσον καιρόν ἤθελε βαστάζει ἡ κρισολογία, ἐν ὅσῳ νά τελειώσῃ πρὸς ὄφελός του.

Περὶ τῆς Αὐτοκρατορίας τοῦ Λαοῦ

Ἄρθρον 7. – Ὁ αὐτοκράτωρ λαός εἶναι ὅλοι οἱ κάτοικοι τοῦ βασιλείου τούτου, χωρὶς ἐξαιρέσιν θρησκείας καί διαλέκτου, Ἑλληγες, Βούλγαροι, Ἀλβανοί, Βλάχοι, Ἀρμένηδες, Τοῦρκοι καί κάθε ἄλλο εἶδος γενεᾶς.

Ἄρθρον 8. – Αὐτός ὁ λαός μόνος του ὀνοματίζει τοὺς ἀπεσταλμένους του πρὸς τό κοινόν συμβούλιον τοῦ ἔθνους.

Ἄρθρον 9. – Αὐτός δίδει τήν ἄδειαν τῆς ἐκλογῆς εἰς τοὺς ἀναμεταξύ του διαλεκτάς, νά διαλέξουν τοὺς δημοσίους νομοκράτορας, τοὺς ἐγκληματικούς κριτάς καί τοὺς λοιπούς ἀξιωματικούς.

Ἄρθρον 10. – Αὐτός ὁ λαός βουλευέται, ἂν εἶναι οἱ διωρισμένοι νόμοι καλοὶ διὰ τήν εὐδαιμονίαν του· καί εἰ μὲν εἶναι καλοὶ, τοὺς φυλάττει· εἰ δέ καί ἔχει λόγον νά ἀντειπῇ, προβάλλει εἰς τήν Διοίκησιν τό τί τόν πειράζει.

Des Assemblées primaires.

ART. 11. Les assemblées primaires se composent des citoyens domiciliés depuis six mois dans chaque canton.

ART. 12. Elles sont composées de 200 citoyens au moins, de 600 au plus, appelés à voter.

ART. 13. Elle sont constituées par la nomination d'un président, de secrétaires, de scrutateurs.

ART. 14. Leur police leur appartient.

ART. 15. Nul n'y peut paraître en armes.

ART. 16. Les élections se font au scrutin ou à haute voix, au choix de chaque votant.

Περὶ τῶν πρώτων συναθροίσεων

Ἄρθρον 11. – Αἱ πρῶται συναθροίσεις τοῦ λαοῦ, ἡγουν ἐκεῖναι ὅπου γίνονται διὰ νά ἀποφασισθοῦν ποῖοι ἔχουν νά ἐκλεχθῶσιν ὡς ἀπεσταλμένοι, συγκροτοῦνται ἀπό κατοίκους, οἵτινες εὐρέθησαν νά ἔχουν σπίτια πρό ἑξ μηνῶν τοῦλάχιστον εἰς τήν τοπαρχίαν ἐκεῖνην, ὅπου γίνεται ἡ συνάθροισις.

Ἄρθρον 12. – Αὗται αἱ πρῶται συναθροίσεις εἶναι συνθεμένοι ἀπό 200 πολίτας, τοῦλάχιστον, καί ἀπό 600, τό περισσότερο, προσκαλεσμένους νά δώσουν τήν γνώμην τους.

Ἄρθρον 13. – Αὗται αἱ πρῶται συναθροίσεις, προτοῦ νά ἔμβουν εἰς τήν ὑπόθεσιν τῆς ἐκλογῆς, διορίζουν πρῶτον ἕναν πρόεδρον, ἕναν γραμματικόν, νά γράφη τά λεγόμενα, καί ἕναν ψηφοφόρον, ἥτοι ἐκεῖνον ὅπου βαστᾷ τήν στάμνον, μέσα εἰς τήν ὁποίαν ρίπτονται τά χαρτάκια, ἐπάνω τῶν ὁπίων εἶναι γραμμένη ἡ γνώμη καί τό ὄνομα τοῦ κατοίκου ὅπου τήν δίδει.

Ἄρθρον 14. – Το ζαμπιλίκι, διὰ νά βασταχθῆ ἡ εὐταξία εἰς τήν συνάθροισιν αὐτήν, διορίζεται παρά τῶν ἰδίων πολιτῶν ἀπ' ἀναμεταξύ των.

Ἄρθρον 15. – Κανένας εἰς τήν τοιαύτην συνέλευσιν νά μήν ἔρχεται ἄρματωμένος.

Ἄρθρον. 16. – Αἱ ἐκλογαί γίνονται ἐγγράφως ἢ μέ μεγάλην φωνήν, καθὼς θέλει καθένας τῶν ἐκλεγόντων πολιτῶν.

ART. 17. Une assemblée primaire ne peut, en aucun cas, prescrire un mode uniforme de voter.

ART. 18. Les scrutateurs constatent le vote des citoyens qui, ne sachant point écrire, préfèrent de voter au scrutin.

ART. 19. Les suffrages sur les lois sont donnés par *oui* et par *non*.

ART. 20. Le vœu de l'assemblée primaire est proclamé ainsi: *Les citoyens réunis en Assemblée Primaire de... au nombre de... votans, votent pour (ou votent contre), à la majorité de... .*

De la Représentation nationale.

ART. 21. La population est la seule base de la représentation nationale.

ART. 22. Il y a un député en raison de 40.000 individus.

Άρθρον 17. – Μία πρώτη συνάθροισις μιᾶς τοπαρχίας δέν ἠμπορεῖ κατ' οὐδένα τρόπον νά προσδιορίσῃ εἰς ἄλλην τοπαρχίαν τό νά συναθροίζωνται κατά τόν τρόπον ὁπού καί αὐτή· ἀλλ' ἡ κάθε μία εἶναι ἐλευθέρα καθώς τό κρίνη καλλιώτερον.

Άρθρον 18. – Οἱ ψηφοφόροι βεβαιώνουσι τήν ψῆφον τῶν κατοίκων, ὁπού δέν ἠξεύρουν νά γράψουν καί θέλουν νά εἶναι ἐγγράφως ἡ γνώμη των.

Άρθρον 19. – Αἱ γνῶμαι, ὁπού δίδονται περί τῶν Νόμων, εἶναι τό ΝΑΙ ἢ τό ΟΧΙ· ἤγουν οἱ θέλοντες ἐκεῖνον τόν νόμον γράφουν τό ὄνομά τους καί ἓνα ΝΑΙ· καί οἱ μή θέλοντές τον γράφουν τό ὄνομά τους καί ἓν ΟΧΙ· καί οἱ περισσότεροι κυριεύουσι.

Άρθρον 20. – Ἡ θέλησις τῆς πρώτης συναθροίσεως κηρύττεται ἔτσι: *Οἱ πολῖται τῆς τοπαρχίας τάδε... συναχθέντες εἰς πρώτην συνάθροισιν τῇ πρώτῃ Μαΐου 1798, τόν ἀριθμόν 600 ψηφισταί, ψηφοῦσιν ὑπέρ τῆς ὑποθέσεως τάδε... ἢ κατά τῆς ὑποθέσεως τάδε... ὄντες οἱ περισσότεροι τῶν ἀριθμόν 350 ἐναντίον 250.*

Περί τῆς ἐθνικῆς παραστήσεως

Άρθρον 21. – Παρασταίνει ὅλον τό Ἔθνος τό πλῆθος τοῦ λαοῦ, τό ὁποῖον εἶναι ὡς θεμέλιον τῆς ἐθνικῆς παραστήσεως, καί ὄχι μόνον οἱ πλούσιοι ἢ οἱ προεστοί (τουρκ. κοτζαμπασῆδες).

Άρθρον 22. – Σαράντα χιλιάδες ὑποκείμενα ἔχουν

ART. 23. Chaque réunion d'assemblée primaire résultant d'une population de 39.000 à 41.000 âmes, nomme immédiatement un député.

ART. 24. La nomination se fait à la majorité absolue de suffrages.

ART. 25. Chaque assemblée fait le dépouillement des suffrages, et envoie un commissaire pour le recensement général, au lieu désigné comme le plus central.

ART. 26. Si le premier recensement ne donne point de majorité absolue, il est procédé à un second appel, et on vote entre les deux citoyens qui ont réuni le plus de voix.

ART. 27. En cas d'égalité de voix, le plus âgé a la préférence, soit pour être ballotté, soit pour être élu. En cas d'égalité d'âge, le sort décide.

ART. 28. Tout Français exerçant les droits de citoyen,

νά ἐκλέξουν ἕναν ἀπ' ἀναμεταξύ των, διά νά γένη ἀπεσταλμένος εἰς τό Νομοδοτικόν Σῶμα.

Ἄρθρον 23. – Κάθε συνένωσις τῶν πρώτων συναθροίσεων ὅπου ἦτον ἀπό 39 ἕως 41 χιλιάδας ἀνθρώπων, ὀνοματίζει ἕναν ἀπεσταλμένον.

Ἄρθρον 24. – Ὁ ὀνοματισμός γίνεται μόνον κατά τό πλῆθος τῶν ψήφων· ἤγουν ποτέ οἱ ὀλιγώτεροι δέν ἔχουν κῦρος, ἄς εἶναι ὅσον πλούσιοι καί ἄν εἶναι.

Ἄρθρον 25. – Κάθε πρώτη συνάθροισις κάμνει τήν σύναξιν τῶν ψήφων της καί στέλλει ἕναν ἐπιθεωρητήν ἐκεῖ, ὅπου εἶναι ἡ μεγαλυτέρα συνάθροισις εἰς τήν μέσην τῆς τοπαρχίας, διά νά ἐπικρίνη τήν ἐκλογήν ὅπου ἐκεῖ ἔγινε διά τόν ἐκλεχθέντα, καί δέν εἶναι ἀνάγκη νά πηγαίνουν ὄλοι οἱ κάτοικοι.

Ἄρθρον. 26. – Ἄν ἡ πρώτη ἐπίκρισις τῆς συναθροίσεως δέν περιέχη ἰκανῶς τόν περισσότερον ἀριθμόν, ἀλλ' εἶναι καί ἀπό τά δύο ἀντιφάσκοντα μέρη ἴσια-ἴσια, πρέπει νά γίνη καί δευτέρα συνάθροισις, καί τότε ψηφίζουνσι περὶ τῶν δύο πολιτῶν, οἵτινες ἤνωσαν εἰς τόν ἑαυτόν των τάς περισσοτέρας ψήφους τῶν κατοίκων.

Ἄρθρον 27. – Ἄν αἱ ψῆφοι εἶναι ἰσάριθμοι, ἤγουν 300 εἶναι διά τόν Πέτρον καί 300 διά τόν Παῦλον, ὁ γεροντότερος προτιμᾶται, τόσον διά νά ὑποψηφισθῆ, ὅσον καί διά νά ἐκλεχθῆ· ὅταν ὅμως καί οἱ δύο εἶναι τῆς αὐτῆς ἡλικίας, τότε ὁ κλῆρος ξεχωρίζει.

Ἄρθρον 28. – Κάθε προκομμένος κάτοικος μετερχό-

est éligible dans l'étendue de la République.

ART. 29. Chaque député appartient à la Nation entière.

ART. 30. En cas de non acceptation, démission, déchéance ou mort d'un député, in est pourvu à son remplacement par les assemblées primaires qui l'ont nommé.

ART. 31. Un député qui a donné sa démission ne peut quitter son poste qu'après l'admission de son successeur.

ART. 32. Le peuple Français s'assemble tous les ans, le premier mai, pour les élections.

ART. 33. Il y procède, qu'il y ait quel que soit le nombre des citoyens ayant droit d'y voter.

ART. 34. Les Assemblées primaires se forment extraordinairement, sur la demande du cinquième des citoyens qui ont droit d'y voter.

μενος τά δίκαια τοῦ πολίτου, εἶναι ἄξιος νά ἐκλεχθῆ εἰς ὅλην τήν ἔκτασιν τῆς Δημοκρατίας.

Ἄρθρον 29. – Κάθε ἀπεσταλμένος τοποτηρητής εἶναι κτῆμα ὀλοκλήρου τοῦ ἔθνους· ἡγουν δέν θεωρεῖται πῶς εἶναι ἀπ' ἐκείνην ἢ ἐκείνην τήν τοπαρχίαν, ἀλλά πῶς εἶναι ὀλονῶν μας.

Ἄρθρον 30. – Ἄν τύχη καί ὁ ἐκλεχθεὶς δέν δέχεται τήν ἐκλογήν, ἢ ζητῆ νά ἀφεθῆ πλέον ἀπό τήν δουλευσιν, ἢ τόν ἐβγαλεν ἡ Διοίκησις ἀπό τήν ἀξίαν του διά καμμίαν αἰτίαν εὐλογοφανῆ, ἢ ἀπέθανεν, αἱ πρῶται συναθροίσεις, ὁπού τόν ὠνομάτισαν, ἔχουν ἄλλον ἔτοιμον διάδοχόν του, διά νά βάλουν εἰς τόν τόπον του.

Ἄρθρον 31. – Ἐνας ἀπεσταλμένος τοποτηρητής, ὁπού ἐζήτησε ν' ἀφεθῆ καί τόν ἐδόθη ἡ ἄδεια ἀπό τήν Διοίκησιν, δέν ἠμπορεῖ ν' ἀφήσῃ τήν δουλειάν του, ἐν ὅσῳ δέν ἔλθῃ ἐκεῖνος ὁπού ἔχει νά ἔμβῃ εἰς τόν τόπον του καί νά ἐπιχειρισθῆ τό ἔργον τοῦ ἐβγαλμένου.

Ἄρθρον 32. – Ὁ λαός τούτου τοῦ βασιλείου συμμαζώνεται κάθε χρόνον εἰς τήν πρώτην Μαΐου, διά νά κάμη τάς ἐκλογάς τῶν τοποτηρητῶν του.

Ἄρθρον 33. – Ὁ λαός κρίνει καί ἀποφασίζει δι' αὐτάς τάς ἐκλογάς, ὅσος καί ἄν εἶναι ὁ ἀριθμός τῶν πολιτῶν, οἱ ὁποῖοι ἔχουν τό δίκαιον νά δώσουν ψηφον εἰς αὐτάς.

Ἄρθρον 34. – Αἱ πρῶται συναθροίσεις γίνονται καί ἔξω τῆς τάξεως, ἡγουν ἄς μὴν εἶναι καί ἡ πρώτη Μαΐου· ἡγουν, ὅταν τό ἕνα πέμπτον τῶν πολιτῶν ἐκείνων, ὁπού ἔχουν τό

ART. 35. La convocation se fait, en ce cas, par la municipalité du lieu ordinaire du rassemblement.

ART. 36. Ces assemblées extraordinaires ne délibèrent qu'autant que la moitié, plus un des citoyens qui ont droit d'y voter, sont présents.

Des Assemblées électorales.

ART. 37. Les citoyens réunis en Assemblées primaires nomment un électeur à raison de 200 citoyens, présents ou non: deux depuis 301 jusqu'à 400: trois depuis 501 jusqu'à 600.

ART. 38. La tenue des assemblées électorales et le mode des élections sont les mêmes que dans les assemblées primaires.

δίκαιον νά δώσουν τήν γνώμην τους εἰς αὐτάς, ζητᾶ διά νά γίνουν.

Ἄρθρον 35. – Ἡ συνάθροισις γίνεται (ὅταν τύχη τοιαύτη περίστασις ὡς ἡ 34) διά μέσου τῶν προεστῶν τοῦ τόπου ἐκείνου, ὁπού εἶναι ἡ συνήθεια νά γίνεται πάντοτε.

Ἄρθρον 36. – Αὐταί αἱ ἔξω τῆς τάξεως συναθροίσεις (ἤγουν ἐκεῖναι ὁπού γίνονται εἰς ἄλλον καιρόν, καί ὄχι εἰς τήν πρώτην Μαΐου) τότε ἠμποροῦν νά βουλευῶνται καί ν' ἀποφασίζουσιν, ὅταν ἕνας παραπάνω ἀπό τοὺς μισοὺς πολίτας ἐκείνους, ὁπού ἔχουν δίκαιον νά δώσουν τήν γνώμην τους, εἶναι παρόντες· τουτέστι ὁ σωστός ἀριθμός τῶν ψηφιστῶν εἶναι 600, πρέπει νά εἶναι 301, ὅταν θέ νά γίνῃ ἡ ἔξω τῆς τάξεως συνάθροισις.

Περί τῶν Ἐκλεκτικῶν Συναθροίσεων

Ἄρθρον 37. – Οἱ πολῖται, ἐνωμένοι εἰς πρώτας συναθροίσεις, ὀνοματίζουν ἕναν ἐκλέκτορα, ὅταν εἶναι αὐτοί 200 τόν ἀριθμόν· εἰδέ καί εἶναι ἀπό τοὺς 201 ἕως τοὺς 400, ὀνοματίζουν δύο ἐκλέκτορας· καί ἂν εἶναι ἀπό τοὺς 401 ἕως τοὺς 600, ὀνοματίζουν τρεῖς.

Ἄρθρον 38. – Βαστῶνται, διαρκοῦσι καί γίνονται κατὰ τόν ὅμοιον τρόπον αἱ ἐκλεκτικαί συναθροίσεις, καθὼς καί αἱ πρῶται ὁπού εἶπαμεν (ἄρθρ. 11, 12, 13)· ἤγουν αἱ πρῶται συναθροίσεις γίνονται ἐγγράφως ἢ μέ τήν φωνήν, ἔτζι καί αὐταί. Ἐκεῖ εἶναι 600 ψηφισταί τοῦλάχιστον διά νά ἐκλέξουσιν τρεῖς, ἐδῶ πάλιν ὁμοίως.

Du Corps législatif.

ART. 39. Les Corps législatif est un, indivisible et permanent.

Πρβλ. Γαλλ. Σύνταγμα του 1795 (Constitution de l'an III):

44. Le Corps législatif est composé d'un Conseil des Anciens et d'un Conseil des Cinq Cents.

73. Le Conseil des Cinq Cents est invariablement fixé à nombre.

82. Le Conseil des Anciens est composé deux cent cinquante membres.

76. La proposition des lois appartient exclusivement au Conseil des Cinq Cents.

86. Il appartient exclusivement au Conseil des Anciens d'approuver ou de rejeter les résolutions du Conseil des Cinq Cents.

ART. 40. Sa session est d'un an.

ART. 41. Il se réunit le premier juillet.

ART. 42. L'Assemblée Nationale ne peut se constituer si elle n'est composée au moins de la moitié des députés, plus un.

Περὶ τοῦ Νομοδοτικοῦ Σώματος

Ἄρθρον 39. – Τό Νομοδοτικόν Σῶμα, ὅπερ καὶ Βουλὴ ὀνομάζεται, εἶναι συνθεμένον ἀπὸ 750 ὑποκείμενα. Οἱ μὲν 500 εἶναι οἱ νεώτεροι καὶ ὀνομάζεται Η ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ 500· αὐτοὶ προβάλλουν Νόμους. Οἱ δὲ 250 εἶναι οἱ γεροντότεροι καὶ ὀνομάζεται ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΓΕΡΟΝΤΩΝ· αὐτοὶ ἐπικυρώνουν τούς προβληθέντας Νόμους παρὰ τῶν 500 ἢ τούς ἀκυροῦσιν, ἂν δέν τούς εὖρουν εὐλογον. Ἐκεῖνοι, ὡς νεώτεροι, εἶναι ἐφευρετικοὶ καὶ δραστήριοι· τοῦτοι ὡς γεροντότεροι, κριτικώτεροι καὶ ἐξερευνητικοί. Τό σῶμα τοῦτο εἶναι ἕν αἰώνιον εἰς τό ἔργον του. Ἄν καὶ ἀλλάζουσιν τά ὑποκείμενα, τό σῶμα ὁμως μένει ὀλόκληρον, καὶ αἱ προσταγαὶ του δέν ἀλλάζουσιν μέ τὴν ἀλλαγὴν τῶν ὑποκειμένων.

Ἄρθρον 40. – Ἀλλάζονται ἢ κυρώνονται τά μέλη τοῦ Νομοδοτικοῦ Σώματος κάθε χρόνον.

Ἄρθρον 41. – Ἡ ἔνωσις ὄλων τῶν ἀπεσταλμένων τοποτηρητῶν, ὅπου ἐστάλθησαν ἀπὸ τὰς ἐκλεκτικὰς συναθροίσεις, πρέπει νά εὕρεθοῦν εἰς τόν τόπον ὅπου τοῖς ἐδιορίσθη, διὰ νά κάμουν ἀρχὴν τῆς ἐπιχειρήσεώς των εἰς τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ Ἰουλίου μηνός.

Ἄρθρον 42. – Αὐτό τό Νομοδοτικόν Σῶμα ὀνομάζεται ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ, ὡσάν ὅπου παρασταίνει ὄλον τό ἔθνος· αὐτό λοιπόν ὅταν ἐκδίδη προσταγὰς καὶ Νόμους, τότε πιάνονται καὶ εἶναι δίκαιοι, ὅταν εἶναι τοῦλάχιστον ἕνας περισσότερον ἀπὸ τούς μισοὺς τοποτηρητάς, καὶ ὄχι μόνον μερικοί.

ART. 43. Les députés ne peuvent être recherchés, accusés ni jugés en aucun temps, pour les opinions qu'ils ont énoncées dans le sein du corps législatif.

ART. 44. Ils peuvent, pour fait criminel, être saisis en flagrant délit: mais le mandat d'arrêt ni le mandat d'amener ne peuvent être décernés contre eux qu'avec l'autorisation du Corps législatif.

Tenue des Séances du Corps législatif.

ART. 45. Les séances de l'assemblée nationale sont publiques.

ART. 46. Les procès-verbaux de ses séances sont imprimés.

ART. 47. Elle ne peut délibérer si elle n'est composée de deux cents membres au moins.

ART. 48. Elle ne peut refuser la parole à ses membres, dans l'ordre où ils l'ont réclamée.

Ἄρθρον 43. – Οἱ ἀπεσταλμένοι αὐτοὶ δὲν εἶναι συγχωρημένον νά κυνηγηθοῦν, νά ἐγκαλεσθοῦν, καὶ νά κριθοῦν ποτέ διὰ τὰς ιδέας καὶ γνώμας, ὅπου ἐφανερώσαν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Νομοδοτικοῦ Σώματος· ἤγουν εἶναι πάντῃ ἐλεύθεροι νά εἰποῦν ἐκεῖνο ὅπου στοχάζονται διὰ ὠφελιμώτερον εἰς τὴν Πατρίδα, χωρὶς καμμίαν συστολήν.

Ἄρθρον 44. – Αὐτοὶ ἠμποροῦν νά κατακρατηθοῦν, ὅταν κάμουν κανένα ἐγκλημα βαρύ, καθὼς φόνον, ἢ ἄλλο τοιοῦτον· ὅμως ἡ ἀπόφασις τοῦ νά τοὺς πηγαίνουν εἰς κανέναν τόπον, πρέπει νά γένη μέ τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ Νομοδοτικοῦ Σώματος, ἐπειδὴ καὶ αὐτὰ τὰ ὑποκείμενα εἶναι ἱερά καὶ παρασταίνουσι τὸ Γένος ὀλόκληρον· ὅθεν πρέπει τὸ ὀλόκληρον Γένος, ὅπου παρασταίνεται ἀπὸ τὸ Νομοδοτικόν Σῶμα, νά τοὺς καταδικάσῃ.

Περὶ συνεδρίων τοῦ Νομοδοτικοῦ Σώματος

Ἄρθρον 45. – Τὰ συνέδρια τοῦ Νομοδοτικοῦ Σώματος εἶναι δημόσια καὶ φανερά.

Ἄρθρον 46. – Ὅλα, ὅσα καὶ νά εἴπουν εἰς τὸ Συνέδριον, γράφονται καὶ λέγονται Πρακτικά· αὐτὰ λοιπὸν τὰ Πρακτικά νά τυπώνωνται, διὰ νά ἡξεύρη ὁ λαὸς διαβάζοντάς τα.

Ἄρθρον. 47. – Τὸ Συνέδριον δὲν ἠμπορεῖ νά βουλευθῆ καὶ ν' ἀποφασίσῃ, ἂν δὲν εἶναι τὰ ἡμισὴ μέλη παρόντα.

Ἄρθρον 48. – Τὸ Συνέδριον δὲν ἠμπορεῖ νά ἐμποδίσῃ τὴν ὁμιλίαν ἀπὸ κανέναν συγκάθεδρόν του εἰς τὴν τάξιν ὅπου ἤθελε ζητήσῃ νά συντύχη, ὅταν στοχάζεται τίποτε

ART. 49. Elle délibère à la majorité des présents.

ART. 50. Cinquante membres ont le droit d'exiger l'appel nominal.

ART. 51. Elle a le droit de censure sur la conduite de ses membres dans son sein.

ART. 52. La police lui appartient dans le lieu de ses séances, et dans l'enceinte extérieure qu'elle a déterminée.

Des fonctions du Corps législatif.

ART. 53. Le Corps législatif propose des lois, et rend des décrets.

ἀναγκαῖον ὑπὲρ τῆς Πατρίδος.

Ἄρθρον 49. – Τό Συνέδριον βουλευέται, ὅταν οἱ παρόντες τοποτηρηταί εἶναι περισσότεροι ἀπ’ ἐκείνους ὅπου λείπουν.

Ἄρθρον 50. – Πενήντα μέλη τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, ὅταν εὔρουν καμμίαν δυσκολίαν ἢ δυσαραστοῦνται εἰς τίποτες, ἢμποροῦν νά ζητήσουν ὅτι νά συναχθῆ ὀλόκληρον τό Γένος κατά τούς ρηθέντας τρόπους (11, 12, 13, 38), διά ν’ ἀποφασίση ἐκείνην τήν ὑπόθεσιν.

Ἄρθρον 51. – Ἡ Ἐθνική Συνέλευσις ἔχει τό δίκαιον νά ἐξετάζη τήν διαγωγὴν καί τά κινήματα καθενός ἀπεσταλμένου ὅπου συνεδριάζει μαζί της, ὅπου ἂν εἶναι πρὸς ὄφελος τῆς Πατρίδος, καλῶς· εἰδέ ὄχι, νά τόν φανερώνη καί νά λαμβάνη προσοχήν ἀπό τόν ὑποπτον.

Ἄρθρον 52. – Οἱ φύλακες, οἵτινες φυλάττουσιν εἰς τόν τόπον ὅπου γίνεται ἡ συνάθροισις τοῦ Νομοδοτικοῦ Σώματος, ὑπόκεινται εἰς τὰς προσταγὰς των· ὁμοίως καί ἐκεῖνοι ὅπου εἶναι τριγύρω εἰς τό κτίριον τῆς συναθροίσεώς του, νά εἶναι διωρισμένοι ἀπ’ αὐτό.

Περὶ τῶν ἔργων τοῦ Νομοδοτικοῦ Σώματος

Ἄρθρον 53. – Τό Νομοδοτικόν Σῶμα προβάλλει νόμους καί δίδει ψηφίσματα, ἥτοι προσταγὰς.

Ὅλοι οἱ νόμοι καί προσταγαί γίνονται εἰς τήν ἀπλήν τῶν Ἑλλήνων γλῶσσαν, ὡς πλέον εὐκατάληπτον καί εὔκολον νά σπουδασθῆ ἀπό ὅλα τά εἰς τό βασιλείον τοῦτο

ART. 54. Sont compris sous le nom général de Loi, les actes du Corps législatif, concernant:

- la législation civile et criminelle;
- l'administration générale des revenus et des dépenses ordinaires de la République;
- les domaines nationaux;
- le titre, le poids, l'empreinte et la dénomination des monnaies;

- la nature, le montant et la perception des contributions;

- la déclaration de guerre;

- toute nouvelle distribution générale du territoire Français;
- -l'instruction publique;

- les honneurs publics à la mémoire des grands hommes.

ART. 55. Sont désignés sous le nom particulier de DÉCRET, les actes du Corps législatif, concernant,
-l'établissement annuel des forces de terre et de mer;

-la permission ou la défense du passage des troupes étrangères sur le territoire Français;
-l'introduction des forces navales étrangères dans les ports de la République;

ἐμπεριεχόμενα γένη· ὁμοίως καί ὅλα τὰ ἐγγραφα τῶν κρίσεων καί ἄλλων δημοσίων πράξεων.

Ἄρθρον 54. – Νόμοι θέλει νά εἰπῆ ἐκεῖναι αἱ πράξεις τοῦ Νομοδοτικοῦ Σώματος, ὅπου ἀποβλέπουσι:

α' - Τήν νομοθεσίαν ὅπου ἀφορᾷ εἰς τὰ πολιτικά καί ἐγκληματικά.

β' - Τήν γενικὴν διοίκησιν τῶν τακτικῶν ἐσόδων καί ἐξόδων τῆς Δημοκρατίας.

γ' - Τὰ ὑποστατικά ὅπου ἐξουσιάζει ὅλον τὸ Ἔθνος, λεγόμενα βασιλικά.

δ' - Ὁ τίτλος, τὸ βάρος, ἡ βούλλα καί τὸ ὄνομα τῶν ἀσπρῶν καί κάθε εἶδος χρήματος.

ε' - Τὰ εἶδη τῶν δοσιμάτων, πόση νά εἶναι ἡ σούμμα των καί πῶς νά συμμαζώνονται.

στ' - Ἡ κήρυξις τοῦ πολέμου ἐναντίον κανενός ἐχθρικοῦ ἔθνους.

ζ' - Κάθε νέος διαμερισμός εἰς τοπαρχίας καί ἐπαρχίας τοῦ τόπου τῆς Δημοκρατίας.

η' - Ἡ ἐπιστασία τῶν σχολείων καί τί λογῆς νά ἀνατρέφονται οἱ παῖδες τῶν πολιτῶν.

θ' - Αἱ δημόσιαι τιμαὶ διὰ τὴν ἐνθύμησιν τῶν μεγάλων ἀνδρῶν καί τῶν διαφεντευτῶν τῆς Πατρίδος.

Ἄρθρον 55. – Ψηφίσματα ἢ προσταγαὶ θέλει νά εἰπῆ αἱ πράξεις τοῦ Νομοδοτικοῦ Σώματος ὅπου ἀποβλέπουσι:

α' - Τὸν διορισμὸν τῶν στρατευμάτων ὅπου χρειάζονται, τόσον διὰ θαλάσσης ὅσον καί διὰ ξηρᾶς, τὸν κάθε χρόνον.

β' - Τὴν ἄδειαν ἢ τὸ ἐμπόδιον τοῦ νά περάσουν ξένα στρατεύματα ἐπάνω εἰς τὸν τόπον τοῦ βασιλείου τούτου.

γ' - Τὸ ἔμβασμα θαλασσίων ξένων δυνάμεων εἰς τοὺς λιμένας τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας.

-les mesures de sûreté et de tranquillité générales;

-la distribution annuelle et momentanée des secours et travaux publics;

-les ordres pour la fabrication des monnaies de toute espèce;

-les dépenses imprévues et extraordinaires;

-le mesures locales et particulières à une administration, à une commune, à un genre de travaux publics;

-la défense du territoire;

-la ratification des traités;

-la nomination et la destitution des commandants en chef des armées;

-la poursuite de la responsabilité des membres du Conseil, des fonctionnaires publics;

-l'accusation des prévenus de complots contre la sûreté générale de la République;

-tout changement dans la distribution partielle du territoire Français;

δ' - Τήν φροντίδα περί τῆς κοινῆς σιγουρότητος καί ἡσυχίας· ἤγουν τούς τρόπους τοῦ νά διαφυλάττεται ἡ εὐταξία καί ἡ ἡσυχία μέσα εἰς τόν ἑλληνικόν τόπον.

ε' - Τήν ἐτησίαν καί καθημερινήν διαμοίρασιν τῶν συνδρομῶν καί τῶν δημοσίων ἔργων· ἤγουν ὅσας χρειάζονται συνδρομάς εἰς διάφορα μέρη τῆς Δημοκρατίας δι' ὄλον τόν χρόνον, καί προσταγὰς διά φτιάσιμον γεφυρίων, δρόμων, λιμένων, καναλιῶν, κτιρίων καί τά λοιπά.

στ' - Τὰς προσταγὰς διά νά κοποῦν ἄσπρα κάθε λογιῆς.

ζ' - Τά ἀκανόνιστα ἔξοδα, ὅπου γίνονται εἰς τὰς δημοσίους ὑποθέσεις, ὁμοίως καί τά ἀσυνήθιστα· ἤγουν, ἡ ἀντιμισθία ἐνός ὅπου ἔκαυσε τὰ καράβια τοῦ ἐχθροῦ, ἢ τὰ ἔξοδα ἐνός ὅπου στέλλεται νά ἐκτελέσῃ ἕναν κρύφιον σκοπόν πρός ὄφελος τῆς Πατρίδος.

η' - Τὰς σκέψεις, ἤγουν τὰ φρόνιμα μέτρα ὅπου χρησιμεύουν εἰς ἕναν τόπον, εἰς ἕνα μέρος, εἰς μίαν πολιταρχίαν, εἰς ἕνα εἶδος δημοσίων ἔργων.

θ' - Τήν φροντίδα τοῦ νά διαφεντεύεται ὁ τόπος τῆς Δημοκρατίας.

ι' - Τήν ἐπικύρωσιν τῶν συνθηκῶν τῆς εἰρήνης.

ια' - Τήν ὀνομάτισιν ἢ τήν ἀλλαγὴν τῶν στρατηγῶν τῆς Δημοκρατίας.

ιβ' - Τό νά κυνηγήσουν καί νά βιάσουν κάθε πρόσωπον τῆς Βουλῆς νά δώσῃ λογαριασμόν, ὁμοίως καί κάθε πολιτικόν καί δημόσιον ἀξιωματικόν.

ιγ' - Τήν ἐγκάλεισιν ἐκείνων ὅπου εἶναι ὑποπτοί διά καμμίαν συνωμοσίαν ἐναντίον τῆς γενικῆς σιγουρότητος τῆς Δημοκρατίας.

ιδ' - Κάθε μεταβολήν εἰς τόν κατά μέρος διαμερισμόν τῆς ἑλληνικῆς γῆς· ἤγουν, ἂν τινὰς ἤθελε φανῆ προδότης τῆς Πατρίδος, αὐτή τόν ξεγυμνώνει ἀπό τήν γῆν ὅπου

-les récompenses nationales.

De la formation de la Loi.

ART. 56. Les projets de Loi sont précédés d'un rapport.

ART. 57. La discussion ne peut s'ouvrir, et la Loi ne peut être provisoirement arrêtée que quinze jours après le rapport.

ART. 58. Le projet est imprimé et envoyé à toutes les communes de la République; sous ce titre: Loi propose.

ART. 59. Quarante jours après l'envoi de la loi propose, si dans la moitié des départements, plus un, le dixième des assemblées Primaires de chacun d'eux, régulièrement formées, n'a pas réclamé, le projet est accepté et devient Loi.

ART. 60. S'il y a réclamation, le Corps législatif

ἐξουσίαζε, καί τήν δίδει εἰς ἄλλον.

ιε´ - Τάς ἀνταμοιβάς τοῦ Ἔθνους· ἦγουν, ἕνας πολίτης ἔκαμε μίαν ἀνδραγαθίαν, καί τό Ἔθνος πρέπει νά τόν ἀνταμείψῃ· τό Νομοδοτικόν Σῶμα λαμβάνει αὐτήν τήν φροντίδα, νά διορίσῃ τί λογῆς ἀνταμοιβή νά τῷ δοθῇ.

Περί τοῦ πῶς νά γίνονται οἱ Νόμοι

Ἄρθρον 56. – Ὅταν εἶναι χρεία νά γίνῃ κανένας Νόμος εἰς τήν Δημοκρατίαν, πρῶτον γίνεται ἐγγράφως μέ ἀναφοράν, ὅπου ἤμποροῦν νά ἐξετάσουν τό ὄφελος καί τήν βλάβην ὅπου ἤμπορεῖ νά προέλθῃ ἀπ’ αὐτόν.

Ἄρθρον 57. – Ἡ ἐξέτασίς του πρέπει νά σαφηνίζεται καί ὁ Νόμος νά εἶναι πρὸς καιρόν νομοθετημένος, ὕστερον ἀπό δεκαπέντε ἡμέρας μετά τήν ἔγγραφον ἀναφοράν.

Ἄρθρον 58. – Ὁ σκοπός τούτου τοῦ Νόμου, ἦγουν πρὸς τί ὠφελεῖ, ἔχει νά τυπώνεται, καί νά στέλλεται εἰς ὅλας τὰς χώρας τῆς Δημοκρατίας μέ τοιαύτην ἐπιγραφήν: Προβαλλόμενος Νόμος.

Ἄρθρον 59. – Σαράντα ἡμέρας μετά τήν ἀποστολήν τοῦ προβαλλόμενου νόμου, ἐάν εἰς τὰς μισάς καί μίαν ἐπαρχίαν τό δέκατον τῶν πρώτων συναθροίσεων (ἦγουν 60 πολῖται) ἐκάστης ἐπαρχίας, κανονικῶς συγκροτηθεισῶν, δέν ἀντεστάθηκεν, ὁ ἔγγραφος προβαλλόμενος νόμος εἶναι δεκτός καί ἐπικυρώνεται γνωριζόμενος εἰς τό ἐξῆς ὡς Νόμος.

Ἄρθρον 60. – Ἄν δέν τόν στέργῃ τό δέκατον τῶν πρώτων

convoque les Assemblées primaires.

De l'intitulé des Lois et des Décrets.

ART. 61. Les lois, les décrets, les jugements et tous les actes publics sont intitulés: *Au nom du Peuple Français, l'an...de la République Française...*

Du Conseil exécutif.

ART. 62. Il y a un Conseil exécutif, composé de vingt-quatre membres.

Πρβλ. Γαλλ. Σύνταγμα του 1795 (Constitution de l'an III):

132.-Le pouvoir exécutif est délégué à un Directoire de cinq membres...

ART. 63. L'Assemblée électorale de chaque département nomme un candidat. Le Corps législatif choisit sur la liste générale les membres du Conseil.

ART. 64. Il est renouvelé par moitié à chaque législature, dans les derniers mois de sa session.

ART. 65. Le Conseil est chargé de la direction et de la surveillance de l'administration générale; il ne peut agir

συναθροίσεων ἐκάστης ἐπαρχίας, τότε τό Νομοδοτικόν Σῶμα συναθροίζει τάς πρώτας συνελεύσεις (ἄρθρα 11, 12, 13) καί ἐρωτᾶται ὅλος ὁ λαός διά νά δώσῃ τήν γνώμην του.

Περί τοῦ τίτλου τῶν Νόμων καί τῶν Προσταγῶν

Ἄρθρον 61. – Οἱ νόμοι, αἱ προσταγαί, αἱ ἀποφάσεις τῆς κρίσεως καί ὅλαι αἱ δημόσιαι πράξεις, λαμβάνουν τοιοῦτον τίτλον: Ἐν ὀνόματι τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, τῷ... χρόνῳ τῆς Ἐλευθερίας, τοῦδε σωτηρίου τῷ...

Περί τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Διοικητηρίου

Ἄρθρον 62. – Τό Ἐκτελεστικόν Διοικητήριον συντίθεται ἀπό πέντε ἄνδρας.

Ἄρθρον 63. – Ἡ Ἐκτελεστική Συνάθροισις κάθε ἐπαρχίας (37, 38) ὀνοματίζει ἕναν ὑποψήφιον, τό δέ Νομοδοτικόν Σῶμα ἐκλέγει ἀπό τόν γενικόν κατάλογον τῶν ὀνομάτων τά μέλη τοῦ Διοικητηρίου.

Ἄρθρον 64. – Ἀλλάζει τό ἥμισυ κάθε χρόνον.

Ἄρθρον 65. – Τό Διοικητήριον ἔχει χρέος νά φροντίζει, νά διευθύνῃ καί νά ἐπαγρυπνῇ περί τῆς γενικῆς διοικήσεως.

qu'en execution des lois et des décrets du Corps législatif.

ART. 66. Il nomme, hors de son sein, les agents en chef de l'administration générale de la République.

ART. 67. Le Corps législatif determine le nombre et les fonction de ces agents.

ART. 68. Ces agents ne forment point un conseil; ils sont séparés, sans rapports immédiats entr'eux; ils n'exercent aucune autorité personnelle.

ART. 69. Le Conseil nomme, hors de son sein, les agents extérieurs de la République.

ART. 70. Il négocie les traités.

ART. 71. Les membres du Conseil, enc as de prevarication, sont accuses par le Corps législatif.

ART. 72. Le Conseil est responsable de l'inexécution des lois et des décrets, et des abus qu'il ne dénonce pas.

αυτό δέν ἔχει τήν ἄδειαν νά ἐνεργήσῃ ἀλλέως, παρά ἐκτελώντας τούς Νόμους καί τάς Προσταγάς, ἐκδοθέντα ὑπό τοῦ Νομοδοτικοῦ Σώματος.

Ἄρθρον 66. – Αὐτό ὀνοματίζει τούς ἔξω ἀρχηγούς καί προεστῶτας τῆς γενικῆς διοικήσεως τῆς Δημοκρατίας, τούς Πρέσβεις καί Κονσόλους εἰς τάς ξένας Αὐλάς.

Ἄρθρον 67. – Τό Νομοδοτικόν Σῶμα προσδιορίζει τόν ἀριθμόν καί τό ἔργον τῶν πρακτόρων, ἦγουν τῶν εἰς τάς ἐπαρχίας ἐπιτρόπων τοῦ Διοικητηρίου τούτου.

Ἄρθρον 68. – Αὐτοί οἱ πράκτορες δέν συνθέτουν ἀναμεταξύ των κανένα βουλευτήριον, εἶναι χωρισμένοι, χωρίς καμμίαν σχέσιν ἐτοῦτοι μέ ἐκείνους, δέν μετέρχονται καμμίαν προσωπικήν ἐξουσίαν, ἀλλ' ἐν ὀνόματι τοῦ Διοικητηρίου.

Ἄρθρον 69. – Τό Διοικητήριον τοῦτο ἐξάγει ἀπό τόν κόλπον του πράκτορας διά τά ἔξω τῆς Δημοκρατίας· ἦγουν ἐκείνους ὅπου ἔχουν νά πραγματεύσων κανένα ἐπιχείρημα ὑπέρ Πατρίδος, ἢ νά τελειώσων καμμίαν κρυφὴν πρᾶξιν.

Ἄρθρον 70. – Αὐτό ὀμιλεῖ περί εἰρήνης μέ τά πολεμοῦντα ἔθνη.

Ἄρθρον 71. – Οἱ ἄνδρες ὅπου συνθέτουν τό Διοικητήριον τοῦτο, ἂν τύχη νά παραβῶσι τίποτες, ἐγκαλοῦνται παρά τοῦ Νομοδοτικοῦ Σώματος.

Ἄρθρον 72. – Τό Διοικητήριον τοῦτο ἔχει ν' ἀποκριθῆ διά τήν ἀνενεργησίαν καί ἀπραξίαν τῶν νόμων, τῶν

ART. 73. Il révoque et remplace les agents à sa nomination.

ART. 74. Il est tenu de les dénoncer, s'il y a lieu, devant les autorités judiciaires.

Des relations du Conseil exécutif avec le Corps législatif.

ART. 75. Le Conseil exécutif réside auprès du Corps législatif, il a l'entrée et une place séparée dans le lieu de ses séances.

ART. 76. Il est entendu toutes les fois qu'il a un compte à rendre.

ART. 77. Le Corps législatif l'appelle dans son sein, en tout ou en partie, lorsqu'il le juge convenable.

Des Corps administratifs et municipaux.

ART. 78. Il y a, dans chaque commune de la République, une administration municipale;

ψηφισμάτων καί τῶν καταχρήσεων, ὅπου δέν ἤθελεν εἰδοποιήσει.

Ἄρθρον 73. – Τό Διοικητήριον τοῦτο ἐβγάνει τούς πράκτορας καί βάνει ἄλλους, ὅταν ἀνανεοῦται καί αὐτό.

Ἄρθρον. 74. – Τό Διοικητήριον τοῦτο ἔχει χρέος νά ἐγκαλέσῃ καί νά δώσῃ εἴδησιν εἰς τούς κριτάς διά τά σφάλματα τῶν πρακτόρων, ἄν ἔκαμαν.

Σχέσεις τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Διοικητηρίου μέ τό Νομοδοτικόν Σῶμα

Ἄρθρον 75. – Τό Ἐκτελεστικόν Διοικητήριον κάθεται κοντά εἰς τό Νομοδοτικόν Σῶμα, ἔχει τήν εἴσοδον καί ἓνα μέρος χωριστόν, διά νά συνεδριάσῃ.

Ἄρθρον 76. – Τό Ἐκτελεστικόν Διοικητήριον, ὅταν ἔχῃ νά δώσῃ κανένα λογαριασμόν ἢ καμμίαν εἴδησιν εἰς τό Νομοδοτικόν Σῶμα, εἰσακούεται πάντα, χωρίς ἐξαιρέσιν καιροῦ.

Ἄρθρον 77. – Τό Νομοδοτικόν Σῶμα προσκαλεῖ τοῦτο τό Διοικητήριον εἰς τήν συνένωσίν του, ὅλον ἢ ἓνα μέρος του, ὅταν ἤθελεν κρίνει εὐλογον.

Περί τῶν Διοικητικῶν καί Πολιταρχικῶν Σωμάτων

Ἄρθρον 78. – Εἶναι εἰς κάθε Πλάσαν (Πλάσα λέγεται δέκα, δώδεκα ἢ δεκαπέντε χωρία μαζί) τῆς Δημοκρατίας,

dans chaque district, une administration intermédiaire;

dans chaque département, une administration centrale.

ART. 79. Les officiers municipaux sont élus par les assemblées de commune.

ART. 80. Les administrateurs sont nommés par les Assemblées électorales de département et de district.

ART. 81. Les municipalités et les administrations sont renouvelées tous les ans par moitié.

ART. 82. Les administrateurs et officiers municipaux n'ont aucun caractère de représentation.

Ils ne peuvent en aucun cas, modifier les actes du Corps législatif, ni en suspendre l'exécution.

ART. 83. Le Corps législatif détermine les fonctions des officiers municipaux et des administrateurs, les règles de leur subordination, et les peines qu'ils pourront encourir.

ART. 84. Les séances des municipalités et des administrations sont publiques.

μία διοίκησις πολιταρχική.

- Εἰς κάθε τοπαρχίαν, μία διοίκησις μεσάζουσα· ἡγουν εἰς αὐτὴν ἀναφέρονται αἱ περὶ αὐτὴν πολιταρχικαὶ διοικήσεις.

- Εἰς κάθε ἐπαρχίαν, μία διοίκησις κεντρική· ἡγουν εἰς αὐτὴν ἀναφέρονται αἱ περὶ αὐτὴν τοπαρχικαὶ διοικήσεις.

Ἄρθρον 79. – Οἱ ἀξιωματικοὶ τῶν πολιταρχιῶν ἐκλέγονται ἀπὸ τὰς συναθροίσεις τῶν Πλασῶν.

Ἄρθρον 80. – Οἱ διοικηταὶ ὀνοματίζονται ἀπὸ τὰς ἐκλεκτικὰς συνελεύσεις τῶν τοπαρχιῶν καὶ ἐπαρχιῶν.

Ἄρθρον 81. – Τὸ ἥμισυ τῶν διοικητῶν καὶ τῶν πολιταρχῶν ἀνανεώνεται κάθε χρόνον.

Ἄρθρον 82. – Οἱ διοικηταὶ καὶ οἱ πολιτάρχαι δὲν ἔχουσι κανένα χαρακτῆρα παραστήσεως. Ἦγουν δὲν ἀνακατώνονται εἰς τὰς συναθροίσεις τοῦ λαοῦ, ἐν ὅσῳ εἶναι εἰς ἔργον.

- Δὲν ἢμποροῦν κατ' οὐδένα τρόπον νὰ μεταλλάξωσιν (οἱ διοικηταὶ καὶ οἱ πολιτάρχαι) τὰς πράξεις καὶ προσταγὰς τοῦ Νομοδοτικοῦ Σώματος, μήτε ν' ἀργοπορήσουν τὴν ἐκτέλεσίν των.

Ἄρθρον 83. – Τὸ Νομοδοτικὸν Σῶμα ἀποφασίζει ἐγγράφως τὸ ἔργον τῶν πολιταρχῶν καὶ τῶν διοικητῶν, τοὺς κανόνας τῆς ὑποταγῆς των, καὶ τὰς παιδείας ὅπου ἤθελε λάβουν, ἂν πταίσουν.

Ἄρθρον 84. – Τὰ συνέδρια τῶν πολιταρχῶν καὶ διοικητῶν εἶναι δημόσια καὶ φανερά.

De la Justice civile.

ART. 85. Le code des lois civiles et criminelles est uniforme pour toute la République.

ART. 86. Il ne peut être porté aucune atteinte au droit qu'ont les citoyens de faire prononcer sur leurs différends par des arbitres de leur choix.

ART. 87. La décision de ces arbitres est définitive, si les citoyens ne se sont pas réservé le droit de réclamer.

ART. 88. Il y a des juges de paix élus par les citoyens des arrondissements déterminés par la loi.

ART. 89. Ils concilient et jugent sans frais.

ART. 90. Leur nombre et leur compétence sont réglés par le Corps législatif.

ART. 91. Il y a des arbitres publics élus par les

Περί τῆς Πολιτικῆς Δικαιοσύνης

Ἄρθρον 85. – Ὁ κώδικας τῶν πολιτικῶν καί ἐγκληματικῶν νόμων εἶναι ὁ αὐτός εἰς ὅλην τὴν Δημοκρατίαν, καί δέν εἶναι μέγας καί μικρός ἐνώπιον τοῦ Νόμου. Ὅλοι ἐξ ἴσου παιδεύονται, ὅταν σφάλλουν, καί ἀνταμείβονται, ὅταν πράττουν κανένα ἐνδοξον ὑπὲρ Πατρίδος ἔργον.

Ἄρθρον 86. – Κανένας δέν ἠμπορεῖ νά ἐνοχλήσῃ ἐκείνους τοὺς πολίτας, οἵτινες, ἔχοντες διαφορὰς κρισολογίας ἀναμεταξύ των, ἔκραξαν αἰρετικούς κριτάς, εἰς τῶν ὁποίων τὴν ἀπόφασιν ἔστερξαν.

Ἄρθρον 87. – Ἡ ἀπόφασις ἐκείνων τῶν αἰρετῶν κριτῶν εἶναι τελειωμένη καί ἔχει κύρος· ἐκτός ἂν καί τὰ δύο κρισολογούμενα μέρη θέλουν νά κριθοῦν ἀπὸ ἀνώτερον κριτήριον.

Ἄρθρον 88. – Εἰς κάθε χωρίον νά εἶναι διαλεγμένοι ἀπὸ τοὺς χωριανούς δύο κριταὶ τῆς εἰρήνης, ἢ συμβιβαστικοί, οἵτινες νά κρίνουν κατὰ τὸν Νόμον τὰς διαφορὰς τῶν ἐγκατοίκων καί νά τὰς ἐκθέτουν ἐγγράφως.

Ἄρθρον 89. – Αὐτοὶ οἱ κριταὶ συμβιβάζουν καί κρίνουν τὰ κρισολογήματα χωρὶς πληρωμῆν.

Ἄρθρον 90. – Ὁ ἀριθμὸς των καί τὰ προσήκοντά των εἶναι προσδιορισμένα ἀπὸ τὸ Νομοδοτικὸν Σῶμα, ἧγουν πόσοι νά εἶναι καί τί τοὺς χρειάζονται διὰ νά κρίνουν.

Ἄρθρον 91. – Εἶναι αἰρετοὶ κριταὶ δημόσιοι, ἐκλεγμένοι

Assemblées électorales.

ART. 92. Leur nombre et leurs arrondissements sont fixes par le Corps législatif.

ART. 93. Ils connaissent des contestations qui n'ont pas été terminées définitivement par les arbitres privés ou par les juges de paix.

ART. 94. Ils délibèrent en public.

-Ils opinent à haute voix.

-Ils statuent en dernier resort, sur défenses verbales, ou sur simple mémoire, sans procédures et sans frais.

-Ils motivent leurs décisions.

ART. 95. Les juges de paix et les arbitres publics sont élus tous les ans.

De la Justice criminelle.

ART. 96. En matière criminelle, nul citoyen ne peut être jugé que sur une accusation reçue par les jurés ou décrétée par le Corps législatif.

ἀπό τὰς ἐκλεκτικὰς συναθροίσεις· ἤγουν αὐταὶ αἱ συναθροίσεις διορίζουν ποῖος καὶ ποῖος νὰ γίνεται αἰρετός κριτής.

Ἄρθρον 92. – Ὁ ἀριθμὸς τῶν αἰρετῶν τούτων κριτῶν καὶ ἕως ποῦ νὰ ἐξαπλώνεται ἡ δύναμις των, εἶναι προσδιορισμένα ἀπὸ τὸ Νομοδοτικὸν Σῶμα.

Ἄρθρον 93. – Αὐτοὶ γνωρίζουν, ἤγουν δέχονται καὶ ἐξερευνοῦν τὰς ἀντιστάσεις, ὅπου δὲν ἐτελειώθησαν σωστά ἀπὸ τοὺς κατὰ μέρος αἰρετοὺς κριτάς, ἢ ἀπὸ τοὺς κριτάς τῆς εἰρήνης.

Ἄρθρον 94. – Αὐτοὶ βουλεύονται καὶ συντυχαίνουν δημοσίως.

-Λέγουν τὴν γνώμην τους μεγαλοφώνως.

-Τελειώνουν σωστά τὴν κρίσιν μὲ ἐμπόδισιν μόνον λόγου, ἢ μὲ ἓν ἀπλοῦν ἔγγραφον, χωρὶς πολλὰ κρισολογήματα καὶ χωρὶς πληρωμὴν.

-Λέγουν τὰς αἰτίας τῆς ἀποφάσεώς των.

Ἄρθρον 95. – Οἱ κριταὶ τῆς εἰρήνης καὶ οἱ αἰρετοὶ δημόσιοι κριταὶ ἐκλέγονται κάθε χρόνον.

Περὶ τῆς Ἐγκληματικῆς Δικαιοσύνης

Ἄρθρον 96. – Διὰ ἐγκληματικὴν αἰτίαν κανένας πολίτης δὲν ἔχει νὰ κριθῇ ἀλλέως, παρὰ ἐπάνω εἰς ἐγκάλεσιν δεκτὴν ἀπὸ τοὺς ὠρκισμένους (αὐτοὶ εἶναι ἀπροσωπόληπτοι, ἀδιάφοροι καὶ δίκαιοι ἄνθρωποι) καὶ θεσπισμένην ἀπὸ τὸ Νομοδοτικὸν Σῶμα.

-Les accusés ont des conseils choisis par eux, ou nommés d'office.

-L'instruction est publique.

-Le fait et l'intention sont déclarés par un juré de jugement.

-La peine est appliquée par un Tribunal criminel.

ART. 97. Les juges criminels sont élus tous les ans par les Assemblées électorales.

Du Tribunal de cassation.

ART. 98. Il y a pour toute la République un Tribunal de Cassation.

ART. 99. Ce Tribunal ne connaît point du fond des affaires.

-Il prononce sur la violation des formes et sur les contraventions expresses à la loi.

ART. 100. Les membres de ce Tribunal sont nommés tous les ans par les Assemblées électorales.

- Ἐκεῖνοι ὅπου ἐγκαλεσθοῦν, ἐκλέγουν κριτάς ἐκείνους ὅπου πρὸς καιρὸν ἐκλέξουν, ἅς μὴν ἦτον καὶ κριταί.

- Τὰ ὅσα λέγουν πρὸς διαφέντευσίν των, εἶναι δημόσια καὶ φανερά.

- Τὸ ἔργον καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ ἐγκλήματός των φανερόντων δι' ἑνὸς ὠρκισμένου καὶ ἀφιλοπροσώπου κριτοῦ.

- Ἡ παιδεία τοῦ πταισματος γίνεται ἀπὸ ἄλλο Κριτήριον, ὅπου νὰ εἶναι ἐγκληματικόν, καὶ ὅχι νὰ εἶναι ὁ ἴδιος καὶ κριτῆς καὶ παιδευτής.

Ἄρθρον 97. – Οἱ ἐγκληματικοὶ κριταὶ ἐκλέγονται κάθε χρόνον ἀπὸ τὰς ἐκλεκτικὰς συναθροίσεις.

Περὶ τοῦ Καθαιρετικοῦ Κριτηρίου

Ἄρθρον 98. – Δι' ὅλην τὴν Δημοκρατίαν εἶναι ἓνα Καθαιρετικὸν Κριτήριον.

Ἄρθρον 99. – Αὐτὸ τὸ Κριτήριον δὲν ἔχει χρέος νὰ γνωρίζῃ παντελῶς τὸ βάθος τῶν ὑποθέσεων.

- Ἀποφασίζει, ὅταν παραβιάζονται αἱ νομοθετημέναι συνήθειαι καὶ ὅταν παραβαίνονται οἱ Νόμοι.

Ἄρθρον 100. – Τα μέλη τοῦ Κριτηρίου τούτου ὀνοματίζονται κάθε χρόνον ἀπὸ τὰς ἐκλεκτικὰς συναθροίσεις καὶ εἶναι τὸν ἀριθμὸν εἰκοσιτέσσαρα.

- Ἔργον τοῦ Κριτηρίου τούτου εἶναι νὰ ἐκφωνήσῃ τὴν ἀλλαγὴν τῶν μελῶν τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Διοικητηρίου καὶ τοῦ Νομοδοτικοῦ Σώματος μετὰ τὸν χρόνον.

Des Contributions publiques.

ART. 101. Nul citoyen n'est dispensé de l'honorable obligation de contribuer aux charges publiques.

De la Trésorerie nationale.

ART. 102. La trésorerie nationale est le point central des recettes et dépenses de la République.

ART. 103. Elle est administrée par des agents comptables nommés par le Conseil exécutif.

ART. 104. Ces agents sont surveillés par des commissaires nommés par le Corps législatif, pris hors de son sein, et responsables des abus qu'ils ne dénoncent pas.

De la Comptabilité.

ART. 105. Les comptes des agents de la trésorerie nationale et des administrateurs des deniers publics sont rendus annuellement à des commissaires responsables, nommés par le Conseil exécutif.

Περί Δημοσίων Δοσιμάτων

Ἄρθρον 101. – Κανένας πολίτης δέν ἐξαιρεῖται ἀπό τήν τιμίαν ὑποχρέωσιν τοῦ νά συνεισφέρει κατὰ τήν δύναμιν καί τά πλούτη του τά εἰς δημοσίας ἀνάγκας δοσίματα.

Περί Δημοσίου Θησαυροῦ

Ἄρθρον 102. – Τό θησαυροφυλάκιον τοῦ Ἑθνους εἶναι τό μεσαίτατον κέντρον τῶν εἰσοδημάτων καί τῶν ἐξόδων τῆς Δημοκρατίας.

Ἄρθρον 103. – Αὐτό διοικεῖται ἀπό ἐπιτρόπους, οἵτινες ἔχουν νά δώσουν λογαριασμόν, ὠνοματισμένους ἀπό τό Ἐκτελεστικόν Διοικητήριον.

Ἄρθρον 104. – Αὐτούς τοὺς ἐπιτρόπους τοὺς παρατηροῦν ἔφοροι ὠνοματισμένοι ἀπό τό Νομοδοτικόν Σῶμα καί παρμένοι ἀπ' ἀναμεταξύ του, οἵτινες ἔχουν ν' ἀποκριθοῦν διά τάς καταχρήσεις, ὅπου δέν ἤθελε δώσουν εἶδησιν.

Περί τῆς λήψεως τῶν λογαριασμῶν

Ἄρθρον 105. – Οἱ λογαριασμοί τῶν ἐπιτρόπων τοῦ ἐθνικοῦ θησαυροφυλακίου καί τῶν διοικητῶν τῶν δημοσίων χρημάτων δίδονται κάθε χρόνον εἰς τοὺς ἐφόρους ὅπου ἔχουν ν' ἀνταποκριθοῦν περὶ αὐτῶν, οἵτινες ὀνοματίζονται ἀπό τό Ἐκτελεστικόν Διοικητήριον.

ART. 106. Ces vérificateurs sont surveillés par des commissaires à la nomination du Corps législatif, pris hors de son sein, et responsables des abus et des erreurs qu'ils ne dénoncent pas.

Le Corps législatif arête les comptes.

Des forces de la République.

ART. 107. La force générale de la République est composée du peuple entier.

ART. 108. La République entretient à sa solde, même en temps de paix, une force armée de terre et de mer.

ART. 109. Tous les Français sont soldats; ils sont tous exercés au maniement des armes.

ART. 110. Il n'y a point de généralissime.

ART. 111. La différence des grades, leurs marques distinctives et la subordination ne subsistent que relativement au service et pendant sa durée.

Ἄρθρον 106. – Αὐτοὶ οἱ ἐπικυρωταὶ παρατηροῦνται ἀπὸ ἐφόρους ὠνοματισμένους ἐκ τοῦ Νομοδοτικοῦ Σώματος καὶ ἐβγαλμένους ἐκ τοῦ κόλλου του (ἦγουν ἀπ' αὐτό τὸ ἴδιον Σῶμα), οἵτινες ἔχουν ν' ἀνταποκριθοῦν διὰ τὰς καταχρήσεις καὶ τὰ λάθη, ὅπου δέν φανερώσουν.

Τὸ Νομοδοτικὸν Σῶμα ἀποφασίζει τοὺς λογαριασμοὺς καὶ τοὺς ὑπογράφει.

Περὶ τῶν Δυνάμεων τῆς Δημοκρατίας

Ἄρθρον 107. – Ἡ γενικὴ δύναμις τῆς Δημοκρατίας συνίσταται εἰς ὀλόκληρον τὸ ἔθνος.

Ἄρθρον 108. – Ἡ Δημοκρατία βαστᾷ μέ τὰ ἐξοδά της ἐν καιρῷ πολέμου καὶ εἰρήνης μία ἄρματομένην δύναμιν εἰς τὴν γῆν καὶ εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἄρθρον 109. – Ὅλοι οἱ Ἕλληνες εἶναι στρατιῶται· ὅλοι πρέπει νά γυμνάζωνται εἰς τὰ ἄρματα καὶ νά ρίχνουν εἰς τὸ σημάδι· ὅλοι πρέπει νά μανθάνουν τὴν τακτικὴν· ὡς καὶ αἱ Ἑλληνίδες βαστοῦν μιζράκια εἰς τὸ χέρι, ἂν δέν εἶναι ἐπιτήδεια εἰς τὸ τουφέκι.

Ἄρθρον 110. – Δέν πρέπει νά εἶναι κανένας πρωτοστάτωρ, ἦγουν νά ἔχη ὅλας τὰς δυνάμεις τῆς Δημοκρατίας, γῆς καὶ θαλάσσης, εἰς τὸ χέρι του.

Ἄρθρον 111. – Ἡ διαφορὰ τῶν πολεμικῶν βαθμῶν (ἦγουν χιλίαρχος, στρατηγός), ὅπου ἔχουν οἱ ἀξιωματικοί, τὰ χωριστὰ σημεῖα των καὶ ἡ ὑποταγὴ τῶν ἀπλῶν στρατιωτῶν εἶναι μόνον, ἐν ὅσῳ διαρκεῖ ἡ δούλεσις τοῦ πολέμου· καθὼς

ART. 112. La force publique, employée pour maintenir l'ordre et la paix dans l'intérieur, n'agit que sur la requisition par écrit des autorités constituées.

ART. 113. La force publique, employée contre les ennemis du dehors, agit sous les ordres du Conseil exécutif.

ART. 114. Nul corps armé ne peut délibérer.

Des Conventions nationales.

ART. 115. Si dans la moitié des départements, plus un, le dixième des Assemblées primaires de chacun d'eux, régulièrement formées, demande la révision de l'Acte Constitutionnel, ou le changement de quelques-uns de ses articles, le Corps législatif est tenu de convoquer toutes les Assemblées primaires de la République, pour savoir s'il y a lieu à une Convention Nationale.

ART. 116. La Convention Nationale est formée de la même manière que les législatures, et en réunit les pouvoirs.

τελειώση ὅμως, εἶναι ὅλοι ἴσοι καί ἀδελφοί.

Ἄρθρον 112. – Ἡ δημόσιος δύναμις, ὅπου εἶναι διωρισμένη νά βαστᾷ τήν εἰρήνην καί τήν εὐταξίαν μέσα εἰς τήν Δημοκρατίαν, ἐνεργεῖ μόνον κατά τήν ἔγγραφον ζήτησιν τῶν νομίμως θεσπισμένων διοικητῶν.

Ἄρθρον 113. – Ἡ δημόσιος δύναμις ὅπου εἶναι διωρισμένη ἐναντίον τῶν ἔξω ἐχθρῶν της Πατρίδος, ἐνεργεῖ κατά τάς προσταγάς τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Διοικητηρίου.

Ἄρθρον 114. – Κανένα σῶμα ἀρματωμένων ἀνθρώπων δέν ἔχει τήν ἄδειαν νά βουλεύεται, μήτε νά προστάζη, ἀλλά μόνον νά ἐκτελῇ τά προσταττόμενα δι' ἐγγράφου προσταγῆς τῶν διοικητῶν.

Περί τῶν Ἐθνικῶν Συνελεύσεων

Ἄρθρον 115. – Ἄν εἰς μίαν περισσότερον ἀπό τάς μισάς ἐπαρχίας τῆς Δημοκρατίας, τό δέκατον μέρος τῶν πρώτων συναθροίσεων ἐκάστης αὐτῶν, γινομένων παρά τούς ρηθέντας κανόνας (11, 12, 13), ζητοῦν νά ξαναθεωρήσουν τήν πρᾶξιν τῆς νομοθετικῆς διοικήσεως, ἢ τήν ἀλλαγὴν μερικῶν ἀπό τά ἄρθρα της, τότε τό Νομοδοτικόν Σῶμα ἔχει χρέος νά συγκροτήσῃ τάς πρώτας συναθροίσεις καί ὅλων τῶν ἄλλων ἐπαρχιῶν τῆς Δημοκρατίας, διά νά πληροφορηθῇ, ἂν πρέπει νά συγκροτηθῇ μία γενική Ἐθνική Συνέλευσις.

Ἄρθρον 116. – Ἡ Ἐθνική Συνέλευσις γίνεται κατά τόν αὐτόν τρόπον, ὅπου καί αἱ νομοδοτικά ἤγουν στέλλεται

ART. 117. Elle ne s'occupe, relativement à la Constitution, que des objets qui ont motive sa convocation.

**Des rapports de la République Française
avec les Nations étrangères.**

ART. 118. Le peuple français est l'ami et l'allié naturel des peuples libres.

ART. 119. Il ne s'immisce point dans le gouvernement des autres nations; il ne souffre pas que les autres nations s'immiscent dans le sien.

ART. 120. Il donne asile aux étrangers bannis de leur patrie pour la cause de la liberté;
Il le refuse aux tyrans.

εἷς πληρεξούσιος ἀπό κάθε ἐπαρχίαν καί ἐνώνει μέ ἐκεῖνας τήν πληρεξουσιότητά της.

Ἄρθρον 117. – Αὕτη ἡ ἔξω τῆς συνήθειας Ἐθνική Συνέλευσις καταγίνεται καί κάμνει τήν πράξιν τῆς νομοθετικῆς διοικήσεως μόνον ἐπάνω εἰς ἐκεῖνα τά αἷτια, ὅπου ἐπροξένησαν τήν συνάθροισίν της καί δέν ἀνακατώνεται εἰς ἄλλο τίποτες· ἤγουν ἐστάλθη διά νά θεωρήσῃ μόνον μίαν ὑπόθεσιν, εἰς ἐκείνην καταγίνεται καί ὄχι περαιτέρω.

Περί τῆς σχέσεως τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας μέ τά ξένα ἔθνη

Ἄρθρον 118. – Ὁ Ἑλληνικός Λαός εἶναι φίλος καί φυσικός σύμμαχος μέ τά ἐλεύθερα ἔθνη.

Ἄρθρον 119. – Οἱ Ἕλληνες δέν ἀνακατώνονται εἰς τήν διοίκησιν τῶν ἄλλων ἐθνῶν· ἀλλ' οὔτε εἶναι εἰς αὐτούς δυνατόν νά ἀνακατωθοῦν ἄλλα εἰς τήν ἐδικήν των. Τιμοῦν τούς Πρέσβεις καί Κονσόλους τῶν εἰς τοῦτο τό βασίλειον εὐρισκομένων ἐθνῶν, τοῖς βεβαιουσι μίαν ἄφοβον διατριβήν, σέβονται τούς πραγματευτάς των καί δέν πειράζουσι τά ἐμπορικά πλοῖα των, ὅταν δέν ἔχουν πρᾶγμα τοῦ ἐχθροῦ.

Ἄρθρον 120. – Δέχονται ὅλους τούς ἀδικημένους ξένους καί ὅλους τούς ἐξωρισμένους ἀπό τήν πατρίδα των δι' αἰτίαν τῆς Ἐλευθερίας. Ἀπαρνοῦνται καί δέν δίδουν ὑποδοχὴν καί περιποίησιν εἰς τούς Τυράννους.

ART. 121. Il ne fait point la paix avec un ennemi qui occupe son territoire.

De la garantie des Droits.

ART. 122. La Constitution garantit à tous les Français l'égalité, la liberté, la sûreté, la propriété, la dette publique, le libre exercice des cultes, une instruction commune, des secours publics, la liberté indéfinie de la presse, le droit de petition, le droit de se réunir en sociétés populaires, la jouissance de tous les droits de l'homme.

ART. 123. La République Française honore la loyauté, le courage, la vieillesse, la piété filiale, le Malheur.

Elle remet le dépôt de sa Constitution sous la garde de toutes les vertus.

ART. 124. La Déclaration des Droits et l'Acte Constitutionnel sont gravés sur des tables au sein du Corps législatif et dans les places publiques.

Ἄρθρον 121. – Δέν κάνουν ποτέ εἰρήνην μέ ἓνα ἐχθρόν, ὅπου κατακρατεῖ τόν ἑλληνικόν τόπον.

Περί ἐγγυήσεως καί βεβαιότητος τῶν Δικαίων τούτων

Ἄρθρον 122. – Ἡ Νομοθετική Διοίκησις βεβαιοῖ εἰς ὅλους τοὺς Ἑλληνας, Τούρκους, Ἀρμένηδες, τήν ἰσοτιμίαν, τήν ἐλευθερίαν, τήν σιγουρότητα, τήν ἐξουσίαν τῶν ὑποστατικῶν ἐκάστου, τά δημόσια χρέη ὅπου ἤθελε γένουν διά τήν Ἐλευθερίαν, τήν ἐλευθερίαν ὅλων τῶν θρησκευτῶν, μίαν κοινήν ἀνατροφήν, δημοσίους συνδρομάς ἐκεῖ ὅπου ἀνήκουν, τήν ἀπεριόριστον ἐλευθερίαν τῆς τυπογραφίας, τό δίκαιον τοῦ νά δίδη ἕκαστος ἀναφοράν καί νά προσκλαυθῆ, τό δίκαιον τοῦ συναθροίζεσθαι εἰς δημοσίους συντροφίας, καί, τελευταῖον, τήν ἀπόλαυσιν ὅλων τῶν Δικαίων τοῦ Ἄνθρώπου.

Ἄρθρον 123. – Ἡ Ἑλληνική Δημοκρατία τιμᾷ τήν πραότητα, τήν ἀνδρείαν, τό γηρατεῖον, τήν υἱικήν φιλοστοργίαν, τήν δυστυχίαν· αὐτή βάνει τήν παρακαταθήκην τῆς νομοθετικῆς αὐτῆς διοικήσεως ὑπό τήν ἄγρυπνον φύλαξιν ὅλων τῶν ἐναρέτων φιλελευθέρων ἀνδρῶν, ὅπου διά νά μήν ὑποκύβουν εἰς τόν ζυγόν τῆς Τυραννίας, ἐνηγκαλίσθησαν τήν στρατιωτικήν ζωήν, καί ἀρματωμένοι ὤμοσαν αἰώνιον πόλεμον κατά τῶν Τυράννων.

Ἄρθρον 124. – Ἡ Κήρυξις τῶν Δικαίων τοῦ Ἄνθρώπου καί ἡ Νομοθετική αὐτή Πρᾶξις νά χαραχθῆ ἐπάνω εἰς χαλκίνας πλάκας καί νά στέκεται εἰς τόν τόπον τῆς

συναθροίσεως τοῦ Νομοδοτικοῦ Σώματος, νά γένουν τοιαῦτα ἀντίτυπα καί νά στηθοῦν εἰς ὅλας τὰς πόλεις, χώρας καί χωρία τῆς Δημοκρατίας, εἰς τὰ μεσοχώρια, ὅπου κάθε ὄραν νά βλέπη κάθε πολίτης, εἰς τί συνίσταται ὁ θησαυρός τῆς φιλάτης Ἐλευθερίας του.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

[1.] – Ἡ σημαία ὅπου βάνεται εἰς τὰ μπαϊράκια καί παντιέρες τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας, εἶναι ἓν ρόπαλον τοῦ Ἡρακλέους μέ τρεῖς σταυρούς ἐπάνω, τὰ δέ μπαϊράκια καί παντιέρες εἶναι τρίχροα, ἀπό μαῦρον, ἄσπρον καί κόκκινον· τό κόκκινον ἐπάνω, τό ἄσπρον εἰς τήν μέσην καί τό μαῦρο κάτω.

– Τό κόκκινον σημαίνει τήν αὐτοκρατορικήν προφύραν καί ἀντεξουσιότητα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ· τό ἐμεταχειρίζοντο οἱ προπάτορές μας ὡς ἔνδυμα πολέμου, θέλοντες νά μήν φαίνωνται αἱ πληγαί, ὅπου ἔτρεχον αἷμα, διά νά μή δειλιῶσιν οἱ στρατιῶται.

– Τό ἄσπρον σημαίνει τήν ἀθωότητα τῆς δικαίας ἡμῶν ἀφορμῆς κατά τῆς Τυραννίας.

– Τό μαῦρον σημαίνει τόν ὑπέρ τῆς Πατρίδος καί Ἐλευθερίας ἡμῶν θάνατον.

[2.] – Ὅλοι οἱ Ἕλληνες στρατιῶται φοροῦν εἰς τό κεφάλι περικεφαλαίαν.

[3.] – Ὅλοι οἱ Ἕλληνες στρατιῶται ἔχουν μίαν μπαγιονέταν, τήν ὁποίαν φοροῦν εἰς τήν μέσην των ὡσάν χαντζιάρι, καί ἐν καιρῷ ἀνάγκης ἢ παρατάξεως τήν περνοῦν εἰς τό τουφέκι των.

[4.] – Τό φόρεμα τῶν Ἑλλήνων στρατιωτῶν εἶναι τό

ήρωϊκόν: μαῦρον ἀντερί, ἄσπρον ὑποκάμισον καί κόκκινα χολέβια ἢ κάλτζες.

[5.] – Κάθε Ἑλλήν καί Ἑλληνίς, ὁμοίως καί κάθε κάτοικος τῆς Δημοκρατίας ταύτης, πρέπει νά φορῆ εἰς τήν περικεφαλαίαν του ἢ εἰς τήν σκούφιαν του ἕν παρόμοιον ρόπαλον, καθὼς εἶναι εἰς τήν ἀρχήν, γραμμένον ἢ κεντημένον εἰς ἄσπρον πανί, ἢ ἄς εἶναι καί ἀπό πάφιλον. Τοῦτο εἶναι τό σημεῖον τοῦ νά γνωρίζωνται οἱ ἐλεύθεροι δημοκράται καί ἰσότιμοι ἀδελφοί.

Ευρετήριο¹

- αγαθά 36
αγορά 77
αγόρια 32, 55
αγώνας ένοπλος 12, 27, 54
αγωνιστικότητα 12
άδεια 73, 77, 111, 119, 135
αδελφός 143
αδελφосύνη 24
αδελφότης 61
αδίκημα 34
αδικία κοινωνική 39
Αθήνα 55, αρχαία 14
άθυρμα 55
αθώτης 63, 141
αίμα 28, 63, 67, 141
Ακαδημία Αθηνών 17
Αλβανός 38, 42, 44, 83, 93
αλλαγή 105, 113, 129, 135
αλληλεγγύη 37
αλληλοβοήθεια 38
Αμαζόνα 49-51
αμάθεια 30, 69
Άμαντος, Κων. 11, 12, 13,
24, 29, 43, 51
αμαρτήματα 36, 37
Αμερική 54
ανάγκη 141
ανάκριση 10, 50
αναλογικότητα 35
αναλφαβητισμός 32
αναρχία 25, 36, 63
ανασκολοπισμός 24
ανατοκισμός 39
ανατροφή 139
αναφορά 83, 115, 139
ανδραγαθία 115
ανδρεία 12, 139
άνδρες 119, φιλελεύθεροι

---

1. Ευρετήριο συντάχθηκε μόνο για το ελληνικό κείμενο. Δεν ευρετηριάζονται τα ονόματα Ρήγας, Σύνταγμα και Δημήτριος Καραμπερόπουλος.

139
 ανδριάς 91
 ανενεργησία 119
 ανεξιθρησκεία 7
 ανεπιδεξιότητα 31, 69
 Άνθιμος Γαζής 54
 ανθρώπινα δικαιώματα 38
 άνθρωπος 30, 65, 67, 69,
 αρματωμένος 135, δίκαιος
 127
 ανθρωπότητα 63
 ανισότητα κοινωνική 39
 ανόμημα 63
 ανομία 75
 ανταμοιβή 81, 115
 αντερί 143
 αντιμισθία 113
 αντίποδας 51, 89
 αντιπρόσωπος 45
 αντίστασις 127
 αντίτυπα 14
 Αξελός, Λουκάς 56
 αξιοκρατία 30
 αξίωμα 30, 93
 αξιωματικός 79, 81, 83, 93,
 113, 133, 133
 απαγχονισμός 24
 απανθρωπότητα 63
 Άπαντα Ρήγα 11, 12
 απελευθέρωση 10, 54
 απελπισία 25, 65
 απόγονος 12, 23, 61
 αποκεφαλισμός 24
 απόλαυσις 139
 απόφασις 107, 125
 αποφασιστικότητα 12, 51
 απραξία 119
 Αράπηδες 38
 Αρβανίτης 38, 40
 άρματα 38, 50, 65, 85, 133
 Αρμένηδες 42, 44, 93, 138
 Αρμένιοι 38
 αρπαγή 75, 77
 άρπαξ 75
 αρχαιότητα 32
 αρχεία 13
 αρχηγός 119
 αρχιστράτηγος 85
 Ασδραχάς, Σπ. 46
 Ασία 49, 54
 άσματα δημοτικά 51
 άσπρα (=χρήματα) 40, 111,
 113
 ασφάλεια 29, 30, 36
 αταξία 36
 αυθαιρεσία 25, 29, 30
 Αυλή 119
 αυλικός 61
 αυστηρότητα 34, 73
 Αυστρία 24
 αυστριακή αυτοκρατορία
 22
 αυτεξουσιότητα 48, 79, 141
 αυτοκρατορία (=κυριαρχία)

- 71, 81, του λαού 93
 αυτοκράτωρ (=κυρίαρχος)
 λαός 81, 93
 αυτοσυνειδησία 12, 55
 αφανισμός 63
 αφορμή 141
 αφοσίωση 51
 Αφρική 54
- βαθμοί πολεμικοί 133
 Βακαλόπουλος, Απ. 10, 13
 Βαλκάνια 46
 Βαλκανική Ομοσπονδία 42,
 Συνομοσπονδία 42
 βασιλέας 67
 βασιλεία 19
 βασιλείο 25, 61, 63, 65, 83,
 87, 89, 91, 93, 101, 109,
 111, 137
 βεβαιότης 139
 Βεγκάριος, Καίσαρας 36,
 37
 Βελεστίνο 26, 40, 45
 Βενετία 41
 βία 73
 βιβλίο 53
 βιβλιοθήκη 17, 19, 51
 Βιέννη 13
 βλάβη 115
 Βλαχία 17, 18
 Βλαχομογοδανία 16, 21, 22,
 28, 61
- Βλάχος, Γεώργιος Κ. 46, 56
 Βλάχος-οι 38, 42, 44, 83, 93
 βόδι 31, 75, 77
 βοήθεια 77
 Βολίδης, Θεμ. Π. 19
 Βόλος 89
Βοσκοπούλα των Άλπεων 24
 Βοσνία 43
 Βουλγαρία 43
 Βούλγαρος-οι 38, 42, 44,
 83, 93
 βουλευτήριο 117
 βουλευτής 20, 81
 βουλή 45, 48, 105, 113
 Βουλή Θετταλομαγνησίας
 45
 Βουλή των Γερόντων 105,
 των 500 105
 βούλλα 111
 βουνά 85
 Βρανούσης, Λέανδρος 16,
 21, 50, 56
 βραχίονας 65
- Γαλλία 16, 55
 Γαλλική Επανάσταση 49
 Γαλλικό Σύνταγμα 1793 16,
 19, 21, 29, 34, 36, 39,
 41, 44, 46, 49, 55
 Γαλλικός διαφωτισμός 26
 Γάλλοι 49, επαναστάτες 50,
 πολίτες 21

γενεά 42, 81, 93
γενέτειρα 39
Γενική χάρτα της Μολδοβίας 53
γένος 14, 41, 87, 93, 107, 109, 111
Γένουα 41
Γερμανός φιλόσοφος 23
γέροντας 89
γεφύρι 113
γεωργική 75
γεωργός 31, 77
γη ελληνική 113
γηρατείον 139
γλώσσα 21, 28, 33, 41, 42, 44, 55, 87, 89, 109
γλώσσα γαλλική 46, 79, διπλωματίας 46, ελληνική 46, 47, 79, 89, ιταλική 79, τουρκική 46
γνώμη 42, 69, 85, 89, 97, 103, 107, 117, 127
γνώση 10
γράμματα 32, 79
γραμματικός 95
γυναίκα 32, 47

δάκρυα 63
Δαλματία 22, 43
δάνειο 85
δανεισμός 39
δανειστής 85

δαρμός 34, 73
Δασκαλάκης, Απ. 16, 20, 21, 56
δάσος 65
δέκαρχος 85
δέσιμο 34, 73
δεσποτισμός 22, 31, 61, 65, 71
δήμευση 36
δημοκράτης 14
δημοκρατία 7, 14, 16, 41, 55, 101, 111, 113, 115, 119, 121, 125, 129, 131, 133, 135, 141, 143
δημοκρατική πολιτεία 9, 28, 30, 33, 37-39, 42, 46, 47, 50
Δήμος Ρήγα Φεραίου 7
διαγωγή 109
διάδοχος 101
διαίρεσις 87
διακήρυξη 48
διαλέκτης 93
διάλεκτος 89, 93
διαμερισμός 111, 113
διαμοίρασις 113
διασπορά 43, 44
διατριβή 137
διαφέντευσις 71, 129
διαφεντευτής 11
διάφορο (=τόκος) 40, 85
διαφωτισμός 18

διδασκαλία 91
 διδάσκαλος 91
 διήγηση 51
 Δίκαια 25, 38, του λαού 38,
 του πολίτου 91, 93, 101
Δίκαια του Ανθρώπου 13,
 26, 27-29, 31-34, 37-39,
 48, 65, 139
 δικαιολογήματα 73
 δίκαιον 51, 65, 69, 71, 73,
 75, 77, 79, 81, 83, 85,
 109, 139
 δικαιοσύνη 69, 89,
 εγκληματική 127, πολιτική
 125
 δικαιώματα 31, 25, 55
 δικαστής 28
 διοίκησης 25, 38, 44, 63, 65,
 69, 73, 81, 83, 85, 87,
 89, 91, 93, 101, 111, 119,
 137
 διοίκησης νομοθετική 135,
 137, 139, πολιταρχική
 123, τοπαρχική 123
 διοικητήριο 12, 119
 Διοικητήριο Εκτελεστικόν
 117, 121, 129, 131, 135
 διοικητής 71, 123, 131, 135
 διορισμός 111
 δασίματα 111, 131
 δόσιμον 77
 δουλειά 101
 δούλευσις 69, 91, 101, 133
 δρόμος 85, 113
 δύναμη ελληνική 50
 δυναμικότητα 28
 δύναμις 81, 131,
 αρματομένη 133,
 δημοκρατίας 133, δημόσιος
 135, ξένη 111
 δυναστεία 71
 δυνάστης 10, 17, 71
 δυστυχία 139
 έγγραφα 10, 111, δημόσια
 46
 εγγύησις 139
 εγκάλεσις 113, 127
 εγκάτοικος 77, 125
 έγκλημα-τα 35, 36, 73, 75,
 81, 107, 129
Εγκυκλοπαίδεια Γαλλική 14,
 15
 Εθνική Συνέλευσις 109
 εθνικισμός 55
 έθνος 34, 36, 45, 71, 79, 81,
 83, 93, 97, 101, 105, 111,
 115, 119, 131, 133, 137
 εθνόσημο 48, 50, 56
 είδησις 35, 121, 131
 ειρήνη 36, 113, 119, 125,
 127, 133, 135, 139
 εισόδημα 75, 131
 εκατόνταρχος 85

- εκδίκηση 25, 65
εκδικητής 51
εκλέκτορας 103
εκλογή 54, 69, 93, 95, 99,
101
εκμετάλλευση 29
εκπαίδευση 32, 46, 55
εκτέλεσις 123
ελευθερία 117, 137, 139,
141, 8, 9, 12, 18, 24,
35, 36, 38, 40, 48, 55,
61, 65, 69, 71, 81
ελευθερία τύπου 31
Ελλάδα 19, 37, 43-45, 56,
89, 91
Ελληνίδα 47, 89, 133, 143
Ελληνικά στρατεύματα 13
Ελληνικές Κοινότητες 15,
45, 55
Ελληνική Δημοκρατία 19,
21, 41, 43, 47, 48, 50,
51, 53, 56, 87, 111, 137,
139, 141
Ελληνικός διαφωτισμός 27
Ελληνικός λαός 42
ελληνικότητα 42
Ελληνισμός 49, νέος 10,
νεότερος 18, 19
Έλληνας 10, 22, 23, 38,
41-44, 46, 54, 61, 83, 89,
93, 143, 109, 133, 137,
139, 141
έμβασμα 111
εμπειρία 39
εμπιστοσύνη 91
εμπόδιον 111
εμπόδισις 127
εμπόριο 46
έμπορος βαλκάνιος 46
ένδυμα 14
ενθύμησις 71, 111
ενότητα 42
ενόχλησις 83
εξαίρεση 42, 79
εξέτασις 115
έξοδα 48, 91, 111, 113, 131,
133
εξουσία 18, 25, 33, 34, 77,
81, 83, 89, 119, 139
εξουσία οθωμανική 9, 10,
κληρονομική 55, τυραν-
νική 39
επάγγελμα 65
Επανάσταση 1821 7, 14,
18, 20, 54
επανάσταση 9, 38, 39, 54,
55, 85
επαναστάτης 9, 38, 49, 54
Επαναστατική Προκήρυξη
18, 20, 25-27, 30
επαρχία 34, 42, 43, 87, 89,
111, 115, 117, 119, 123,
135, 137
επιβεβαίωσις 79

επιγραφή 115
 επιδρομή 85
 επιθεωρητής 99
 επικράτεια 54
 επίκρισις 99
 επικύρωσις 107, 113
 επικυρωτής 133
*Επιπεδογραφία Κωνσταντι-
 νουπόλεως* 10, 52
 επιστασία 111
 επιστήμη 91
 επίτευγμα 33
 επίτροπος 81, 119, 131
 επιχείρημα 73, 75, 119
 επιχείρησις 46, 105
 έργα δημόσια 113
 εργασία 75, 77
 εργόχειρο 89
 έσοδα 111
 εσχάτη των ποινών 37
 Ευγένιος Βούλγαρις 18
 ευδαιμονία 28, 32, 44, 65,
 93
 ευεργέτης 93
 ευνούχος 61
 Ευρωπαϊκός διαφωτισμός
 27
 Ευρώπη 33, 54, Ενωμένη
 37
 ευταξία 95, 113, 135
 ευτυχία 65
 έφορος 131, 133
 εχθρός 113, 113, 135, 137,
 139
 ζαμπιτλίκι 95
 ζητήματα
 πολιτικοκοινωνικά 40
 ζυγός 47, 61, 139
 ζωή στρατιωτική 47, 139
 Ηγεμόνας 53
 ηθική 32
Ηθικός Τρίπους 17
 ήλιος 24, 63
 ημισφαίριο 44, 89
 ΗΠΑ 37
 Ηρακλής 49-51
 ήρωας 51
 ησυχία 36, 113
 θάλασσα 111, 133
 θανατική ποινή 35-37
 θάνατος 10, 36, 48, 141
 θανάτωση 10
 θέλημα 77
 θέλησις 75, 97
 θεμέλιο 97
 Θεός 23, 25, 26, 61
 θεσμός 34
 Θεσσαλία 89
 θησαυρός 141, δημόσιος
 131
 θησαυροφυλάκιον 131

θλίψις 63
 Θούριος 10, 17, 18, 22, 38,
 52, 53, 55
 θρησκεία 23 28, 30, 33, 41,
 42, 44, 55, 61, 63, 69,
 87, 93, 139
 θρησκευτικές πεποιθήσεις
 31
 θυρεός 53
 θυσία 30

 Ιγνάτιος, Μητροπολίτης
 Δημητριάδος 27
 ιδέα 107
 ιδεώδη 51
 Ιόνια νησιά 18
 Ιουδαϊσμός 69
 ισότητα 21, 24, 29, 30, 32,
 45, 47
 ισοτιμία 61, 139
 ιστορία 91
 ιστορική μνήμη 12
 ιστορικοί συγγραφείς 33
 ιστορικός 79
 Ιταλός 36
 Ιώσηπος Μοισιόδαξ 18

 καθεστώς 41
 καθήκον 51
 κακούργημα 24, 63
 κάλαμος 91
 κάλτζες 143

 κανάλι 113
 Κανταρτζής, Δημήτριος 18
 Κάπουρνα 40
 καράβια 113
 καρδιά 38, 63
 καταδίκη θανατική 36
 κατάθλιψις 71
 κατακράτησις 73
 κατάργηση 36
 κατάχρησις 121, 131, 133
 κάτοικος 14, 42, 75, 83, 95,
 97
 Κεβενχύλλερ 12
 Κέντρο Νεοελληνικών
 Ερευνών/ΕΙΕ 26
 κέρδος 41
 κεφάλαιο 85
 κεφάλι 73, 141
 κήπος 77
 κήρυξις 139
 Κυτρομηλίδης, Πασχάλης
 16, 18, 21, 57
 κινήματα 65, 109
 κλεφταρματολοί 47
 κληρονομιά 33, πολιτιστική
 32
 κληρονομική εξουσία 19
 κληρονόμος 67
 κλήρος 99
 Κοινοτικός θεσμός 15
 κοινωνία 9, 28, 30, 32, 36,
 45

- κοινωνική αδικία 39,
ανισότητα 39
- κοινωνικό κράτος 31
- Κονδύλης, Παναγιώτης 36
- κόνσολος 119, 137
- Κοντογιώργης, Γιώργος 57
- κόπος 41
- Κοραής, Αδαμάντιος 18,
36, 37, 47, 56
- κορίτσι 32, 55
- κοτζαμπασήδες 45, 97
- Κουβελάκης, Γεώργιος 37
- κράτος 19, 28, 33, 38, 41,
42, 51, 54, δημοκρατικό
21, 47, πολυεθνικό 41
- κραυγή 65
- κρέμασμα 24
- κρίσις 71, 73, 91, 93, 111,
117, 127
- κρισολογήματα 125, 127
- κρισολογία 93, 125
- κριτήριο 71, 73, 125, 129,
- καθαιρετικόν 129
- κριτής 65, 71, 73, 93, 121,
125, 129
- κτήματα 26, 67, 77
- κτίριο 77, 109, 113
- κτίσις 63
- Κυριακόπουλος, Ηλίας 20
- κυριαρχία οθωμανική 15
- κύρος 125
- κώδικας 93, 125
- κωμόπολη 48
- λάθος 133
- λαϊκή κυριαρχία 18, 33, 44
- λαός 18-22, 24, 25, 28, 30,
33, 38, 41-43, 45, 47, 48,
52, 55, 61, 63, 67, 71,
79, 81, 83, 85, 95, 97,
101, 107, 117, 123
- λαός αυτοκράτωρ
(=κυρίαρχος) 34, 44, 93,
- ελληνικός 87, 137, 141
- λατρεία 31, 87
- Λεγράνδ, Αιμίλιος 11-13,
17
- λειτουργία 34
- λεξιλόγιο 20
- Λεοντσίνης, Γεώργιος 57
- λήψις 131
- λιμήν 111, 113
- λιοντάρι 52
- λογαριασμός 77, 79, 113,
121, 131, 133
- λύκος 23, 52
- Μαγνησία 40, 89
- μάθηση 33, 75
- Μακρυνίτσα 89
- Μάνεσης, Αριστόβουλος
42, 57
- Μανιάτες 13
- μάρτυρας 24, 63

- Μαυρόγιαννης, Διονύσης
Γ. 58
- Μεγάλες Δυνάμεις 55
- Μέγας Αλέξανδρος 10, 17,
55
- μειονότητες 31
- Μεσόγειοι νήσοι 16, 21, 22,
28, 61
- μεσοχώρια 141
- μεταβολή 113
- Μεταστάσιο 26, 29
- μετάφραση 29, 35, 39, 41
- μεταχείρισις 79
- μιζράκιο (=τόξο) 47, 133
- Μικρά Ασία 16, 21, 22, 28,
61
- μισθός 31
- μνήμη ιστορική 55
- Μολδαβία 17, 18
- μοναρχία 14, 16
- Μοντεσκιέ 10, 14, 34-36
- Μουσλής 40
- Μουσουλμανικές χώρες 37
- μπαγιονέτα (=ξιφολόγη)
14, 54
- μπαϊράκι 141
- μυθολογία 51
- Μωαμεθανισμός 31
- Νασίκας, Δημήτριος 7, 8
- ναυτική 91
- Νέα Χάρτα Βλαχίας* 10, 53
- νεοέλληνες 51
- Νεοελληνικός Διαφωτισμός
26
- Νέος Ανάχαρσις* 10, 12, 17,
23, 40, 55
- νίκη στρατιωτική 55
- Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση
Μαγνησίας 26
- νομικοί όροι 28
- Νομοδοτικόν Σώμα 20, 45,
99, 105-109, 111-135,
141
- νομοθεσία 81, 111,
κοινωνική 65
- νομοθέτης 65
- νομοθετική εξουσία 44
- νομοθετικό σώμα 20
- νομομαθής 36
- Νόμος 25, 28, 30, 34, 36,
44-46, 48, 52, 61, 63, 67,
69, 71, 73, 75, 77, 79,
81, 83, 91, 93, 97, 105,
109, 111, 115, 117,
125, 129, εγκληματικός
125, πολιτικός 125,
προβαλλόμενος 44, 115
- νους πολιτικός 16
- ξένος αδικημένος 137
- ξηρά 111
- ξιφολόγη 13, 54
- οδύνη 63

Οθωμανική αυτοκρατορία
     7, 42, διοίκηση 16,
     εξουσία 21
 Οθωμανός 49
 Οικουμένη 25, 65
 Οικουμενική Διακήρυξη
     Ανθρωπίνων Δικαιωμά-
     των 31
Ολύμπια (Τα) 10, 12, 20,
     24, 26, 29, 55
 ομιλία 107
 ονόματα 117
 ονομάτισε 113
 ονοματισμός 99
 όπλο 13, 53, 54
 ουρανός 24, 63, 65
 όφελος 109, 115
 οφίκιον 69, 79, 81, 91

 παιάνας 17
 παιδεία 75, 123, 129
 παίδες 111
 παιδευτής 19
 παιδιά αρσενικά, θηλυκά 79
 παλικάρια 52
 παλούκωμα 24
 πανί 14
 Πανταζόπουλος, Νικ. 16,
     31, 34, 44, 58
 παντιέρα 141
 Παπαγιώργης, Κωστής 36
 Παπανδρέου, Ανδρέας 37
 Παπατόλιας, Απόστολος 58
 παραδόσεις 51
 παρακαταθήκη 139
 παραμύθια 51
 παράπονα 38, 83
 παράσημα 91
 παραστάτης 20
 παράστησις 123, εθνική 97
 παράταξις 141
 παρατηρητικότητα 40
 πατρίς-δα 31, 32, 38, 48, 6,
     77, 79, 81, 91, 93, 107,
     109, 111, 113, 119, 125,
     135, 137, 141
 πατριώτης 85, 91
 Παυλίδου-Μαυρόγιαννη,
     Πολυτίμη 58
 Παύλος 99
 πάφιλος 143
 πέλαγος 87
 Πελοπόννησος 13, 14
 πεντηκόνταρχος 85
 περάσματα 85
 περικεφαλαία 141, 143
 περιουσία 30, 36
 περιποίησης 137
 περίστασις 103
 Πέρσες 49
 Πέτρος 99
 Πέτσιος, Κώστας 19, 35,
     39, 58
 Πήλιο 15, 45, 55

πίστη 21
 πλάκα χάλκινη 48, 139
 πλάσα 121, 123
 πληγή 141
 πληθυσμός 37
 πληρεξούσιος 137
 πληρεξουσιότητα 137
 πληρωμή 125, 127
 πλοία εμπορικά 137
 πλούτη 131
Πνεύμα των νόμων 10, 14, 35, 36
 πνευματικότητα 49
 ποινή 35-37, θανατική 34
 πόλεμος 31, 47, 111, 133, 139, 141
 πόλη 48, 79, 85, 141
 πολιτάρχης 123
 πολιταρχία 89, 113, 123
 Πολιταρχικόν Σώμα 121
 πολιτεία 18, 23, 32, 41, 44, 46, 85, δημοκρατική 22, 32, 48, 52, 53
 πολιτειολόγοι 10
 πολίτευμα 9, 16, 41, 44, μοναρχικό 41
 πολίτης 21, 28, 30-36, 38, 39, 41, 43, 45, 48, 63, 65, 75, 79, 881, 3, 85, 87, 89, 91, 95, 97, 99, 101, 103, 115, 125, 127, 131
 Πολίτης, Νικ. 51
 πολυπολιτισμικότητα 33
 Πολωνία Ρωσική 43
 πορφύρα 141
 ποταμός 87
 Πούλιου, αδελφοί 17, 51
 πραγματεία 75
 πραγματευτής 137
 Πρακτικά 107
 πράκτορας 119, 121
 πράξις 111, 123, 135, δημόσιος 117, νομοθετική 149
 πραότητα 139
 πρέσβης 119, 137
 πρόβλημα 42, 89
 πρόγονοι 12
 προδοσία 43
 προδότης 91, 113
 πρόεδρος 45, 95
 Προεστάτο 89
 προεστός 45, 97, 103, 119
 προζύμι 44, 89
 προκοπή 32, 69, 79, 93
 πρόνοια κοινωνική 31
 πρόοδος 32, 33
 προπάτορες 12, 28, 65, 141
 προσήκοντα 125
 προσοχή 109
 προσταγή 46, 73, 91, 105, 109, 111, 113, 117, 119, 123, 135

προστασία κοινωνική 31
 πρόσωπο 81
 προφυλάκιση 34
 προφύλαξις 79
 πρωτόπλαστος 23, 61
 πταίσμα 67, 129
 πταίστης 71, 73
 Πύλη 24
 πύργος 41
 πυρίτιδα 13
 Πώβ, φιλόσοφος 23

Ραγιάδες 10, 12, 25, 54
 ρεαλισμός 47
 ρείθρα 24, 63
 ρήση 32
 ρητό 69
 ρίψιμον τεφτερίου 77
 ρόπαλο 50, 53, 143,
 ρόπαλον Ηρακλέους 17,
 48-54, 141, 143
 Ρουμανική Ακαδημία
 Επιστημών 51
 Ρούμελη 16, 21, 22, 28, 61
 ρύακας 63
 Ρωμιοί 23, 38

Σάθας, Κων. 10
 σεισάχθεια 39
 Σερβία 43
 σημάδι 47, 133
 σημαία 48, 49-51, 56, 141

σιγουρότης 30, 65, 71, 79,
 113, 139
 σκέψη πολιτική 33
 σκλαβιά 10, 23, 38, 41, 55
 σκλαβία 77
 σκλάβος 28, 65
 σκούφια 143
 σκούφος φρυγικός 49, 50
 Σουλιώτες 13
 σουλτάνος 10, 16, 23,
 25, 29, 30, 41, 52, 53, 61
 σούμμα 111
 σοφία 91
 σπαθί 38
 σπίτι 95
 στάμνος 95
 σταυρός 48, 49, 141
 στόχευση 54
 στράτευμα 111
 στρατηγικό σχέδιο 9, 10,
 12, 16
 στρατηγός 85, 113, 133
 στρατιώτης 54, 133, 141
Στρατιωτικόν Εγκόλπιον 10,
 13, 39
 σύγγραμμα 32
 συγγραφέας 9, 34, 79
 συγκάθεδρος 107
 συγκατάθεσις 67
 συγκέντρωσις 31
 συγκοινωνία 69, 75
 σύλληψη 10, 34

συλλογισμός 69
 συμβολισμός 50, 51
 σύμβολο 49, 51-53
 συμβούλιον 93
 συμπολίτης 69, 91
 συμφέροντα 67
 συμφωνία 40, 77
 σύναγμα 77
 συνάθροισις 87, 97, 103,
 109, 123, 137, 141,
 εκλεκτική 103, 105, 127,
 129, εκτελεστική 117,
 πρώτη 45, 95, 97, 99,
 101, 115, 135
 σύναξις 99
 συνδρομή 77, 83, 113,
 δημόσιος 139
 συνέδριον 107, 109, 123
 συνείδηση ελληνική 15
 συνέλευσις 95, 117,
 εθνική 45, 105, 135, 137,
 εκλεκτική 123
 συνένωσις 99, 121
 συνεργασία 37, 38
 συνήθεια 103
 συνθήκη 113
 σύνορον 43, 79, ηθικόν 69
 Συντάγματα Επανάστασης
 20
 συντροφία 139
 συνωμοσία 113
 συστολή 107
 σφάλμα 67, 83, 121
 σχολεία 32, 79, 111
 Σχολή Ζαγοράς 45
Τα Επαναστατικά 27
 τακτική 133, πολεμική 91
 τέρατα 51
 Τεργέστη 43
 τεφτέρι 77
 τέχνη 75, 91, πολεμική 13,
 του πολέμου 12, 47
 τεχνίτης 91
 τίγρις 63
 τιμή 81, 111
 τιμωρία 34, 36, 73
 Τίτσιας, Δημήτριος 58
 τοκισμός 39
 τόκος 40
 τολμήματα 63
 τόξο 47
 τοπαρχία 34, 42, 43, 89, 95,
 97, 99, 101, 111, 123
 τόπος ελληνικός 113, 139
 τοποτηρητής 63, 101, 105,
 109
 τουρκισμός 31, 69
 Τουρκοκρατία 10, 15, 45
Τουρκοκρατούμενη Ελλάς
 10
 Τούρκος-οι 13, 22, 23, 30,
 42, 44, 61, 67, 93, 139
 τουφέκι 47, 133, 141

Τρανσυλβανία 22, 43
 τράχηλος 65
 τσεκούρι 50, 51
 τσιγκέλι 24
 τυπογραφείο 17, 50
 τυπογραφία 69, 139
 τυραννία 7, 22, 25, 28, 31,
 38, 47, 48, 52, 55, 61,
 65, 75, 139, 141
 τύραννος 30, 38, 47, 49, 61,
 63, 85, 91, 137, 139

 υβρισμός 34, 73
 Ύμνος Πατριωτικός 52, 55
 υπεράσπιση 51
 Υπέρτατον Ον 27
 υπηρέτης 75, 77
 υποδούλωση 77
 υποδοχή 137
 υπόθεσις 97, 109, 129, 137,
 δημόσιος 113
 υποκάμισον 143
 υποκείμενον 71, 73, 77, 97,
 105, 107
 υποστατικά 19, 23, 25, 63,
 67, 71, 75, 89, 111
 υπόσχεσις 77
 υποταγή 123, 133
 υποχρέωσις 38, 131
 υποψήφιος 117

 φανέρωσις 65
 φαντασία 26, 30, 63, 67, 71
 Φιλάρετος, Γεώρ. 19
 φιλολογία πολιτική 18
 φιλοπονία 75
 φιλόσοφος 91
 φιλοστοργία 139
 φονεύς 67
 φονοκτονία 63
 φόνος 107
 φόρεμα 141
 φρόνησις 69
 φροντίδα 113
 φύλακες 109
 φυλάκιση 34, 36
 φυλάκωση 36
 φύλαξις 71, 139
 φυλή 21, 33, 41, 55
 φύση 26
 Φυσικά Δίκαια 25-27, 29,
 67
Φυσικής απάνθισμα 14, 15,
 20, 35
 φυσιογνωμία 55
 φυσιοκρατία 27
 φύσις 69
 φωνή 95, 103
 Φωτάκος 13

 χαντζιάρι 141
 χαρίσματα 91
Χάρτα της Ελλάδος 10, 16,
 17, 21, 22, 43, 49-51, 55

χαρτάκι 45, 95
χάρτης 54, Βλαχίας,
Μολδαβίας 43, 53, 55,
παγκόσμιος 54
χαρτογραφία 54
χαρτογράφος 54
χειρόγραφο 35, 50
χέρι 133
χιλίαρχος 85, 133
χολέβια 143
χρεία 77
χρέος 79, 81, 85, 117, 121,
135, 139
χρεώστης 85
χρήμα-τα 40, 111, δημόσια
131
Χρησταρής, Μιχαήλ 32
Χριστιανισμός 31, 69
Χριστιανός 23, 30, 61, 67,
89
χώρα 14, 37, 85
χωριό 40, 48

ψηφισμα 6, 109, 111, 121
ψηφιστής 97, 103
ψηφοδόχος 45
ψηφολέκτης 45
ψηφος 9, 99, 101
ψηφοφόρος 45, 95, 97
ψυχοπαίδι 89

D'Alembert 14

Diderot 14
Encyclopédie 14, 15
Engel 43
Esprit des loix 14
Huggele 51
Kevenhüller 12
Montesquieu 14
Pergen, υπουργός
    Αστυνομίας 24
Stoianovich Traian 46

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Χαιρετισμός Δημάρχου Ρήγα Φεραίου κ. Δημ. Νασίκα	7
Εισαγωγή: Δημ. Καραμπερόπουλος, Το πρώτο Σύνταγμα του Ελληνικού και Βαλκανικού χώρου (1797)	9
Ρήγα Βελεστινλή, Νέα Πολιτική Διοίκησης, 1797. Το πρώτο Ελληνικό Σύνταγμα παράλληλα με το γαλλικό πρότυπο	59
[ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ]	61
ΤΑ ΔΙΚΑΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ	65
ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΤΗΜΕΝΗΣ ΠΡΑΞΕΩΣ ΚΑΙ ΨΥΧΗΣ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ	87
Περί της Δημοκρατίας	87
Περί διαιρέσεως του λαού	87
Περί της τάξεως των πολιτών	89
Περί της Αυτοκρατορίας του Λαού	93
Περί των πρώτων συναθροίσεων	95
Περί της Εθνικής παραστήσεως	97
Περί των Εκλεκτικών Συναθροίσεων	103
Περί του Νομοδοτικού Σώματος	105
Περί συνεδρίων του Νομοδοτικού Σώματος	107

Περί των έργων του Νομοδοτικού Σώματος	109
Περί του πώς να γίνονται οι Νόμοι	115
Περί του τίτλου των Νόμων και των Προσταγών	117
Περί του Εκτελεστικού Διοικητηρίου	117
Σχέσεις του Εκτελεστικού Διοικητηρίου με το Νομοδοτικόν Σώμα	121
Περί των Διοικητικών και Πολιταρχικών Σωμάτων	121
Περί της Πολιτικής Δικαιοσύνης	125
Περί της Εγκληματικής Δικαιοσύνης	127
Περί του Καθαιρετικού Κριτηρίου	129
Περί Δημοσίων Δοσιμάτων	131
Περί Δημοσίου Θησαυρού	131
Περί της λήψεως των λογαριασμών	131
Περί των Δυνάμεων της Δημοκρατίας	133
Περί των Εθνικών Συνελεύσεων	135
Περί της σχέσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας με τα ξένα έθνη	137
Περί εγγυήσεως και βεβαιότητος των Δικαίων τούτων	139
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	141
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ	145

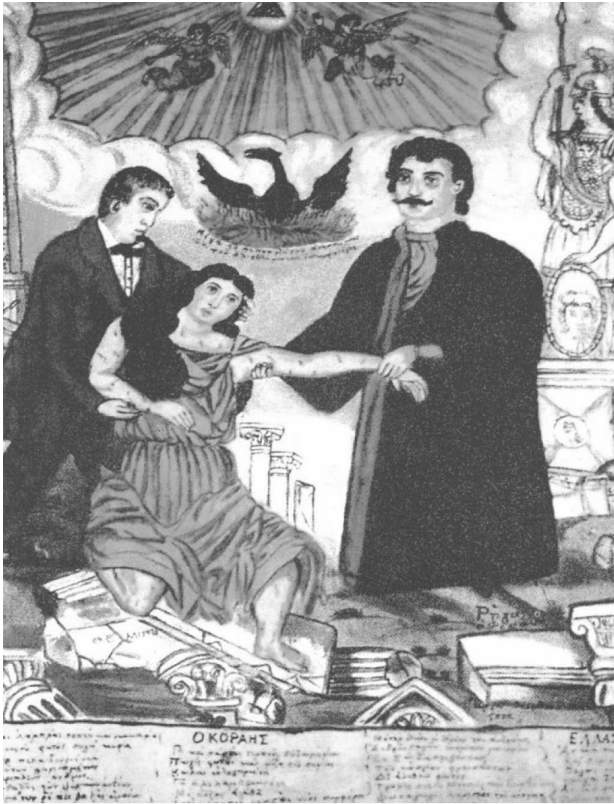

Ο τίτλος της δωδεκάφυλλης *Χάρτας της Ελλάδος* με τους σημαντικούς συμβολισμούς: στο μέσον, έχει την περιγραφή των ορίων της *Χάρτας*, που αντιστοιχεί με τα όρια της *Νέας Πολιτικής Διοικήσεως*, καθώς και την αισιόδοξη παράσταση της πάλης του ροπαλοφόρου Ηρακλή, που συμβολίζει την ελληνική δύναμη, με την έφιππη Αμαζόνα, της οποίας τσακίζει το αμφίστομο σιδερένιο τσεκούρι, σύμβολο της περσικής δύναμης. Περιμετρικά έχει την Αργώ, τον Κολοσό της Ρόδου, τα ολυμπιακά αγώνισματα της πάλης, αρματοδρομίας και ιπποδρομίας, την θυσία στον Δία και τους γενάρχες του ανθρώπου, την Πύρρα και τον Δευκαλίωνα.

Λεπτομέρεια από τον Πίνακα αρ. 2, με τίτλο «Πτώσις της Κωνσταντινουπόλεως» του Παναγιώτη Ζωγράφου, που φιλοτεχνήθηκε με τις οδηγίες του στρατηγού Μακρυγιάννη το 1836, ο οποίος χαρακτηριστικά ανέγραφε: «Ρήγας ο Βελεστινλής μετά πολλούς αιώνες σπύρει τον σπόρον της ελευθερίας εις τους Έλληνας και τους ενθαρρύνει οδηγών αυτούς τον τρόπον της απελευθερώσεως των. Οι Έλληνες ενθουσιασθέντες και ενθαρρυσθέντες από τους λόγους του Ρήγα έλαβον τα όπλα υπέρ της ελευθερίας».

Εμβληματική δημιουργία του λαϊκού ζωγράφου Θεόφιλου, που πρότυπο είχε μια σχετικά απλή λαϊκή παράσταση του 19ου αιώνα, όπου δείχνει την πληγωμένη από την σκλαβιά Ελλάδα να ανασύρεται από τον Αδαμάντιο Κοραή και τον Ρήγα Βελεστινλή. Εντυπωσιάζει η πληθωρική όρθια παράσταση του Ρήγα, με το ευθυτενές βλέμμα του και την σταθερή απόφασή του να ανασηκώσει την σκλαβωμένη Ελλάδα. Παραστατικά ο λαϊκός ζωγράφος δείχνει την απόφαση του Ρήγα για την απελευθέρωση των Ελλήνων με το συγκροτημένο στρατηγικό σχέδιό του, που ο επαναστατικός του παίανας Θούριος, «Ως πότε παλληκάρια», δονούσε τις καρδιές των σκλαβωμένων ραγιάδων, ατσαλώνοντάς τους στην απόφαση τους να πάρουν τα άρματα, να ξεσηκωθούν για την λευτεριά.

